

大般涅槃经

(三十六卷：第十六卷至第十八卷)

北凉天竺三藏昙无讖译 梵

宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

南無本師釋迦牟尼佛

说明

本简体注音版《大般涅槃经》（南本）电子书，是根据《乾隆大藏经》大乘涅槃部，第 0110 部，北凉天竺三藏昙无讖译梵、宋沙门慧严慧观同谢灵运再治《大般涅槃经》（36 卷）影印本校正注音的。标点符号及注音仅供参考。

为了便于读诵，本电子书按顺序每三卷合为一册，共十二册。若每天读一册，可十二天读完。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇一八年十月

目 录

起诵仪	- 1 -
香赞	- 1 -
开经偈	- 1 -
大般涅槃经卷第十六	- 2 -
梵行品第二十之三	- 2 -
大般涅槃经卷第十七	- 47 -
梵行品第二十之四	- 47 -
大般涅槃经卷第十八	- 83 -
梵行品第二十之五	- 83 -
婴儿行品第二十一	- 111 -
结诵仪	- 116 -
补阙真言	- 116 -
回向发愿	- 116 -
回向偈	- 117 -
三皈依	- 117 -

● 起诵仪

xiāngzàn

香赞

(一遍)

lú xiāngzhà ruò fǎ jiè méngxūn zhū fó hǎi huì xī yáowén suí chù jié
炉香乍爇.法界蒙薰.诸佛海会悉遥闻.随处结

xiángyún chéng yì fāng yīn zhū fó xiànuánshēn
祥云.诚意方殷.诸佛现全身.

ná mó xiāng yún gài pú sà mó hē sà
南无香云盖菩萨摩诃萨 (合掌三称)

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南无本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

kāi jīng jì

开经偈

(一遍)

wú shàng shèn shēn wēi miào fǎ bǎi qiān wàn jié nán zāo yù
无上甚深微妙法 百千万劫难遭遇

wǒ jīn jiàn wén dé shòu chí yuàn jiě rú lái zhēn shí yì
我今见闻得受持 愿解如来真实义

dà bō niè pán jīng juàn dì shí liù
大般涅槃经卷第十六

běiliángtiānzhú sānzàngtán wú chèn yì fàn
北凉天竺三藏昙无讖译 梵

sòngshāmén huì yán huì guāntóng xiè líng yùn zài zhì
宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

fàn xíng pǐn dì èr shí zhī sān¹
梵行品第二十之三¹

jiā shè pú sà yán rú fó shì zūn wèi shè lì fú shuō shì jiān
迦叶菩萨言：“如佛世尊为舍利弗说：‘世间

zhī zhě wǒ yì dé zhī shì jiān bù zhī wǒ yì xī zhī qí yì yún
知者，我亦得知；世间不知，我亦悉知。’ 其义云
hé ? ”

shànnán zǐ yī qiè shì jiān bù zhī bú jiàn bù jué fó xìng
“善男子，一切世间不知、不见、不觉佛性；

ruò yǒu zhī jiàn jué fó xìng zhě bù míng shì jiān míng wéi pú sà
若有知、见、觉佛性者，不名世间，名为菩萨。

shì jiān zhī rén yì fù bù zhī bú jiàn bù jué shí èr bù jīng shí èr
世间之人亦复不知、不见、不觉十二部经、十二

yīn yuán sì dào sì dì sān shí qī pǐn ā nòuduō luó sān miǎo
因缘、四倒、四谛、三十七品、阿耨多罗三藐

sān pú tí dà bō niè pán ruò zhī jiàn jué zhě bù míng shì jiān
三菩提、大般涅槃；若知、见、觉者，不名世间，

dāng míng pú sà shànnán zǐ shì míng shì jiān bù zhī jiàn jué
当名菩萨。善男子，是名世间不知、见、觉。

yún hé shì jiān suǒ zhī jiàn jué suǒ wèi fàn tiān zì
“云何世间所知、见、觉？所谓：梵天、自

zài tiān bā bì tiān xìng shí wēi chén fǎ jí fēi fǎ shì zào huà zhǔ shì
在天、八臂天、性时微尘法及非法是造化主、世

jiè zhōng shǐ duàn cháng èr jiàn shuō yán chū chán zhì fēi fēi xiǎng míng
界终始、断常二见，说言初禅至非非想名

¹ 大正藏：梵行品之三

wéi niè pán shànnán zǐ shì míng shì jiān suǒ zhī jiàn jué pú sà
为涅槃。善男子，是名世间所知、见、觉。菩萨
mó hē sà yú rú shì shì yì zhī jiàn jué pú sà rú shì zhī jiàn
摩诃萨于如是事亦知、见、觉。菩萨如是知、见、
jué yǐ ruò yán bù zhī bú jiàn bù jué shì wéi xū wàng xū wàng
觉已，若言不知、不见、不觉，是为虚妄。虚妄
zhī fǎ zé wéi shì zuì yǐ shì zuì gù duò yú dì yù shànnán zǐ
之法则为是罪，以是罪故，堕于地狱。善男子，
ruònán ruò nǚ ruò shā mén ruò pó luó mén shuō yán wú dào
若男、若女、若沙门、若婆罗门说言：‘无道、
pú tí niè pán dāng zhī shì bèi míng yī chǎn tí mó zhī juàn shǔ
菩提、涅槃。’当知是辈名一阐提、魔之眷属，
míng wéi bàng fǎ rú shì bàng fǎ míng bàng zhū fó rú shì zhī rén bù
名为谤法。如是谤法名谤诸佛。如是之人不
míng shì jiān bù míng fēi shì jiān
名世间、不名非世间。”

ěr shí jiā shè wén shì shì yǐ jí yǐ jì sòng ér zàn tàn fó
尔时，迦叶闻是事已，即以偈颂而赞叹佛：

dà cí mǐn zhòng shēng gù lìng wǒ guī yī
大慈悯众生故令²我归依
shàn bá zhòng dú jiàn gù chēng dà yī wáng
善拔众毒箭故称大医王
shì yī suǒ liáo zhì suī chà huán fù shēng
世医所疗治虽差还复生
rú lái suǒ zhì zhě bì jìng bú fù fā
如来所治者毕竟不复发
shì zūn gān lù yào yǐ shī zhū zhòng shēng
世尊甘露药以施诸众生
zhòng shēng jì fú yǐ bù sǐ yì bù shēng
众生既服已不死亦不生
rú lái jīn wèi wǒ yǎn shuō dà niè pán
如来今为我演说大涅槃
zhòng shēng wén mì zàng jí dé bù shēng miè
众生闻秘藏即得不生灭

jiā shè pú sà shuō shì jì yǐ jí bó fó yán shì zūn rú
迦叶菩萨说是偈已，即白佛言：“世尊！如

² 大正藏：今

fó suǒshuō yī qiè shì jiān bù zhī jiàn jué pú sà xī néng zhī
佛所说‘一切世间不知、见、觉，菩萨悉能知、
jiàn jué zhě ruò shǐ pú sà shì shì jiān zhě bù dé shuō yán shì
见、觉’者，若使菩萨是世间者，不得说言：‘世
jiān bù zhī bú jiàn bù jué ér shì pú sà néng zhī jiàn jué
间不知、不见、不觉。’而是菩萨能知、见、觉，
ruò fēi shì jiān yǒu hé yì xiàng
若非世间，有何异相？”

fó yán shàn nán zǐ yán pú sà zhě yì shì shì jiān yì
佛言：“善男子，言菩萨者，亦是世间，亦
fēi shì jiān bù zhī jiàn jué zhě míng wéi shì jiān zhī jiàn
非世间。不知、见、觉者，名为世间；知、见、
jué zhě bù míng shì jiān rǔ yán yǒu hé yì zhě wǒ jīn dāng shuō
觉者，不名世间。汝言有何异者，我今当说。
shàn nán zǐ ruò nán ruò nǚ ruò yǒu chū wén shì niè pán jīng jí shēng jìng
善男子，若男若女，若有初闻是涅槃经即生敬
xìn fā ā nù duō luó sān miǎo sān pú tí xīn shì zé míng wéi shì jiān
信，发阿耨多罗三藐三菩提心，是则名为世间。
pú sà yī qiè shì jiān bù zhī jiàn jué rú shì pú sà yì tóng shì jiān
菩萨一切世间不知、见、觉，如是菩萨亦同世间
bù zhī jiàn jué pú sà wén shì niè pán jīng yǐ zhī yǒu shì jiān bù
不知、见、觉。菩萨闻是涅槃经已，知有世间不
zhī jiàn jué yīng shì pú sà suǒ zhī jiàn jué zhī shì shì yǐ
知、见、觉，应是菩萨所知、见、觉。知是事已，
jí zì sī wéi wǒ dāng yún hé fāng biàn xiū xí dé zhī jiàn jué
即自思惟：‘我当云何方便修习，得知、见、觉？’
fù fù niàn yán wéi dāng shēn xīn xiū chí jìng jiè
覆复³念言：‘唯当深心修持净戒。’

shàn nán zǐ pú sà ěr shí yǐ shì yīn yuán yú wèi lái shì
“善男子，菩萨尔时，以是因缘，于未来世，
zài zài shēng chù jiè cháng qīng jìng shàn nán zǐ pú sà mó hē sà
在在生处，戒常清净。善男子，菩萨摩诃萨
yǐ jiè jìng gù zài zài shēng chù cháng wú jiāo màn xié jiàn yí wǎng
以戒净故，在在生处，常无憍慢、邪见、疑网，
zhōng bù shuō yán rú lái bì jìng rù yú niè pán shì míng pú sà xiū
终不说言：‘如来毕竟入于涅槃。’是名菩萨修

³ 大正藏：自

chí jìng jiè jiè jì qīngjìng cì xiū chán dìng yǐ xiū dìng gù zài
持净戒。戒既清净，次修禅定。以修定故，在
zài shēngchù zhèngniàn bú wàng suǒ wèi yī qiè zhòngshēng xī yǒu fó
在生处，正念不忘，所谓一切众生悉有佛
xìng shí èr bù jīng zhū fó shì zūncháng lè wǒ jìng yī
性，十二部经，诸佛世尊常、乐、我、净，一
qiè pú sà ān zhù fāng děng dà niè pán jīng xī jiàn fó xìng rú shì děng shì
切菩萨安住方等大涅槃经悉见佛性，如是等事
yì ér bú wàng yīn xiū dìng gù dé shí yī kōng shì míng pú sà xiū
忆而不忘。因修定故，得十一空，是名菩萨修
qīngjìng dìng jiè dìng yǐ bèi cì xiū jìng huì yǐ xiū huì gù chū bú
清净定。戒定已备，次修净慧。以修慧故，初不
jì zhuóshēnzhōngyǒu wǒ wǒ zhōngyǒushēn shì shēn shì wǒ fēi shēn
计著身中有我、我中有身、是身是我、非身
fēi wǒ shì míng pú sà xiū xí jìng huì yǐ xiū huì gù suǒ shòu chí jiè
非我，是名菩萨修习净慧。以修慧故，所受持戒
láo gù bú dòng shànán zǐ pì rú xū mí bù wéi sì fēng zhī suǒ
牢固不动。善男子，譬如须弥，不为四风之所
qīng dòng pú sà mó hē sà yì fù rú shì bù wéi sì dào zhī suǒ qīng
倾动；菩萨摩诃萨亦复如是，不为四倒之所倾
dòng shànán zǐ pú sà ěr shí zì zhī jiàn jué suǒ shòu
动。善男子，菩萨尔时，自知、见、觉，所受
chí jiè wú yǒu qīng dòng shì míng pú sà suǒ zhī jiàn jué fēi shì
持戒无有倾动，是名菩萨所知、见、觉，非世
jiān yě
间也。

shànán zǐ pú sà jiàn suǒ chí jiè láo gù bú dòng xīn wú
“善男子，菩萨见所持戒牢固不动，心无
huǐ hèn wú huǐ hèn gù xīn dé huān xǐ dé huān xǐ gù xīn dé
悔恨；无悔恨故，心得欢喜；得欢喜故，心得
yuè lè dé yuè lè gù xīn zé ān wěn xīn ān wěn gù dé wú dòng
悦乐；得悦乐故，心则安隐；心安隐故，得无动
dìng dé wú dòng dìng gù dé shí zhī jiàn dé shí zhī jiàn gù yàn⁴
定；得无动定故，得实知见；得实知见故⁴，厌
lí shēng sǐ yàn lí shēng sǐ gù biàn dé jiě tuō dé jiě tuō gù
离生死；厌离生死故，便得解脱；得解脱故，

⁴ 大正藏：实知见故；永乐北藏及龙藏：得实知见故

míngjiàn fó xìng shì míng pú sà suǒ zhī jiàn jué fēi shì jiān yě
明见佛性。是名菩萨所知、见、觉，非世间也。

shànnán zǐ shì míng shì jiān bù zhī jiàn jué ér shì pú
“善男子，是名世间不知、见、觉，而是菩

sà suǒ zhī jiàn jué
萨所知、见、觉。”

jiā shè fù yán yún hé pú sà xiū chí jìng jiè xīn wú huǐ hèn nǎi
迦叶复言：“云何菩萨修持净戒心无悔恨乃

zhì míngliǎojiàn yú fó xìng
至明了见于佛性？”

fó yán shànnán zǐ shì jiān jiè zhě bù míngqīngjìng hé
佛言：“善男子，世间戒者，不名清净。何

yǐ gù shì jiān jiè zhě wéi yú yǒu gù xìng bú dìng gù fēi bì jìng
以故？世间戒者，为于有故，性不定故，非毕竟

gù bù néngguǎngwèi yī qiè zhòngshēng yǐ shì yì gù míngwéi bú
故，不能广为一众生，以是义故，名为不

jìng yǐ bú jìng gù yǒu huǐ hèn xīn yǐ huǐ hèn gù xīn wú huān xǐ
净；以不净故，有悔恨心；以悔恨故，心无欢喜；

wú huān xǐ gù zé wú yuè lè wú yuè lè gù zé wú ān wěn wú
无欢喜故，则无悦乐；无悦乐故，则无安隐；无

ān wěn gù wú bú dòngdìng wú bú dòngdìng gù wú shí zhī jiàn
安隐故，无不动定；无不动定故，无实知见；

wú shí zhī jiàn gù zé wú yàn lí wú yàn lí gù zé wú jiě tuō
无实知见故，则无厌离；无厌离故，则无解脱；

wú jiě tuō gù bú jiàn fó xìng bú jiàn fó xìng gù zhōng bù néng dé
无解脱故，不见佛性；不见佛性故，终不能得

dà bō niè pán shì míng shì jiān jiè bù qīngjìng
大般涅槃。是名世间戒不清净。

shànnán zǐ pú sà mó hē sà qīngjìng jiè zhě jiè fēi jiè gù
“善男子，菩萨摩诃萨清净戒者，戒非戒故，

fēi wéi yǒu gù dìng bì jìng gù wèi zhòngshēng gù shì míng pú sà jiè
非为有故，定毕竟故，为众生故，是名菩萨戒

qīngjìng yě
清净也。

shànnán zǐ pú sà mó hē sà yú jìng jiè zhōng suī bú yù
“善男子，菩萨摩诃萨于净戒中，虽不欲

shēng wú huǐ hèn xīn wú huǐ hèn xīn zì rán ér shēng shànnán zǐ pì
生无悔恨心，无悔恨心自然而生。善男子，譬

rú yǒurén zhí chí míng jìng bù qī jiàn miàn miàn xiàng zì xiàn yì
如有人，执持明镜，不期见面，面像自现。亦

rú nóng fū sàn zhǒng liáng tián⁵ bù qī shēng yá ér yá zì shēng
如农夫，散种良田⁵，不期生芽，而芽自生。

yì rú rán dēng bù qī miè àn ér àn zì miè shàn nán zǐ pú
亦如然灯，不期灭暗，而暗自灭。善男子，菩

sà mó hē sà jiān chí jìng jiè wú huǐ hèn xīn zì rán ér shēng yì fù rú
萨摩诃萨坚持净戒，无悔恨心自然而生，亦复如

shì yǐ jìng jiè gù xīn dé huān xǐ
是。以净戒故，心得欢喜。

shàn nán zǐ rú duān zhèng rén zì jiàn miàn mào xīn shēng
“善男子，如端正人，自见面貌，心生

huān xǐ chí jìng jiè zhě yì fù rú shì
欢喜；持净戒者亦复如是。

shàn nán zǐ pò jiè zhī rén jiàn jiè bú jìng xīn bù huān
“善男子，破戒之人，见戒不净，心不欢

xǐ rú xíng cán zhě zì jiàn miàn mào bù shēng xǐ yuè pò jiè zhī
喜。如形残者，自见面貌，不生喜悦；破戒之

rén yì fù rú shì
人，亦复如是。

shàn nán zǐ pì rú mù niú yǒu èr nǚ rén yī chí lào píng
“善男子，譬如牧牛，有二女人，一持酪瓶，

yī chí jiāng píng jù gòng zhì chéng ér yù mài zhī yú lù jiǎo diē
一持浆瓶，俱共至城，而欲卖之。于路脚踏，

èr píng jù pò yī zé huān xǐ yī zé chóu nǎo chí jiè pò jiè yì
二瓶俱破，一则欢喜，一则愁恼。持戒破戒亦

fù rú shì chí jìng jiè zhě xīn zé huān xǐ xīn huān xǐ gù zé biàn
复如是，持净戒者心则欢喜，心欢喜故，则便

sī wéi zhū fó rú lái yú niè pán zhōng shuō yǒu néng chí qīng jìng jiè
思惟：“诸佛如来于涅槃中说：“有能持清净戒

zhě zé dé niè pán wǒ jīn xiū xí rú shì jìng jiè yì yīng dé zhī
者，则得涅槃。”我今修习如是净戒，亦应得之。”

yǐ shì yīn yuán xīn zé yuè lè
以是因缘，心则悦乐。”

jiā shè fù yán xǐ zhī yǔ lè yǒu hé chā bié
迦叶复言：“喜之与乐，有何差别？”

⁵ 大正藏：种之良田；永乐北藏及龙藏：散种良田

shànnán zǐ pú sà mó hē sà bú zuò è shí míngwéihuān
“善男子，菩萨摩诃萨不作恶时，名为欢

xǐ xīn jìng chí jiè míng zhī wéi lè shànnán zǐ pú sà mó hē sà
喜；心净持戒，名之为乐。善男子，菩萨摩诃萨

guān yú shēng sǐ zé míngwéi xǐ jiàn dà niè pán míng zhī wéi lè
观于生死，则名为喜；见大涅槃，名之为乐。

xià míngwéi xǐ shàng míngwéi lè lí shì gòng fǎ míng zhī wéi
下，名为喜；上，名为乐。离世共法，名之为

xǐ dé bú gòng fǎ míng zhī wéi lè yǐ jiè jìng gù shēn tǐ qīng
喜；得不共法，名之为乐。以戒净故，身体轻

róu kǒu wú cū guò pú sà ěr shí ruò jiàn ruò wén ruò xiù
柔，口无粗过。菩萨尔时，若见、若闻、若嗅、

ruò cháng ruò chù ruò zhī xī wú zhū è yǐ wú è gù xīn dé
若尝、若触、若知悉无诸恶；以无恶故，心得

ān wěn yǐ ān wěn gù zé dé jìng dìng dé jìng dìng gù dé shí zhī
安隐；以安隐故，则得静定；得静定故，得实知

jiàn shí zhī jiàn gù yàn lí shēng sǐ yàn shēng sǐ gù zé dé jiě
见；实知见故，厌离生死；厌生死故，则得解

tuō dé jiě tuō gù dé jiàn fó xìng jiàn fó xìng gù dé dà niè pán
脱；得解脱故，得见佛性；见佛性故，得大涅槃。

shì míng pú sà qīng jìng chí jiè fēi shì jiān jiè hé yǐ gù shànnán
是名菩萨清净持戒，非世间戒。何以故？善男

zǐ pú sà mó hē sà suǒ shòu jìng jiè wǔ fǎ zuǒ zhù yún hé wéi wǔ
子，菩萨摩诃萨所受净戒，五法佐助。云何为五？

yī xìn èr cán sān kuì sì shàn zhī shí wǔ zēng
一，信；二，惭；三，愧；四，善知识；五，增

jìng jiè lí wǔ gài gù suǒ jiàn qīng jìng lí wǔ jiàn gù xīn wú yí
6 敬戒。离五盖故，所见清净。离五见故，心无疑

wǎng lí wǔ yí gù yī zhě yí fó èr zhě yí fǎ sān zhě
网。离五疑故，一者、疑佛；二者、疑法；三者、

yí sēng sì zhě yí jiè wǔ zhě yí bú fàng yì pú sà ěr shí
疑僧；四者、疑戒；五者、疑不放逸，菩萨尔时，

jí dé wǔ gēn suǒ wèi xìn niàn jīng jìn dìng huì dé wǔ gēn
即得五根，所谓信、念、精进、定、慧；得五根

gù dé wǔ zhǒng niè pán wèi sè jiě tuō nǎi zhì shí jiě tuō shì míng
故，得五种涅槃，谓色解脱乃至识解脱。是名

6 大正藏：宗

pú sà qīngjìng chí jiè fēi shì jiān yě
菩萨清净持戒，非世间也。

shànnán zǐ shì míng shì jiān zhī suǒ bù zhī bú jiàn bù jué
“善男子，是名世间之所不知、不见、不觉，

ér shì pú sà suǒ zhī jiàn jué
而是菩萨所知、见、觉。

shànnán zǐ ruò wǒ dì zǐ shòu chí dú sòng shū xiě
“善男子，若我弟子受持、读诵、书写、

yǎn shuō dà niè pán jīng yǒu pò jiè zhě yǒu rén hē zé qīngjiàn huǐ
演⁷说大涅槃经有破戒者，有人呵责、轻贱、毁

rǔ ér zuò shì yán ruò fó mì zàng dà niè pán jīng yǒu wēi lì zhě yún
辱而作是言：‘若佛秘藏大涅槃经有威力者，云

hé lìng rǔ huǐ suǒ shòu jiè ruò rén shòu chí shì niè pán jīng huǐ jìn jiè zhě
何令汝毁所受戒？若人受持是涅槃经毁禁戒者，

dāng zhī shì jīng wéi wú wēi lì ruò wú wēi lì suī fù dú sòng wéi wú lì
当知是经为无威力。若无威力，虽复读诵为无利

yì yuán shì qīng huǐ niè pán jīng gù fù lìng wú liàng wú biān zhòng shēng
益。’缘是轻毁涅槃经故，复令无量无边众 生

duò yú dì yù shòu chí shì jīng ér huǐ jiè zhě zé shì zhòng shēng dà è
堕于地狱。受持是经而毁戒者，则是众 生大恶

zhī shí fēi wǒ dì zǐ shì mó juàn shǔ rú shì zhī rén wǒ yì bù
知识⁸，非我弟子，是魔眷属。如是之人，我亦不

fīng shòu chí shì diǎn nìng shǐ bú shòu bù chí bù xiū bù yǐ huǐ
听受持是典，宁使不受、不持、不修，不以毁

jiè shòu chí xiū xí
戒受持修习。

shànnán zǐ ruò wǒ dì zǐ shòu chí dú sòng shū xiě
“善男子，若我弟子受持、读诵、书写、

yǎn shuō niè pán jīng zhě dāng zhèng shēn xīn shèn mò diào xì qīng zào jǔ
演说涅槃经者，当 正 身心，慎莫掉⁹戏轻躁举

dòng shēn wéi diào xì xīn wéi qīng dòng qiú yǒu zhī xīn míng wéi qīng
动。身为掉戏，心为轻动。求有之心名为轻

dòng shēn zào zhū yè míng wéi diào xì ruò wǒ dì zǐ qiú yǒu zào yè
动，身造诸业名为掉戏。若我弟子求有、造业，

⁷ 大正藏：解

⁸ 大正藏：恶知识也；永乐北藏及龙藏：大恶知识

⁹ 大正藏：调

bù yīngshòu chí shì dà shèngdiǎn dà niè pán jīng ruò yǒu rú shì shòu chí
不应受持是大乘典大涅槃经。若有如是受持
jīng zhě rén dāng qīng hē ér zuò shì yán ruò fó mì zàng dà niè pán jīng
经者，人当轻呵而作是言：‘若佛秘藏大涅槃经
yǒu wēi lì zhě yún hé lìng rǔ qiú yǒu zào yè ruò chí jīng zhě qiú
有威力者，云何令汝求有、造业？若持经者，求
yǒu zào yè dāng zhī shì jīng wéi wú wēi lì ruò wú wēi lì suī fù
有、造业，当知是经为无威力。若无威力，虽复
shòu chí wéi wú lì yì yuán shì qīng huǐ niè pán jīng gù fù lìng wú liàng
受持为无利益。’缘是轻毁涅槃经故，复令无量
wú biān zhòng shēng duò yú dì yù shòu chí shì jīng qiú yǒu zào yè zé
无边众生堕于地狱。受持是经求有、造业，则
shì zhòng shēng è zhī shí yě fēi wǒ dì zǐ shì mó juàn shǔ
是众生恶知识¹⁰也，非我弟子，是魔眷属。

fù cì shàn nán zǐ ruò wǒ dì zǐ shòu chí dú sòng
“复次，善男子，若我弟子受持、读诵、
shū xiě yǎnshuō shì niè pán jīng mò fēi shí shuō mò fēi guóshuō
书写、演说是¹¹涅槃经，莫非时说，莫非国说，
mò bù qǐngshuō mò qīng xīn shuō mò chùchùshuō mò zì tànshuō
莫不请说，莫轻心说，莫处处说，莫自叹说，
mò qīng tā shuō mò miè fó fǎ shuō mò chì rán shì fǎ shuō shàn nán
莫轻他说，莫灭佛法说，莫炽然世法说。善男
zǐ ruò wǒ dì zǐ shòu chí shì jīng fēi shí ér shuō nǎi zhì chì rán shì fǎ
子，若我弟子受持是经非时而说，乃至炽然世法
shuō zhě rén dāng qīng hē ér zuò shì yán ruò fó mì zàng dà niè pán jīng
说者，人当轻呵而作是言：‘若佛秘藏大涅槃经
yǒu wēi lì zhě yún hé lìng rǔ fēi shí ér shuō nǎi zhì chì rán shì fǎ ér
有威力者，云何令汝非时而说，乃至炽然世法而
shuō ruò chí jīng zhě zuò rú shì shuō dāng zhī shì jīng wéi wú wēi lì
说？若持经者作如是说，当知是经为无威力。
ruò wú wēi lì suī fù shòu chí wéi wú lì yì yuán shì qīng huǐ niè pán
若无威力，虽复受持为无利益。’缘是轻毁涅槃
jīng gù lìng wú liàng zhòng shēng duò yú dì yù shòu chí shì jīng fēi shí ér
经故，令无量众生堕于地狱。受持是经非时而

¹⁰ 大正藏：恶知识；永乐北藏及龙藏：大恶知识

¹¹ 大正藏：大

shuō nǎi zhì chì rán shì fǎ ér shuō zé shì zhòngshēng è zhī shí yě
说，乃至炽然世法而说，则是众 生 恶知识¹²也，
fēi wǒ dì zǐ shì mójuànshǔ
非我弟子，是魔眷属。

shànnán zǐ ruò yù shòu chí zhě shuō dà niè pánzhě shuō
“善男子，若欲受持者、说大涅槃者、说
fó xìngzhě shuō rú lái mì zàngzhě shuō dà shèngzhě shuō fāngděng
佛性者、说如来秘藏者、说大乘者、说方等
jīng zhě shuōshēngwénshèngzhě shuō pì zhī fó shèngzhě shuō jiě tuō
经者、说声闻乘者、说辟支佛乘者、说解脱
zhě jiàn fó xìngzhě xiāndāngqīngjìng qí shēn yǐ shēnjìng gù zé
者、见佛性者，先当 清净其身。以身净故，则
wú hē zé wú hē zé gù lìng wú liàng rén yú dà niè pánshēngqīngjìng
无呵责；无呵责故，令无量人于大涅槃 生 清净
xìn xìn xīn shēng gù gōngjìng shì jīng ruò wén yī jì yī jù
信；信心生故，恭敬是经，若闻一偈、一句、
yī zì jí shuō fǎ zhě zé biàn dé fā ā nòuduō luó sānmiǎosān pú
一字及说法者，则便得发¹³阿耨多罗三藐三菩
tí xīn dāng zhī shì rén zé shì zhòngshēngzhēnshàn zhī shí fēi è zhī
提心。当知是人则是众 生 真善知识，非恶知
shí shì wǒ dì zǐ fēi mójuànshǔ shì míng pú sà fēi shì jiān yě
识，是我弟子，非魔眷属。是名菩萨非世间也。

shànnán zǐ shì míng shì jiān zhī suǒ bù zhī bú jiàn bú jué
“善男子，是名世间之所不知、不见、不觉，
ér shì pú sà suǒ zhī jiàn jué
而是菩萨所知、见、觉。

fù cì shànnán zǐ yún hé fù míng yī qiè shì jiān suǒ bù zhī
“复次，善男子，云何复名一切世间所不知、
jiàn jué ér shì pú sà suǒ zhī jiàn jué suǒ wèi liù niànchù
见、觉，而是菩萨所知、见、觉？所谓六念处。
hé děng wéi liù niàn fó niàn fǎ niàn sēng niàn jiè niàn shī
何等为六？念佛、念法、念僧、念戒、念施、
niàntiān
念天。

shànnán zǐ yún hé niàn fó rú lái yīng zhèngbiàn zhī
“善男子，云何念佛？如来、应、正 遍知、

¹² 大正藏：恶知识；永乐北藏及龙藏：大恶知识

¹³ 大正藏：则得发于；永乐北藏及龙藏：则便得发

míng xíng zú shàn shì shì jiān jiě wú shàng shì tiáo yù zhàng fū
明行足、善逝、世间解、无上士、调御丈夫、
tiān rén shī fó shì zūn cháng bú biàn yì jù zú shí lì sì
天人师、佛、世尊，常不变易，具足十力、四
wú suǒ wèi dà shī zǐ hǒu míng dà shā mén dà pó luó mén dà
无所畏、大师子吼，名大沙门、大婆罗门、大
jìng bì jìng dào yú bǐ àn wú néng shèng zhě wú jiàn dǐng zhě wú
净、毕竟到于彼岸、无能胜者、不见顶者、无
yǒu bù wèi bù jīng bú dòng dú yī wú lǚ wú shī zì wù jí zhì
有怖畏、不惊不动、独一无二、无师自悟、疾智、
dà zhì lì zhì shēn zhì jiě tuō zhì bú gòng zhì guǎng pǔ zhì
大智、利智、深智、解脱智、不共智、广普智、
bì jìng zhì zhì bǎo chéng jiù rén zhōng xiàng wáng rén zhōng niú wáng
毕竟智、智宝成就、人中象王、人中牛王、
rén zhōng lóng wáng rén zhōng zhàng fū rén zhōng lián huā fēn tuó lì
人中龙王、人中丈夫、人中莲华、分陀利
huā tiáo yù rén shī wéi dà shī zhǔ wéi dà fǎ shī yǐ zhī fǎ gù
华、调御人师，为大施主，为大法师¹⁴。以知法故，
míng dà fǎ shī yǐ zhī yì gù míng dà fǎ shī yǐ zhī shí gù míng
名大法师；以知义故，名大法师；以知时故，名
dà fǎ shī yǐ zhī zú gù míng dà fǎ shī yǐ zhī wǒ gù míng dà
大法师；以知足故，名大法师；以知我故，名大
fǎ shī zhī dà zhòng gù míng dà fǎ shī yǐ zhī zhòng shēng zhǒng zhǒng
法师；知大众故，名大法师；以知众生种种
xìng gù míng dà fǎ shī yǐ zhī zhū gēn lì dùn zhōng gù míng
性故，名大法师；以知诸根利、钝、中故，名
dà fǎ shī shuō zhōng dào gù míng dà fǎ shī
大法师；说中道故，名大法师。

yún hé míng rú lái rú guò qù zhū fó suǒ shuō bú biàn yún
“云何名如来？如过去诸佛所说不变。云
hé bú biàn guò qù zhū fó wéi dù zhòng shēng shuō shí èr bù jīng rú
何不变？过去诸佛为度众生说十二部经；如
lái yì ěr gù míng rú lái
来亦尔，故名如来。

zhū fó shì zūn cóng liù bō luó mì sān shí qī pǐn shí yī kōng
“诸佛世尊从六波罗蜜、三十七品、十一空

¹⁴ 大正藏：大法之师；永乐北藏及龙藏：为大法师

lái zhì dà niè pán rú lái yì ěr shì gù hào fó wéi rú lái yě
来至大涅槃；如来亦尔，是故号佛为如来也。

zhū fó shì zūn wèizhòngshēng gù suí yí fāngbiàn kāi shì sān
“诸佛世尊为众生故，随宜方便，开示三

shèng shòumìng wú liàng bù kě chēng jì rú lái yì ěr shì gù
乘，寿命无量，不可称计；如来亦尔，是故

hào fó wéi rú lái yě
号佛为如来也。

yún hé wéiyīng
“云何为应？

shì jiān zhī fǎ xī míngwéiyuàn¹⁵ fó yīng hài gù gù míng
“世间之法，悉名为怨¹⁵，佛应害故，故名

wéiyīng fū sì mó zhě shì pú sà yuàn zhū fó rú lái wéi pú sà shí
为应。夫四魔者是菩萨怨，诸佛如来为菩萨时，

néng yǐ zhì huì pò huài sì mó shì gù míngyīng fù cì yīngzhě míng
能以智慧破坏四魔，是故名应。复次，应者名

wéiyuǎn lí wéi pú sà shí yīngdāng yuǎn lí wú liàng fán nǎo gù míng
为远离。为菩萨时，应当远离无量烦恼，故名

wéiyīng fù cì yīngzhě míng lè guò qù zhū fó wéi pú sà shí suī
为应。复次，应者名乐。过去诸佛为菩萨时，虽

yú wú liàng ā sēng qí jié wèizhòngshēng gù shòuzhū kǔ nǎo zhōng wú
于无量阿僧祇劫为众生故受诸苦恼，终无

bú lè ér cháng lè zhī rú lái yì ěr shì gù míngyīng yòu fù
不乐，而常乐之。如来亦尔，是故名应。又复，

yīngzhě yī qiè rén tiānyīng yǐ zhǒngzhǒng xiānghuā yīng luò chuáng
应者，一切人天应以种种香华、瓔珞、幢

fān jì yuè ér gòngyǎng zhī gù míngwéiyīng¹⁶
幡、妓乐而供养之，故名为应¹⁶。

yún hé zhèngbiàn zhī zhèngzhě míng bù diāndǎo biàn zhī
“云何正遍知？正者，名不颠倒；遍知

zhě yú sì diāndǎo wú bù tōng dá yòu fù zhèngzhě míngwéi kǔ
者，于四颠倒无不通达。又复，正者，名为苦

xíng biàn zhī zhě zhī yīn kǔ xíngdìng yǒu kǔ guǒ yòu fù zhèngzhě
行；遍知者，知因苦行定有苦果。又复，正者，

míng shì jiānzhōng biàn zhī zhě bì jìng dìng zhī xiū xí zhōngdào dé ā
名世间中；遍知者，毕竟定知修习中道得阿

¹⁵ 大正藏：悉名怨家；永乐北藏及龙藏：悉名为怨

¹⁶ 大正藏：是故名应；永乐北藏及龙藏：故名为应

nòuduō luó sānmiǎosān pú tí yòu fù zhèngzhě míngwéi kě shǔ
耨多罗三藐三菩提。又复，正者，名为可数、
kě liáng kě chēng biàn zhī zhě bù kě shǔ bù kě liáng bù kě
可量、可称；遍知者，不可数、不可量、不可
chēng shì gù hào fó wéizhèngbiàn zhī
称。是故号佛为正遍知。

shànnán zǐ shēngwén yuánjué yì yǒubiàn zhī yì bú biàn
“善男子，声闻、缘觉亦有遍知，亦不遍
zhī hé yǐ gù biànzhě míng wǔ yīn shí èr rù shí bā jiè
知。何以故？遍者¹⁷，名五阴、十二入、十八界，
shēngwén yuánjué yì dé biàn zhī shì míngbiàn zhī yún hé bú biàn
声闻、缘觉亦得遍知，是名遍知。云何不遍
zhī shànnán zǐ jiǎ shǐ èr shèng yú wú liàng jié guān yī sè yīn bù
知？善男子，假使二乘于无量劫观一色阴不
néng jìn zhī yǐ shì yì gù shēngwén yuánjué wú yǒubiàn zhī
能尽知，以是义故，声闻、缘觉无有遍知。

yún hé míng xíng zú míngzhě míng dé wú liàng shàn guǒ xíng
“云何明行足？明者，名得无量善果；行
zhě míngwéijiǎo zú shànguǒzhě míng ā nòuduō luó sānmiǎosān
者，名为脚足¹⁸；善果者，名阿耨多罗三藐三
pú tí jiǎo zú zhě míngwéi jiè huì chéng jiè huì zú dé ā
菩提。脚足者，名为戒、慧。乘戒、慧足得阿
nòuduō luó sānmiǎosān pú tí shì gù míngwéimíng xíng zú yòu fù
耨多罗三藐三菩提，是故名为明行足¹⁹。又复，
míngzhě míngzhòu xíngzhě míng jí zú zhě míngguǒ shànnán
明者，名呪；行者，名吉；足者，名果。善男
zǐ shì míng shì jiān yì zhòuzhě míngwéi jiě tuō jí zhě míng
子，是名世间义。呪者，名为解脱；吉者，名
wéi ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí guǒzhě míngwéi dà bō niè pán
为阿耨多罗三藐三菩提；果者，名为大般涅槃。
shì gù míngwéimíng xíng zú yòu fù míngzhě míngguāng xíng
是故，名为明行足²⁰。又复，明者，名光；行
zhě míng yè zú zhě míngguǒ shànnán zǐ shì míng shì jiān yì
者，名业；足者，名果。善男子，是名世间义。

¹⁷ 大正藏：遍知者；永乐北藏及龙藏：遍者

¹⁸ 大正藏：行名脚足；永乐北藏及龙藏：行者，名为脚足

¹⁹ 大正藏：明行足也；永乐北藏及龙藏：明行足

²⁰ 大正藏：明行足也；永乐北藏及龙藏：明行足

guāngzhě míng bú fàng yì yè zhě míng liù bō luó mì guǒzhě
光者，名不放逸；业者，名六波罗蜜；果者，
míngwéi ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí yòu fù míngzhě míngwéi
名为阿耨多罗三藐三菩提。又复，明者，名为
sānmíng yī pú sà míng èr zhū fó míng sān wú míngmíng
三明：一，菩萨明；二，诸佛明；三，无明明。
pú sà míngzhě jí shì bō rě bō luó mì zhū fó míngzhě jí shì fó
菩萨明者，即是般若波罗蜜；诸佛明者，即是佛
yǎn wú míngmíngzhě jí shì bì jìngkōng xíngzhě yú wú liàng jié
眼；无明明者，即是²¹毕竟空。行者，于无量劫，
wèizhòngshēng gù xiū zhūshàn yè zú zhě míngjiàn fó xìng yǐ shì
为众生故，修诸善业。足者，明见佛性。以是
yì gù míngmíngxíng zú
义故，名明行足。

yún hé shàn shì shànzhě mínggāo shì míng bù gāo
“云何善逝？善者，名高；逝，名不高。

shànnán zǐ shì míng shì jiān yì gāozhě míngwéi ā nòuduō luó sān
善男子，是名世间义。高者，名为阿耨多罗三
miǎosān pú tí bù gāozhě jí rú lái xīn yě shànnán zǐ xīn
藐三菩提；不高者，即如来心也。善男子，心
ruògāozhě bù míng rú lái shì gù rú lái míngwéishàn shì yòu
若高者，不名如来。是故，如来名为善逝。又
fù shànzhě míngwéishàn zhī shí shì zhě shàn zhī shí guǒ shàn
复，善者，名为善知识；逝者，善知识果。善
nán zǐ shì míng shì jiān yì shàn zhī shí zhě jí chū fā xīn guǒzhě
男子，是名世间义。善知识者，即初发心；果者，
míngwéi dà bō niè pán rú lái bù shě zuì chū fā xīn dé dà niè pán shì
名为大般涅槃。如来不舍最初发心得大涅槃，是
gù rú lái míngwéishàn shì yòu fù shànzhě mínghǎo shì zhě
故，如来名为善逝。又复，善者，名好；逝者，
míngyǒu shànnán zǐ shì míng shì jiān yì hǎozhě míngjiàn fó xìng
名有。善男子，是名世间义。好者，名见佛性；
yǒuzhě míng dà niè pán
有者，名大涅槃。

shànnán zǐ niè pán zhī xìng shí fēi yǒu yě zhū fó shì zūn yīn
“善男子，涅槃之性实非有也，诸佛世尊因

²¹ 大正藏：即；永乐北藏及龙藏：即是

shì jiān gù shuō yán shì yǒu shàn nán zǐ pì rú shì rén shí wú yǒu
世间故，说言是有。善男子，譬如世人，实无有
zǐ shuō yán yǒu zǐ shí wú yǒu dào shuō yán yǒu dào niè pán yì
子，说言有子；实无有道，说言有道。涅槃亦
ěr yīn shì jiān gù shuō yán shì yǒu zhū fó shì zūn chéng dà niè pán
尔，因世间故，说言是²²有。诸佛世尊成大涅槃，
gù míng shàn shì
故名善逝。

yún hé shì jiān jiě shì jiān zhě míng wéi wǔ yīn jiě zhě
“云何世间解²³？世间者²⁴，名为五阴；解者，
míng zhī zhū fó shì zūn shàn zhī wǔ yīn gù míng shì jiān jiě yòu
名知。诸佛世尊善知五阴，故名世间解。又，
shì jiān zhě míng wéi wǔ yù jiě míng bù zhuó bù zhuó wǔ yù
世间者，名为五欲；解，名不著。不著五欲，
gù míng shì jiān jiě yòu shì jiān zhě dōng fāng wú liàng ā sēng qī
故名世间解。又，世间者²⁵，东方无量阿僧祇
shì jiè yī qiè shēng wén yuán jué bù zhī bú jiàn bù jiě zhū fó
世界一切声闻、缘²⁶觉不知、不见、不解，诸佛
xī zhī xī jiàn xī jiě nán xī běi fāng sì wéi shàng
悉知、悉见、悉解；南、西、北方、四维、上、
xià yì fù rú shì shì gù hào fó wéi shì jiān jiě yòu shì jiān zhě
下亦复如是。是故，号佛为世间解。又，世间者，
yī qiè fán fū jiě zhě zhī zhū fán fū shàn è yīn guǒ fēi shì shēng
一切凡夫；解者，知诸凡夫善恶因果。非是声
wén yuán jué suǒ zhī wéi fó néng zhī shì gù hào fó wéi shì jiān jiě
闻、缘觉所知，唯佛能知，是故号佛为世间解。
yòu shì jiān zhě míng yuē lián huā jiě míng bù wū shàn nán zǐ
又，世间者，名曰莲华；解，名不污。善男子，
shì míng shì jiān yì lián huā zhě jí shì rú lái bù wū zhě rú lái
是名世间义。莲华者，即是如来；不污者，如来
bù wéi shì jiān bā fǎ zhī suǒ wū rǎn shì gù hào fó wéi shì jiān jiě
不为世间八法之所污染²⁷。是故，号佛为世间解。

²² 大正藏：说言为有

²³ 大正藏：善男子，云何世间解；永乐北藏及龙藏：云何世间解

²⁴ 大正藏：善男子，世间者；永乐北藏及龙藏：世间者

²⁵ 大正藏：世间解者；永乐北藏及龙藏：世间者

²⁶ 大正藏：独

²⁷ 大正藏：染污；永乐北藏及龙藏：污染

yòu shì jiān jiě zhě zhū fó pú sà míng shì jiān jiě hé yǐ gù zhū
 又，世间解者，诸佛菩萨名世间解。何以故？诸
 fó pú sà jiàn shì jiān gù gù míng shì jiān jiě shàn nán zǐ rú yīn shí
 佛菩萨见世间故，故名世间解。善男子，如因食
 dé mìng míng shí wéi mìng zhū fó pú sà yì fù rú shì jiàn shì jiān
 得命，名食为命；诸佛菩萨亦复如是，见世间
 gù gù míng shì jiān jiě
 故，故名世间解。

yún hé wú shàng shì shàng shì zhě míng zhī wéi duàn wú
 “云何无上士？上士者，名之为断；无
 suǒ duàn zhě míng wú shàng shì zhū fó shì zūn wú yǒu fán nǎo gù wú
 所断者，名无上士。诸佛世尊无有烦恼，故无
 suǒ duàn shì gù hào fó wéi wú shàng shì yòu shàng shì zhě míng
 所断，是故号佛为无上士。又，上士者，名
 wéi zhēng sòng wú shàng shì zhě wú yǒu zhēng sòng rú lái wú zhēng
 为诤讼；无上士者，无有诤讼。如来无诤，
 shì gù hào fó wéi wú shàng shì yòu shàng shì zhě míng yǔ kě huài
 是故号佛为无上士。又，上士者，名语可坏；
 wú shàng shì zhě yǔ bù kě huài rú lái suǒ yán yī qiè zhòng shēng
 无上士者，语不可坏。如来所言，一切众生
 suǒ bù néng huài shì gù hào fó wéi wú shàng shì yòu shàng shì zhě
 所不能坏，是故号佛为无上士。又，上士者，
 míng wéi shàng zuò wú shàng shì zhě míng wú shàng zuò sān shì zhū fó
 名为上座；无上士者，名无上座。三世诸佛
 gèng wú guò zhě shì gù hào fó wéi wú shàng shì shàng zhě míng xīn
 更无过者，是故号佛为无上士。上者，名新；
 shì zhě míng gù zhū fó shì zūn tǐ dà niè pán wú xīn wú gù shì gù
 士者，名故。诸佛世尊体大涅槃无新无故，是故
 hào fó wéi wú shàng shì
 号佛为无上士。

yún hé tiáo yù zhàng fū zì jì zhàng fū fù tiáo zhàng fū
 “云何调御丈夫？自既丈夫，复调丈夫。
 shàn nán zǐ rú lái zhě²⁸ shí fēi zhàng fū fēi bú zhàng fū yīn
 善男子，如来者²⁸，实非丈夫，非不丈夫。因
 tiáo zhàng fū gù gù míng rú lái wéi zhàng fū yě shàn nán zǐ yī
 调丈夫故²⁹，故名如来为丈夫也。善男子，一

²⁸ 大正藏：言如来者；永乐北藏及龙藏：如来者

²⁹ 大正藏：因调丈夫；永乐北藏及龙藏：因调丈夫故

qiè nán nǚ ruò jù sì fǎ zé míngzhàng fū hé děngwéi sì yī
切男女若具四法，则名丈夫。何等为四？一，
jìn shàn zhī shí èr néngtīng fǎ sān sī wéi yì sì rú
近善知识³⁰；二，能听法；三，思惟义；四，如
shuō xiū xíng shànán zǐ ruò nánruò nǚ jù shì sì fǎ zé míngzhàng
说修行。善男子，若男若女具是四法，则名丈
fū shànán zǐ ruò yǒunán zǐ wú cǐ sì fǎ zé bù dé míngwéi
夫。善男子，若有男子无此四法，则不得名为
zhàng fū yě hé yǐ gù shēn suī zhàng fū xíngtóngchùshēng rú
丈夫也。何以故？身虽丈夫，行同畜生。如
lái tiáo fú ruò nánruò nǚ shì gù hào fó wéitiáo yù zhàng fū³¹
来调伏若男若女，是故号佛为调御丈夫³¹。

fù cì shànán zǐ rú yù mǎzhě fán yǒu sì zhǒng
“复次，善男子，如御马者，凡有四种：
yī zhě chù máo èr zhě chù pí sānzhě chù ròu sì zhě
一者，触毛；二者，触皮；三者，触肉；四者，
chù gǔ suí qí suǒ chù chēng yù zhě yì rú lái yì ěr yǐ sì
触骨。随其所触，称御者意。如来亦尔，以四
zhǒng fǎ tiáo fú zhòngshēng yī wèishuōshēngbiàn shòu fó yǔ rú
种法调伏众生：一，为说生便³²受佛语，如
chù qí máo suí yù zhě yì èr shuōshēng lǎo biànshòu fó yǔ rú
触其毛随御者意；二，说生、老便受佛语，如
chù máo pí suí yù zhě yì sānzhě shuōshēng jí yǐ lǎo bìngbiàn
触毛、皮随御者意；三者，说生及以老、病便
shòu fó yǔ rú chù máo pí ròu suí yù zhě yì sì zhě shuō
受佛语，如触毛、皮、肉随御者意；四者，说
shēng jí lǎo bìng sǐ biànshòu fó yǔ rú chù máo pí ròu
生及老、病、死便受佛语，如触毛、皮、肉、
gǔ suí yù zhě yì shànán zǐ yù zhě tiáo mǎ wú yǒu jué dìng rú
骨随御者意。善男子，御者，调马无有决定；如
lái shì zūn tiáo fú zhòngshēng bì dìng bù xū shì gù hào fó tiáo yù
来世尊调伏众生，必定不虚，是故号佛调御
zhàng fū³³
丈夫³³。

³⁰ 大正藏：一，善知识；永乐北藏及龙藏：一，近善知识

³¹ 大正藏：是故号佛调御丈夫；永乐北藏及龙藏：是故号佛为调御丈夫

³² 大正藏：令

³³ 大正藏：是故号佛为调御丈夫；永乐北藏及龙藏：是故号佛调御丈夫

yún hé tiānrén shī shī yǒu èr zhǒng yī zhě shànjào
“云何天人师？师有二种：一者，善教；
èr zhě è jiào zhū fó pú sà cháng yǐ shàn fǎ jiào zhūzhòngshēng
二者，恶教。诸佛菩萨常以善法教诸众生。
hé děngshàn fǎ wèishēn kǒu yì shàn zhū fó pú sà jiào zhūzhòng
何等善法？谓身、口、意善。诸佛菩萨教诸众
shēng zuò rú shì yán shànnán zǐ rǔ dāngyuǎn lí shēn bú shàn yè
生，作如是言：‘善男子，汝当远离身不善业。
hé yǐ gù yǐ shēn è yè shì kě yuǎn lí dé jiě tuō gù shì gù wǒ
何以故？以身恶业是可远离得解脱故，是故我
yǐ cǐ fǎ jiào rǔ ruò cǐ è yè bù kě yuǎn lí dé jiě tuō zhě zhōng
以此法教汝。若此³⁴恶业不可远离得解脱者，终
bú jiào rǔ lìng yuǎn lí yě ruò zhūzhòngshēng lí è yè yǐ duòsān
不教汝令远离也。’若诸众生，离恶业已堕三
è zhě wú yǒu shì chù yǐ yuǎn lí gù chéng ā nòuduō luó sānmiǎo
恶者，无有是处。以远离故，成阿耨多罗三藐
sān pú tí dé dà niè pán shì gù zhū fó pú sà cháng yǐ cǐ fǎ
三菩提，得大涅槃。是故，诸佛菩萨常以此法
jiàohuàzhòngshēng kǒu yì yì ěr shì gù hào fó wéi wú shàng
教化众生。口、意亦尔。是故，号佛为无上
shī
师。

fù cì xī wèi dé dào jīn yǐ dé zhī yǐ suǒ dé dào
“复次，昔未得道，今已得之，以所得道，
wèizhòngshēngshuō cóngběn yǐ lái wèi xiū fàn xíng jīn yǐ xiū jìng
为众生说；从本已来，未修梵行，今已修竟，
yǐ jǐ suǒ xiū wèizhòngshēngshuō zì pò wú míng fù wèizhòngshēng
以己所修，为众生说；自破无明，复为众生
pò huài wú míng zì dé jìng mù fù wèizhòngshēng pò chú máng míng³⁵
破坏无明；自得净目，复为众生破除盲瞶，
lìng dé jìng yǎn zì zhī èr dì fù wèizhòngshēng yǎnshuō èr dì jì
令得净眼；自知二谛，复为众生演说二谛；既
zì jiě tuō fù wèizhòngshēngshuō jiě tuō fǎ zì dù wú biānshēng sǐ
自解脱，复为众生说解脱法；自度无边生死

³⁴ 大正藏：是

³⁵ 大正藏：冥

dà hǎi³⁶ fù lìngzhòngshēng jiē xī dé dù zì dé wú wèi fù jiào
大海³⁶，复令众生皆悉得度；自得无畏，复教
zhòngshēng lìng wú bù wèi zì jì niè pán fù wèizhòngshēng yǎn dà niè
众生令无怖畏；自既涅槃，复为众生演大涅
pán shì gù hào fó wéi wú shàng shī
槃。是故，号佛为无上师。

tiānzhě míngzhòu tiānshàngzhòucháng yè duǎn shì gù míng
“天者名昼，天上昼长夜短，是故名

tiān yòu fù tiānzhě míng wú chóunǎo chángshòukuài lè shì
天。又复，天者，名无愁恼，常受快乐，是
gù míngtiān yòu fù tiānzhě míngwéidēngmíng néng pò hēi àn ér
故名天。又复，天者，名为灯明，能破黑暗而
wéi dà míng shì gù míngtiān yì yǐ néng pò è yè hēi àn dé yú
为大明，是故名天。亦以能破恶业黑暗，得于

shàn yè ér shēngtiānshàng shì gù míngtiān yòu fù tiānzhě míng jí
³⁷善业而生天上，是故名天。又复，天者名吉，

yǐ jí xiáng gù dé míngwéitiān yòu fù tiānzhě míng rì rì yǒu
以吉祥故，得名为天。又复，天者名日，日有
guāngmíng gù míng rì wéitiān yǐ shì yì gù míngwéitiān yě rén
光明，故名日为天。以是义故，名为天也。人

zhě míngwéi³⁸ néngduō ēn yì yòu fù rénzhě shēn kǒuróuruǎn
者名为³⁸，能多恩义。又复，人者，身、口柔软。

yòu fù rénzhě míngyǒujiāomàn yòu fù rénzhě néng pò jiāo
又复，人者，名有憍慢。又复，人者，能破憍

màn shànnán zǐ zhū fó suī wéi yī qiè zhòngshēng wú shàng dà shī
慢。善男子，诸佛虽为一切众生无上大师，

ér jīngzhōngshuōwéitiānrén shī hé yǐ gù shànnán zǐ zhūzhòng
而³⁹经中说为天人师。何以故？善男子，诸众

shēngzhōng wéitiān yǔ rénnéng fā ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí xīn
生中，唯天与人能发阿耨多罗三藐三菩提心，

néng xiū shí shàn yè dào néng dé xū tuó huánguǒ sī tuó hánguǒ ā
能修十善业道，能得须陀洹果、斯陀含果、阿

nà hánguǒ ā luó hàn guǒ pì zhī fó dào dé ā nòuduō luó sānmiǎo
那含果、阿罗汉果、辟支佛道，得阿耨多罗三藐

³⁶ 大正藏：自渡无边生死大河；永乐北藏及龙藏：自度无边生死大海

³⁷ 大正藏：诸

³⁸ 大正藏：日

³⁹ 大正藏：然

sān pú tí shì gù hào fó wéitiānrén shī
三菩提，是故号佛为天人师。

yún hé wéi fó fó zhě míng jué jì zì jué wù fù néng jué
“云何为佛？佛者名觉，既自觉悟，复能觉

tā shànnán zǐ pì rú yǒurén jué zhī yǒu zéi zéi wú néng wéi
他。善男子，譬如有人，觉知有贼，贼无能为。

pú sà mó hē sà néng jué yī qiè wú liàng fán nǎo jì jué liǎo yǐ lìng zhū
菩萨摩诃萨能觉一切无量烦恼，既觉了已，令诸

fán nǎo wú suǒ néng wéi shì gù míng fó yǐ shì jué gù bù shēng
烦恼无所能为，是故名佛。以是觉故，不生、

bù lǎo bú bìng bù sǐ shì gù míng fó
不老、不病、不死，是故名佛。

pó qié pó zhě pó qié míng pò pó míng fán nǎo néng pò
“婆伽婆者，婆伽名破，婆名烦恼。能破

fán nǎo gù míng pó qié pó yòu néng chéng jiù zhū shàn fǎ gù yòu néng
烦恼，故名婆伽婆。又能成就诸善法故，又能

shàn jiě zhū fǎ yì gù yǒu dà gōng dé wú néng shèng gù yǒu dà míng
善解诸法义故，有大功德无能胜故，有大名

wén biàn shí fāng gù yòu néng zhǒng zhǒng dà huì shī gù yòu yú wú
闻遍十方故，又能种种大惠⁴⁰施故，又于无

liàng ā sēng qí jié tǔ nǚ gēn gù
量阿僧祇劫吐女根故。

shànnán zǐ ruò nán ruò nǚ néng rú shì niàn fó zhě ruò xíng
“善男子，若男若女能如是念佛者，若行、

ruò zhù ruò zuò ruò wò ruò zhòu ruò yè ruò míng ruò àn
若住、若坐、若卧，若昼、若夜，若明、若暗，

cháng dé bù lí jiàn fó shì zūn
常得不离，见佛世尊。

shànnán zǐ hé gù míng wéi rú lái yīng zhèng biàn zhī nǎi
“善男子，何故名为如来、应、正遍知乃

zhì pó qié pó ér yǒu rú shì wú liàng gōng dé dà míng chēng yé shàn
至婆伽婆，而有如是无量功德大名称耶？善

nán zǐ pú sà yú xī wú liàng ā sēng qí jié gōng jìng fù mǔ hé
男子，菩萨⁴¹于昔无量阿僧祇劫恭敬父母、和

shàng zhū shī shàng zuò zhǎng lǎo yú wú liàng jié cháng wèi zhòng shēng
尚、诸师、上座长老，于无量劫常为众生

⁴⁰ 大正藏：慧

⁴¹ 大正藏：菩萨摩诃萨；永乐北藏及龙藏：菩萨

ér xíng bù shī jiān chí jìn jiè xiū xí rěn rǔ qín xíng jīng jìn chán
而行布施，坚持禁戒，修习忍辱，勤行精进、禅
dìng zhì huì dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shì gù jīn dé
定、智慧，大慈、大悲、大喜、大舍，是故今得
sān shí èr xiàng bā shí zhǒnghǎo jīn gāng zhī shēn
三十二相、八十种好金刚之身。

yòu fù pú sà yú xī wú liàng ā sēng qí jié xiū xí xìn
“又复，菩萨于昔无量阿僧祇劫，修习信、

jìn niàn⁴² dìng huì gēn yú zhū shī zhǎng gōng jìng gòng yǎng cháng
进、念⁴²、定、慧根，于诸师长恭敬供养，常
wèi fǎ lì bú wèi shí lì pú sà ruò chí shí èr bù jīng ruò dú ruò
为法利，不为食利。菩萨若持十二部经，若读若
sòng cháng wèi zhòng shēng lìng dé jiě tuō ān wěn kuài lè zhōng
诵，常为众生令得解脱、安隐、快乐，终

bú zì wèi hé yǐ gù pú sà cháng xiū chū shì jiān xīn jí chū jiā xīn
不自为。何以故？菩萨常修出世间心及出家心、

wú wéi zhī xīn wú zhēng sòng xīn wú gòu huì xīn wú xì fù xīn
无为之心、无诤讼心、无垢秽心、无系缚心、

wú qǔ zhuó xīn wú fù gài xīn wú wú jì xīn wú shēng sǐ xīn
无取著心、无覆盖心、无无记心、无生死心、

wú yí wǎng xīn wú tān yù xīn wú chēn huì xīn wú yú chī xīn
无疑网心、无贪欲心、无瞋恚心、无愚痴心、

wú jiāo màn xīn wú huì zhuó xīn wú fán nǎo xīn wú kǔ xīn wú liàng
无憍慢心、无秽浊心、无烦恼心、无苦心、无量

xīn guǎng dà xīn xū kōng xīn wú xīn wú wú xīn bù tiáo xīn
心、广大心、虚空心、无心、无无心、不调心

⁴³ bú hù xīn wú fù cáng xīn wú shì jiān xīn cháng dìng xīn
、不护心、无覆藏心、无世间心、常定心、

cháng xiū xīn cháng jiě tuō xīn wú bào xīn wú yuàn xīn shàn yuàn
常修心、常解脱心、无报心、无愿心、善愿

xīn wú yǔ⁴⁴ xīn róu ruǎn xīn bú zhù xīn zì zài xīn wú lòu
心、无语⁴⁴心、柔软心、不住心、自在心、无漏

xīn dì yī yì xīn bú tuì xīn wú cháng xīn zhèng zhí xīn wú
心、第一义心、不退心、无常心、正直心、无

⁴² 大正藏：念、进；永乐北藏及龙藏：进、念

⁴³ 大正藏：调心；永乐北藏及龙藏：不调心

⁴⁴ 大正藏：误

chǎn qū xīn chún shàn xīn wú duōshǎo xīn wú jiān xīn wú fán
谄曲心、淳⁴⁵善心、无多少心、无坚心、无凡
fū xīn wú shēngwén xīn wú yuánjué xīn shàn zhī xīn jiè zhī xīn
夫心、无 声 闻 心、无 缘 觉 心、善 知 心、界 知 心、
shēng jiè zhī xīn zhù jiè zhī xīn zì zài jiè xīn shì gù jīn dé shí lì
生 界 知 心、住 界 知 心、自 在 界 心，是 故 今 得 十 力、
sì wú suǒ wèi dà bēi sān niàn chù cháng lè wǒ jìng
四 无 所 畏、大 悲、三 念 处、常、乐、我、净，
shì gù dé chēng rú lái nǎi zhì pó qié pó shì míng pú sà mó hē sà niàn
是 故 得 称 如 来 乃 至 婆 伽 婆。是 名 菩 萨 摩 诃 萨 念
fó
佛。

yún hé pú sà mó hē sà niàn fǎ shàn nán zǐ pú sà mó
“云何菩萨摩诃萨念法？善男子，菩萨摩

hē sà sī wéizhū fó suǒ kě shuō fǎ zuì miào zuì shàng yīn shì fǎ gù
诃萨思惟诸佛所可说法最妙最上，因是法故，
néng lìng zhòng shēng dé xiàn zài guǒ wéi cǐ zhèng fǎ wú yǒu shí jié fǎ
能令众生得现在果。唯此正法无有时节，法
yǎn suǒ jiàn fēi ròu yǎn jiàn rán bù kě yǐ pì yù wéi bǐ bù shēng bù
眼所见，非肉眼见，然不可以譬喻为比，不生不
chū bú zhù bú miè bù shǐ bù zhōng wú wéi wú shù wú shè zhě wèi
出，不住不灭，不始不终，无为无数，无舍者为
zuò shè⁴⁶ wú guī zuò guī wú míng zuò míng wèi zhì bǐ àn lìng zhì bǐ
作舍⁴⁶，无归作归，无明作明，未至彼岸令至彼
àn⁴⁷ wèi wú xiāng chù zuò wú ài xiāng bù kě dǔ jiàn⁴⁸ bú dòng bú
岸⁴⁷，为无香处作无碍香，不可睹见⁴⁸，不动不
zhuǎn bú cháng bú duǎn yǒng duàn zhū lè ér ān wěn lè bì jìng wēi
转，不长不短，永断诸乐而安隐乐毕竟微
miào fēi sè duàn sè ér yì shì sè nǎi zhì fēi shí duàn shí ér yì shì
妙，非色断色而亦是色，乃至非识断识而亦是
shí fēi yè duàn yè fēi jié duàn jié fēi wù duàn wù ér yì shì wù
识，非业断业，非结断结，非物断物而亦是物，
fēi jiè duàn jiè ér yì shì jiè fēi yǒu duàn yǒu ér yì shì yǒu fēi rù
非界断界而亦是界，非有断有而亦是有，非入

⁴⁵ 大正藏：纯

⁴⁶ 大正藏：无舍宅者为作舍宅；永乐北藏及龙藏：无舍者为作舍

⁴⁷ 大正藏：未到彼岸令到彼岸；永乐北藏及龙藏：未至彼岸令至彼岸

⁴⁸ 大正藏：不可见见；永乐北藏及龙藏：不可睹见

duàn rù ér yì shì rù fēi yīn duàn yīn ér yì shì yīn fēi guǒ duàn guǒ
断入而亦是入，非因断因而亦是因，非果断果
ér yì shì guǒ fēi xū fēi shí duàn yī qiè shí ér yì shì shí fēi shēng
而亦是果，非虚非实断一切实而亦是实，非生
fēi miè yǒng duàn shēng miè ér yì shì miè fēi xiàng fēi fēi xiàng duàn yī
非灭永断生灭而亦是灭，非相非非相断一
qiè xiàng ér yì shì xiàng fēi jiào fēi bú jiào ér yì shì shī fēi bù fēi
切相而亦是相，非教非不教而亦是师，非怖非
ān duàn yī qiè bù ér yì shì ān fēi rěn fēi bù rěn yǒng duàn bù rěn ér
安断一切怖而亦是安，非忍非不忍永断不忍而
yì shì rěn fēi zhǐ fēi bù zhǐ duàn yī qiè zhǐ ér yì shì zhǐ yī qiè fǎ
亦是忍，非止非不止断一切止而亦是止，一切法
dǐng xī néng yǒng duàn yī qiè fán nǎo qīng jìng wú xiàng yǒng tuō zhū
顶，悉能永断一切烦恼，清净无相，永脱诸
xiàng wú liàng zhòng shēng bì jìng zhù chù néng miè yī qiè shēng sǐ chì huǒ
相，无量众生毕竟住处，能灭一切生死炽火，
nǎi shì zhū fó suǒ yóu jū chù cháng bú biàn yì shì míng pú sà niàn fǎ
乃是诸佛所游居处，常不变易。是名菩萨念法。

yún hé niàn sēng zhū fó shèng sēng rú fǎ ér zhù shòu zhèng
“云何念僧？诸佛圣僧如法而住，受正

zhí fǎ suí shùn xiū xíng bù kě dǔ jiàn bù kě zhuō chí bù kě pò
直法，随顺修行，不可睹见，不可捉持，不可破
huài wú néng rǎo hài bù kě sī yì yī qiè zhòng shēng liáng yòu fú
坏，无能娆害，不可思议，一切众生良佑福
tián suī wéi fú tián wú suǒ shòu qǔ qīng jìng wú huì wú lòu wú wéi
田。虽为福田，无所受取。清净无秽，无漏无为，
guǎng pǔ wú biān qí xīn tiáo róu píng děng wú èr wú yǒu rǎo⁴⁹ zhuó
广普无边，其心调柔，平等无二，无有扰⁴⁹浊，
cháng bú biàn yì shì míng niàn sēng
常不变易。是名念僧。

yún hé niàn jiè pú sà sī wéi yǒu jiè bú pò bú lòu
“云何念戒？菩萨思惟：‘有戒，不破不漏，

bù huài bù zá suī wú xíng sè ér kě hù chí suī wú chù duì shàn xiū fāng
不坏不杂。虽无形色而可护持，虽无触对善修方
biàn kě dé jù zú wú yǒu guò jù zhū fó pú sà zhī suǒ zàn tàn shì
便，可得具足无有过咎，诸佛菩萨之所赞叹，是

⁴⁹ 大正藏：娆

dà fāngděng dà niè pán yīn shànnán zǐ pì rú dà dì chuánfǎng
大方等大涅槃因。’善男子，譬如大地、船舫、
yīng luò dà xìng dà hǎi huī zhī shèzhái dāojiàn qiáoliáng
瓔珞、大姓、大海⁵⁰、灰汁、舍宅、刀剑、桥梁、
liáng yī miào yào ā qié tuó yào rú yì bǎo zhū jiǎo zú yǎn mù
良医妙药、阿伽陀药、如意宝珠、脚足、眼目、
fù mǔ yīn liáng wú néng jié dào bù kě rǎo hài huǒ bù néng fén
父母、阴凉，无能劫盗，不可烧害，火不能焚，
shuǐ bù néng piāo dà shān tī dèng zhū fó pú sà miào bǎo shèng chuáng
水不能漂。大山梯蹬，诸佛菩萨妙宝胜幢。
ruò zhù shì jiè dé xū tuó huánguǒ wǒ yì yǒu fèn rán wǒ bù xū
若住是戒，得须陀洹果，我亦有分，然我不须。
hé yǐ gù ruò wǒ dé shì xū tuó huánguǒ bù néng guǎng dù yī qiè
何以故？若我得是须陀洹果，不能广度一切
zhòngshēng ruò zhù shì jiè dé ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí
众生。若住是戒，得⁵¹阿耨多罗三藐三菩提，
wǒ yì yǒu fèn shì wǒ suǒ yù hé yǐ gù ruò dé ā nòuduō luó sān
我亦有分，是我所欲。何以故？若得阿耨多罗三
miǎosān pú tí dāng wèi zhòngshēng guǎng shuō miào fǎ ér zuò jiù hù
藐三菩提，当为众生广说妙法而作救护。
shì míng pú sà mó hē sà niàn jiè
是名菩萨摩诃萨念戒。

yún hé niàn shī pú sà mó hē sà shēnguān cǐ shī nǎi shì
“云何念施？菩萨摩诃萨深观此施乃是
ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí yīn zhū fó pú sà qīn jìn xiū xí rú
阿耨多罗三藐三菩提因。诸佛菩萨亲近修习如
shì bù shī wǒ yì rú shì qīn jìn xiū xí ruò bú huì shī bù néng
是布施，我亦如是亲近修习。若不惠施，不能
zhuāng yán sì bù zhī zhòng shī suī bù néng bì jìng duàn jié ér néng chú
庄严四部之众。施虽不能毕竟断结而能除
pò xiàn zài fán nǎo yǐ shī yīn yuán⁵² cháng wéi shí fāng wú liàng wú biān
破现在烦恼。以施因缘⁵²，常为十方无量无边
héng hé shā děng shì jiè zhòngshēng zhī suǒ chēng tàn pú sà mó hē sà
恒河沙等世界众生之所称叹。菩萨摩诃萨

⁵⁰ 大正藏：大海；永乐北藏及龙藏：大姓、大海

⁵¹ 大正藏：若住是戒则得；永乐北藏及龙藏：若住是戒得

⁵² 大正藏：以施因缘故；永乐北藏及龙藏：以施因缘

shī zhòngshēng shí zé shī qí mìng yǐ shì guǒbào dé fó zhī shí
施众 生食则施其命，以是果报，得⁵³佛之时，

cháng bú biàn yì yǐ shī lè gù chéng fó zhī shí zé dé ān lè
常 不变易。以施乐故，成佛之时，则得安乐。

pú sà shī shí rú fǎ qiú cái bù qīn bǐ shī cǐ⁵⁴ shì gù chéng fó
菩萨施时，如法求财，不侵彼施此⁵⁴，是故成佛

dé qīngjìng niè pán pú sà shī shí lìng zhū zhòngshēng bù qiú ér dé
得清净涅槃。菩萨施时，令诸众 生，不求而得，

shì gù chéng fó dé zì zài wǒ yǐ shī yīn yuán lìng tā dé lì shì
是故成佛得自在。我以施因缘，令他得力，是

gù chéng fó huò dé shí lì yǐ shī yīn yuán lìng tā dé yǔ shì gù
故成佛获得十力。以施因缘，令他得语，是故

chéng fó dé sì wú ài⁵⁵ zhū fó pú sà xiū xí⁵⁶ shì shī wéi niè pán yīn
成佛得四无碍⁵⁵。诸佛菩萨修习⁵⁶是施为涅槃因，

wǒ yì rú shì xiū xí bù shī wéi niè pán yīn guǎngshuō rú zá huā zhōng
我亦如是修习布施为涅槃因，广说如杂华中。

yún hé niàntiān yǒu sì tiānwángchù nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi
“云何念天？有四天王处乃至非想非非

xiǎngchù ruò yǒu xìn xīn dé sì tiānwángchù wǒ yì yǒu fèn ruò wǒ
想处。若有信心得四天王处，我亦有分。若我

duōwén bù shī zhì huì dé sì tiānwángchù nǎi zhì dé fēi xiǎng fēi⁵⁷
⁵⁷多闻、布施、智慧，得四天王处乃至得非想非

fēi xiǎngchù wǒ yì yǒu fèn rán fēi wǒ yù hé yǐ gù sì tiānwáng
非想处，我亦有分，然非我欲。何以故？四天王

chù nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchù jiē shì wú cháng yǐ wú cháng gù
处乃至非想非非想处皆是无常。以无常故，

shēng lǎo bìng sǐ yǐ shì yì gù fēi wǒ suǒ yù pì rú
生、老、病、死。以是义故，非我所欲。譬如

huàn huà kuáng yú yú fū zhì huì zhī rén suǒ bú huò zhuó rú huàn
幻化，诳于愚夫，智慧之人，所不惑著。如幻

huà zhě jí shì sì tiānwángchù nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchù yú zhě
化者，即是四天王处乃至非想非非想处，愚者

⁵³ 大正藏：成

⁵⁴ 大正藏：不侵彼施；永乐北藏及龙藏：不侵彼施此

⁵⁵ 大正藏：碍

⁵⁶ 大正藏：集

⁵⁷ 大正藏：戒

jí shì yī qiè fán fū wǒ zé bù tóng fán fū yú rén wǒ céng wén yǒu
即是一切凡夫，我则不同凡夫愚人。我曾闻有
dì yī yì tiān wèi zhū fó pú sà cháng bú biàn yì yǐ cháng zhù gù
第一义天，谓诸佛菩萨常不变易。以常住故，
bù shēng bù lǎo bú bìng bù sǐ wǒ wèi zhòng shēng jīng qín zhì
不生、不老、不病、不死。我为众生精勤志
qiú⁵⁸ dì yī yì tiān hé yǐ gù? dì yī yì tiān néng lìng zhòng shēng chú
求⁵⁸第一义天，何以故？第一义天能令众生除
duàn fán nǎo yóu rú yì shù ruò wǒ yǒu xìn nǎi zhì yǒu huì zé néng
断烦恼，犹如意树。若我有信乃至有慧，则能
dé shì dì yī yì tiān dāng wèi zhòng shēng guǎng fēn bié shuō dì yī yì
得是第一义天，当为众生广分别说第一义
tiān shì míng pú sà mó hē sà niàn tiān
天。是名菩萨摩诃萨念天。

shàn nán zǐ shì míng pú sà fēi shì jiān yě shì wéi shì jiān
“善男子，是名菩萨，非世间也。是为世间
bù zhī jiàn jué ér shì pú sà suǒ zhī jiàn jué
不知、见、觉，而是菩萨所知、见、觉。

shàn nán zǐ ruò wǒ dì zǐ wèi shòu chí dú sòng shū xiě
“善男子，若我弟子谓受持、读诵、书写、
yǎn shuō shí èr bù jīng jí yǐ shòu chí dú sòng shū xiě fū yǎn
演说十二部经及以受持、读诵、书写、敷演、
jiě shuō dà niè pán jīng děng wú chā bié zhě shì yì bù rán hé yǐ gù?
解说大涅槃经等无差别者，是义不然。何以故？
shàn nán zǐ dà niè pán zhě jí shì yī qiè zhū fó shì zūn shèn shēn mì
善男子，大涅槃者，即是一切诸佛世尊甚深秘
zàng yǐ shì zhū fó shèn shēn mì zàng shì zé wéi shèng shàn nán zǐ
藏，以是诸佛甚深秘藏是则为胜。善男子，
yǐ shì yì gù dà niè pán jīng shèn qí shèn tè bù kě sī yì
以是义故，大涅槃经甚奇甚特，不可思议。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn wǒ yì zhī shì dà niè pán jīng
迦叶菩萨白佛言：“世尊！我亦知是大涅槃经
shèn qí shèn tè bù kě sī yì fó fǎ zhòng sēng bù kě sī yì
甚奇甚特，不可思议；佛、法、众僧不可思议；
pú sà pú tí dà bō niè pán yì bù kě sī yì shì zūn yǐ hé
菩萨、菩提、大般涅槃⁵⁹亦不可思议。世尊！以何

⁵⁸ 大正藏：求于；永乐北藏及龙藏：志求

⁵⁹ 大正藏：大涅槃经；永乐北藏及龙藏：大般涅槃

yì gù fù yán pú sà bù kě sī yì
义故，复言菩萨不可思议？”

shànnán zǐ pú sà mó hē sà wú yǒujiào zhě ér néng zì fā
“善男子，菩萨摩诃萨无有教者，而能自发

pú tí zhī xīn jì fā xīn yǐ qín xiū jīng jìn zhèng shǐ dà huǒ fén shāo
菩提之心；既发心已，勤修精进，正使大火焚烧

shēnshǒu zhōng bù qiú jiù shěniàn fǎ xīn hé yǐ gù pú sà mó
身首，终不求救，舍念法心。何以故？菩萨摩

hē sà cháng zì sī wéi wǒ yú wú liàng ā sēng qí jié huò zài dì
诃萨常自思惟：‘我于无量阿僧祇劫，或在地

yù è guǐ chùshēng rénzhōng tiānshàng wéizhū jié huǒ zhī
狱、饿鬼、畜生、人中、天上，为诸结火之

suǒshāorán chūwèi céng dé yī jué dìng fǎ jué dìng fǎ zhě jí shì
所烧然，初未⁶⁰曾得一决定法，决定法者，即是

ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí wǒ wèi ā nòuduō luó sānmiǎosān pú
阿耨多罗三藐三菩提。我为阿耨多罗三藐三菩

tí zhōng bú hù xī shēn xīn yǔ mìng wǒ wèi ā nòuduō luó sānmiǎo
提，终不护惜身、心与命。我为阿耨多罗三藐

sān pú tí zhèng shǐ suì shēnyóu rú wēichén zhōng bú fàngshě qín jīng
三菩提，正使碎身犹如微尘，终不舍勤精

jìn yě hé yǐ gù qín jīng jìn xīn jí shì ā nòuduō luó sānmiǎosān
进也。何以故？勤精进心⁶¹即是阿耨多罗三藐三

pú tí yīn
菩提因。’

shànnán zǐ rú shì pú sà wèi jiàn ā nòuduō luó sānmiǎo
“善男子，如是，菩萨未见阿耨多罗三藐

sān pú tí nǎi néng rú shì bù xī shēnmìng kuàng fù jiàn yǐ shì gù
三菩提，乃能如是不惜身命，况复见已？是故，

pú sà bù kě sī yì
菩萨不可思议。

yòu fù bù kě sī yì pú sà mó hē sà suǒ jiàn shēng sǐ wú
“又复，不可思议，菩萨摩诃萨所见生死无

liàngguòhuàn fēi shì shēngwén yuánjué suǒ jí suī zhī shēng sǐ wú liàng
量过患非是声闻、缘觉所及。虽知生死无量

⁶⁰ 大正藏：不

⁶¹ 大正藏：勤进之心；永乐北藏及龙藏：勤精进心

guòhuàn⁶² wèizhòngshēng gù yú zhōngshòu kǔ bù shēngyàn lí
过患⁶²，为众生故，于中受苦，不生厌离。

shì gù fù míng bù kě sī yì
是故，复名不可思议。

pú sà mó hē sà wèizhòngshēng gù suī zài dì yù shòuzhū
“菩萨摩诃萨为众生故，虽在地狱受诸

kǔ nǎo rú sānchán lè shì gù fù míng bù kě sī yì
苦恼，如三禅乐，是故复名不可思议。

shànnán zǐ pì rú zhǎngzhě qí jiā shī huǒ zhǎngzhě jiàn
“善男子，譬如长者，其家失火，长者见

yǐ cóngshè ér chū zhū zǐ zài hòu wèi tuō huǒ nǎn zhǎngzhě ěr
已，从舍而出，诸子在后，未脱火难。长者尔

shí dìng zhī huǒ hài wèizhū zǐ gù xuánhuán fù jiù bú gù qí
时，定知火灾，为诸子故，旋还赴救，不顾其

nàn pú sà mó hē sà yì fù rú shì suī zhī shēng sǐ duō zhū guò è
难。菩萨摩诃萨亦复如是，虽知生死多诸过恶，

wèizhòngshēng gù chǔ zhī bú yàn shì gù fù míng bù kě sī yì
为众生故，处之不厌，是故复名不可思议。

shànnán zǐ wú liàngzhòngshēng fā pú tí xīn jiànshēng sǐ
“善男子，无量众生发菩提心，见生死

zhōngduōzhūguò è xīn jí tuì mò huò wéishēngwén huò wéiyuán
中多诸过恶，心即退没，或为声闻，或为缘

jué ruò yǒu pú sà wén shì jīng zhě zhōng bú tuì shī pú tí zhī xīn
觉。若有菩萨闻是经者，终不退失菩提之心，

ér wéishēngwén pì zhī fó yě rú shì pú sà suī fù wèi jiē chū
而为声闻、辟支佛也。如是菩萨，虽复未阶初

bú dòng dì ér xīn jiān gù wú yǒu tuì mò shì gù fù míng bù kě sī
不动地，而心坚固，无有退没，是故复名不可思

yì
议。

shànnán zǐ ruò yǒuchàngyán⁶³ wǒ néng fú dù⁶⁴ dà hǎi
“善男子，若有唱言⁶³：‘我能浮度⁶⁴大海

zhī shuǐ rú shì zhī yán kě sī yì fǒu
之水。’如是之言，可思议不？”

⁶² 大正藏：恶

⁶³ 大正藏：若有人言；永乐北藏及龙藏：若有唱言

⁶⁴ 大正藏：渡（后同）

shì zūn rú shì zhī yán huò kě sī yì huò bù kě sī yì
“世尊！如是之言，或可思议，或不可思议。

hé yǐ gù ruò rén dù zhě zé bù kě sī yì ā xiū luó dù zé
何以故？若人度者，则不可思议；阿修罗渡，则
kě sī yì
可思议。”

shànnán zǐ wǒ yì bù shuō ā xiū luó yě zhèngshuō rén
“善男子，我亦不说阿修罗也，正说人
ěr
耳。”

shì zūn rénzhōng yì yǒu kě sī yì zhě bù kě sī yì zhě
“世尊！人中亦有可思议者、不可思议者。

shì zūn rényǒu èr zhǒng yī zhě shèngrén èr zhě fán fū
世尊！人有⁶⁵二种：一者，圣人；二者，凡夫。
fán fū zhī rén zé bù kě sī yì xiánshèng zhī rén zé kě sī yì
凡夫之人，则不可思议；贤圣之人，则可思议。”

shànnán zǐ wǒ shuō fán fū bù shuō shèngrén
“善男子，我说凡夫，不说圣人。”

shì zūn ruò fán fū rén shí bù kě sī yì
“世尊！若凡夫人实不可思议。”

shànnán zǐ fán fū zhī rén shí bù néng dù dà hǎi shuǐ yě
“善男子，凡夫之人，实不能度大海水也。

ér shì pú sà shí néng dù bǐ shēng sǐ dà hǎi shì gù fù míng bù kě
而⁶⁶是菩萨实能度彼⁶⁷生死大海，是故复名不可
sī yì
思议。

shànnán zǐ ruò yǒu rén néng yǐ ǒu gēn sī xuán xū mí shān
“善男子，若有人能以藕根丝悬须弥山，
kě sī yì fǒu
可思议不？”

fú yě shì zūn
“不也。世尊！”

shànnán zǐ pú sà mó hē sà yú yī niàn qǐng xī néng chēng
“善男子，菩萨摩诃萨于一念顷，悉能称

⁶⁵ 大正藏：亦

⁶⁶ 大正藏：如

⁶⁷ 大正藏：于

liáng yī qièshēng sǐ shì gù fù míng bù kě sī yì
量一切生死，是故复名不可思议。

shànnán zǐ pú sà mó hē sà yǐ yú wúliàng ā sēng qí jié
“善男子，菩萨摩诃萨已于无量阿僧祇劫，

chángguānshēng sǐ wú cháng wú wǒ wú lè wú jìng ér wèizhòng
常观生死无常、无我、无乐、无净，而为众

shēng fēn bié yǎnshuō cháng lè wǒ jìng suī rú shì shuō rán
生分别演说常、乐、我、净，虽如是说，然

fēi xié jiàn shì gù fù míng bù kě sī yì
非邪见，是故复名不可思议。

shànnán zǐ rú rén rù shuǐshuǐ bù néng nì rù dà měnghuǒ
“善男子，如人入水水不能溺，入大猛火

huǒ bù néngshāo rú shì zhī shì bù kě sī yì pú sà mó hē sà yì fù
火不能烧，如是之事不可思议。菩萨摩诃萨亦复

rú shì suī chǔshēng sǐ bù wéishēng sǐ zhī suǒnǎo hài shì gù fù míng
如是，虽处生死不为生死之所恼害，是故复名

bù kě sī yì
不可思议。

shànnán zǐ rén yǒusān pǐn wèishàng zhōng xià xià
“善男子，人有三品，谓上、中、下。下

pǐn zhī rén chū rù tāi shí zuò shì niànyán wǒ jīn chū cè zhòng huì
品之人初入胎时，作是念言：‘我今处厕，众秽

guī chù zhū⁶⁸ sǐ shī jiān jí cì cóng lín dà hēi àn zhōng⁶⁹。’ 初

chū tāi shí fù zuò shì niàn wǒ jīn chū cè zhū huì è chù⁷⁰ nǎi
出胎时，复作是念：‘我今出厕，诸秽恶处⁷⁰，乃

zhì chū yú dà hēi àn zhōng⁷¹。’ 中品之人作是念言：‘我

jīn rù yú zhòngshù lín guǒ⁷² qīngjìng hé zhōng fáng shì shèzhái chū
今入于众树林果⁷²、清净河中、房室舍宅。’ 出

shí yì ěr shàng pǐn zhī rén zuò shì niànyán wǒ shēngdiàntáng
时，亦尔。上品之人作是念言：‘我升殿堂，

⁶⁸ 大正藏：如

⁶⁹ 大正藏：众棘刺中、大黑闇处；永乐北藏及龙藏：棘刺丛林、大黑闇中

⁷⁰ 大正藏：出众秽处；永乐北藏及龙藏：诸秽恶处

⁷¹ 大正藏：处

⁷² 大正藏：中

zài huā lín jiàn chéngmǎ chéngxiàng dēngshàng gāoshān chū shí
在华林间，乘马乘象，登上⁷³高山。’出时，
yì ěr pú sà mó hē sà chū rù tāi shí zì zhī rù tāi zhù shí zhī
亦尔。菩萨摩诃萨初入胎时，自知入胎，住时知
zhù chū shí zhī chū bù qǐ tān yù chēn huì zhī xīn ér yì wèi dé
住，出时知出，不起贪欲瞋恚之心⁷⁴，而亦未得
chūzhù zhī dì⁷⁵ shì gù fù míng bù kě sī yì
初住之地⁷⁵，是故复名不可思议。

shànnán zǐ ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí shí bù kě yǐ
“善男子，阿耨多罗三藐三菩提实不可以
pì yù wéi bǐ shànnán zǐ xīn yì bù kě yǐ fāng yù wéi bǐ ér jiē kě
譬喻为比。善男子，心亦不可以方喻为比而皆可
shuō pú sà mó hē sà wú yǒu shī zī shòuxué zhī chù ér néng dé shì
说。菩萨摩诃萨无有师咨受学之处，而能得是
ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí dé shì fǎ yǐ xīn wú qiān lìn
⁷⁶阿耨多罗三藐三菩提。得是法已，心无慳吝，
cháng wèi zhòngshēng ér yǎnshuō zhī shì gù dé míng bù kě sī yì
常为众生而演说之。是故，得⁷⁷名不可思议。

shànnán zǐ pú sà mó hē sà yǒushēnyuǎn lí fēi kǒu yǒu
“善男子，菩萨摩诃萨有身远离非口，有
kǒuyuǎn lí fēi shēn yǒu fēi shēn kǒu ér yì yuǎn lí shēnyuǎn lí
口远离非身，有非身、口而亦远离。身远离
zhě wèi lí shā dào yín shì míngshēnyuǎn lí fēi kǒu kǒuyuǎn
者，谓离杀、盗、淫，是名身远离非口。口远
lí zhě wèi lí wàng yǔ liǎngshé è kǒu wú yì yǔ shì míng
离者，谓离妄语、两舌、恶口、无义语，是名
kǒuyuǎn lí fēi shēn fēi shēn fēi kǒu yì yuǎn lí zhě suǒ wèi yuǎn lí
口远离非身。非身非口亦⁷⁸远离者，所谓远离
tān jí⁷⁹ chēn huì xié jiàn shànnán zǐ shì míng fēi shēn fēi kǒu
贪嫉⁷⁹、瞋恚、邪见。善男子，是名非身非口
ér shì yuǎn lí shànnán zǐ pú sà mó hē sà bú jiàn yī fǎ shì shēn
而是远离。善男子，菩萨摩诃萨不见一法是身、

⁷³ 大正藏：陟

⁷⁴ 大正藏：终不生于贪瞋之心；永乐北藏及龙藏：不起贪欲瞋恚之心

⁷⁵ 大正藏：而未得阶初住地也；永乐北藏及龙藏：而亦未得初住之地

⁷⁶ 大正藏：于

⁷⁷ 大正藏：复

⁷⁸ 大正藏：欲

⁷⁹ 大正藏：欲

shì yè jí yǔ lí zhǔ ér yì yǒu lí shì gù fù míng bù kě sī yì kǒu
是业及与离主而亦有离，是故复名不可思议。口
yì rú shì
亦如是。

shànnán zǐ cóngshēn lí shēn cóngkǒu lí kǒu cóng huì
“善男子，从身离身，从口离口，从慧
yuǎn lí fēi shēn fēi kǒu shànnán zǐ shí yǒu cǐ huì rán bù néng lìng
远离非身非口。善男子，实有此慧，然不能令
pú sà yuǎn lí hé yǐ gù shànnán zǐ wú yǒu yī fǎ néng huài néng
菩萨远离。何以故？善男子，无有一法能坏能
zuò yǒuwéi fǎ xìng yì shēng yì miè shì gù cǐ huì bù néng yuǎn lí
作，有为法性异生异灭，是故此慧不能远离。

shànnán zǐ huì bù néng pò huǒ bù néng shāo shuǐ bù néng
“善男子，慧不能破，火不能烧，水不能
làn fēng bù néng dòng dì bù néng chí shēng bù néng shēng lǎo bù
烂，风不能动，地不能持，生不能生，老不
néng lǎo zhù bù néng zhù huài bù néng huài tān bù néng tān chēn
能老，住不能住，坏不能坏，贪不能贪，瞋
bù néng chēn chī bù néng chī yǐ yǒuwéixìng yì shēng yì miè gù pú
不能瞋，痴不能痴，以有为性异生异灭故。菩
sà mó hē sà zhōng bù shēng niàn wǒ yǐ cǐ huì pò zhū fán nǎo ér
萨摩诃萨终不生念：‘我以此慧破诸烦恼。’而
zì shuō yán wǒ pò fán nǎo suī zuò shì shuō fēi shì xū wàng shì
自说言：‘我破烦恼。’虽作是说非是虚妄，是
gù fù míng bù kě sī yì
故复名不可思议。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn wǒ jīn shǐ zhī pú sà mó
迦叶菩萨白佛言⁸⁰：“世尊！我今始知菩萨摩
hē sà bù kě sī yì fó fǎ zhòng sēng dà niè pán jīng jí shòu
诃萨不可思议，佛、法、众僧、大涅槃经及受
chí zhě pú tí niè pán bù kě sī yì shì zūn wú shàng fó fǎ
持者、菩提、涅槃不可思议。世尊！无上佛法
zhù dāng jiǔ jìn jǐ shí ér miè
住当久近⁸¹？几时而灭？”

shànnán zǐ ruò dà niè pán jīng nǎi zhì yǒu shì wǔ xíng suǒ wèi
“善男子，若大涅槃经乃至有是五行，所谓

⁸⁰ 大正藏：迦叶复言；永乐北藏及龙藏：迦叶菩萨白佛言

⁸¹ 大正藏：当久近住；永乐北藏及龙藏：住当久近

shèngxíng fànxíng tiānxíng bìngxíng yīng ér xíng ruò wǒ dì zǐ
圣行、梵行、天行、病行、婴儿行。若我弟子
yǒunéngshòu chí dú sòng shū xiě yǎnshuō qí yì wéizhūzhòngshēng
有能受持、读诵、书写、演说其义，为诸众生
zhī suǒgōngjìng zūnzhòng zàn tàn zhǒngzhǒnggòngyǎng dāng zhī
之所恭敬、尊重、赞叹、种种供养，当知
ěr shí fó fǎ wèimiè
尔时，佛法未灭。

shànnán zǐ ruò dà niè pán jīng jù zú liú bù dāng ěr zhī
“善男子，若大涅槃经具足流布，当尔之
shí wǒ zhū dì zǐ duō fàn jìn jiè zào zuò zhòng è bù néng jìng xìn
时，我诸弟子多犯禁戒，造作众恶，不能敬信
rú shì jīng diǎn yǐ bú xìn gù bù néng shòu chí dú sòng shū xiě
如是经典，以不信故，不能受持、读诵、书写、
jiě shuō qí yì bù wéizhòng rén zhī suǒgōngjìng nǎi zhì gōngyǎng jiàn
解说其义，不为众人之所恭敬乃至供养，见
shòu chí zhě qīng huǐ fěi bàng rǔ shì liù shī fēi fó dì zǐ dāng
受持者轻毁诽谤：‘汝是六师，非佛弟子。’当
zhī fó fǎ jiāng miè bù jiǔ
知佛法将灭不久。”

jiā shè pú sà fù bó fó yán shì zūn wǒ qīn cóng fó shòu rú
迦叶菩萨复白佛言：“世尊！我亲从佛受⁸²如
shì yì jiā shè fó fǎ zhù shì qī rì rán hòu miè jìn shì zūn
是义：‘迦叶佛法，住世七日，然后灭尽。’世尊！
jiā shè rú lái yǒu shì jīng fǒu ruò qí yǒu zhě yún hé yán miè ruò
迦叶如来有是经不？若⁸³其有者，云何言灭？若⁸⁴
qí wú zhě yún hé shuō yán dà niè pán jīng shì zhū rú lái mì mì zhī
其无者，云何说言大涅槃经是诸如来秘密之
zàng
藏？”

fó yán shànnán zǐ wǒ shàng shuō yán wéiyǒu wén shū nǎi
佛言：“善男子，我上⁸⁵说言，唯有文殊乃
jiě shì yì jīn dāng chóng shuō zhì xīn dì tīng shànnán zǐ zhū fó
解是义，今当重说，至心谛听。善男子，诸佛

82 大正藏：闻
83 大正藏：如
84 大正藏：如
85 大正藏：先

shì zūnyǒu èr zhǒng fǎ yī zhě shì fǎ èr zhě dì yī yì fǎ
世尊有二种法：一者，世法；二者，第一义法。

shì fǎ kě miè dì yī yì fǎ zé bú huàimiè
世法可灭，第一义法则不坏灭。

fù yǒu èr zhǒng yī zhě wú cháng wú wǒ wú lè
“复有二种：一者，无常、无我、无乐、

wú jìng èr zhě cháng lè wǒ jìng wú cháng wú wǒ
无净；二者，常、乐、我、净。无常、无我、

wú lè wú jìng zé yǒuhuàimiè cháng lè wǒ jìng zé wú huài
无乐、无净则有坏灭，常、乐、我、净则无坏

miè
灭。

fù yǒu èr zhǒng yī zhě èr shèngsuǒ chí èr zhě pú
“复有二种：一者，二乘所持；二者，菩

sà suǒ chí èr shèngsuǒ chí zé yǒuhuàimiè pú sà suǒ chí zé wú huài
萨所持。二乘所持则有坏灭，菩萨所持则无坏

miè
灭。

fù yǒu èr zhǒng yī zhě wài èr zhě nèi wài fǎ⁸⁶
“复有二种：一者，外；二者，内。外法⁸⁶

zé yǒuhuàimiè nèi fǎ zhě zé wú huàimiè
则有坏灭，内法者则无坏灭。

fù yǒu èr zhǒng yī zhě yǒuwéi èr zhě wú wéi yǒu
“复有二种：一者，有为；二者，无为。有

wéi zhī fǎ zé yǒuhuàimiè wú wéi zhī fǎ wú yǒuhuàimiè
为之法则有坏灭，无为之法无有坏灭。

fù yǒu èr zhǒng yī zhě kě dé èr⁸⁷ bù kě dé
“复有二种：一者，可得；二⁸⁷，不可得。

kě dé zhī fǎ zé yǒuhuàimiè bù kě dé fǎ wú yǒuhuàimiè⁸⁸
可得之法则有坏灭，不可得法⁸⁸无有坏灭。

fù yǒu èr zhǒng yī zhě gòng fǎ èr zhě bú gòng
“复有二种：一者，共法；二者，不共。

gòng fǎ huàimiè bú gòng zhī fǎ wú yǒuhuàimiè
共法坏灭，不共之法无有坏灭。

⁸⁶ 大正藏：外法者；永乐北藏及龙藏：外法

⁸⁷ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

⁸⁸ 大正藏：者

fù yǒu èr zhǒng yī zhě rénzhōng èr zhě tiānzhōng
“复有二种：一者，人中；二者，天中。

rénzhōnghuàimiè tiān wú huàimiè
人中坏灭，天无坏灭。

fù yǒu èr zhǒng yī zhě shí yī bù jīng èr zhě fāng
“复有二种：一者，十一部经；二者，方

děngjīng shí yī bù jīng zé yǒuhuàimiè fāngděngjīng diǎn wú yǒuhuàimiè
等经。十一部经则有坏灭，方等经典无有坏灭。

shànnán zǐ ruò wǒ dì zǐ shòu chí dú sòng shū xiě
“善男子，若我弟子受持、读诵、书写、

jiě shuō fāngděngjīng diǎn gōngjìng gòngyǎng zūnzhòng zàn tàn dāng
解说方等经典，恭敬供养，尊重赞叹，当

zhī ěr shí fó fǎ bú miè
知尔时，佛法不灭。

shànnán zǐ rǔ xiàng suǒ wèn jiā shè rú lái yǒu shì jīng
“善男子，汝向所问‘迦叶如来有是经

fǒu zhě shànnán zǐ dà niè pán jīng xī shì yī qiè zhū fó mì zàng
不？’者，善男子，大涅槃经悉是一切诸佛秘藏。

hé yǐ gù zhū fó suī yǒu shí yī bù jīng bù shuō fó xìng bù shuō rú
何以故？诸佛虽有十一部经，不说佛性，不说如

lai cháng lè wǒ jìng zhū fó shì zūn bú bì jìng niè pán⁸⁹ shì
来常、乐、我、净，诸佛世尊不毕竟涅槃⁸⁹，是

gù cǐ jīng míng wéi rú lái mì mì zhī zàng shí yī bù jīng suǒ bù shuō gù
故此经名为如来秘密之藏。十一部经所不说故，

gù míng wéi zàng rú rén qī bǎo bù chū wài yòng míng zhī wéi zàng
故名为藏。如人七宝，不出外用，名之为藏。

shànnán zǐ shì rén suǒ yǐ cáng jī cǐ wù wèi wèi lái shì gù hé
善男子，是人所以藏积此物，为未来事故。何

děng wèi lái shì suǒ wèi gǔ guì zéi lái qīn guó zhí yù è wáng
等未来事？所谓谷贵、贼来侵国、值遇恶王、

wèi yòng shú mìng dào lù sè nán cái nán dé shí nǎi dāng chū yòng
为用赎命、道路涩⁹⁰难、财难得时，乃当出用。

shànnán zǐ zhū fó rú lái mì mì zhī zàng yì fù rú shì wèi wèi lái shì
善男子，诸佛如来秘密之藏亦复如是，为未来世

zhū è bǐ qiū xù bú jìng wù wèi sì zhòng shuō rú lái bì jìng rù yú
诸恶比丘，畜不净物，为四众说如来毕竟入于

⁸⁹ 大正藏：永不毕竟入于涅槃；永乐北藏及龙藏：不毕竟涅槃

⁹⁰ 大正藏：急

niè pán dú sòng shì diǎn bú jìng fó jīng rú shì děng è xiàn yú shì
涅槃，读诵世典，不敬佛经，如是等恶现于世
shí rú lái wèi yù miè shì zhū è lìng dé yuǎn lí xié mìng lì yǎng
时，如来为欲灭是诸恶，令得远离邪命利养，
rú lái zé wèi yǎnshuō shì jīng ruò shì jīng diǎn mì mì zhī zàngmiè bú xiàn
如来则为演说是经。若是经典秘密之藏灭不现
shí dāng zhī ěr shí fó fǎ zé miè
时，当知尔时，佛法则灭。

shànnán zǐ dà niè pán jīng cháng bú biàn yì yún hé nányán
“善男子，大涅槃经常不变易，云何难言：

jiā shè fó shí yǒu shì jīng fǒu shànnán zǐ jiā shè fó shí
‘迦叶佛时，有是经不？’善男子，迦叶佛时，
suǒ yǒu zhòngshēng tān yù wēi bó zhì huì zī duō zhū pú sà mó hē
所有众生，贪欲微薄，智慧滋多，诸菩萨摩诃
sà děng tiāoróu yì huà yǒu dà wēi dé zǒng chí bú wàng rú dà xiàng
萨等调柔易化，有大威德，总持不忘，如大象
wáng shì jiè qīng jìng yī qiè zhòngshēng xī zhī rú lái zhōng bú bì jìng
王，世界清净，一切众生悉知如来终不毕竟
rù yú niè pán cháng zhù bú biàn suī yǒu shì diǎn bù xū yǎnshuō
入于涅槃，常住不变，虽有是典，不须演说。
shànnán zǐ jīn shì zhòngshēng duō zhū fán nǎo yú chī xǐ wàng
善男子，今世众生，多诸烦恼，愚痴憍忘，
wú yǒu zhì huì duō zhū yí wǎng xìn gēn bú lì shì jiè bú jìng yī
无有智慧，多诸疑网，信根不立，世界不净，一
qiè zhòngshēng xián wèi rú lái wú cháng qiān biàn bì jìng rù yú dà
切众生咸谓：‘如来无常迁变，毕竟入于大
bō niè pán shì gù rú lái yǎnshuō shì diǎn
般涅槃。’是故，如来演说是典。

shànnán zǐ jiā shè fó fǎ shí yì bú miè hé yǐ gù
“善男子，迦叶佛法实亦不灭。何以故？

cháng bú biàn gù
常不变故。

shànnán zǐ ruò yǒu zhòngshēng wǒ jiàn wú wǒ wú wǒ jiàn
“善男子，若有众生，我见无我、无我见
wǒ cháng jiàn wú cháng wú cháng jiàn cháng lè jiàn wú lè wú
我，常见无常、无常见常，乐见无乐、无
lè jiàn lè jìng jiàn bú jìng bú jìng jiàn jìng bú miè jiàn miè miè jiàn
乐见乐，净见不净、不净见净，不灭见灭，灭见

bú miè⁹¹ zuì jiàn fēi zuì fēi zuì jiàn zuì qīng zuì jiànzhòng zhòng
不灭⁹¹，罪见非罪、非罪见罪，轻罪见重、重
zuì jiànqīng shèngjiàn fēi shèng fēi shèngjiànshèng dàojiàn fēi dào
罪见轻，乘见非乘、非乘见乘，道见非道、
fēi dàojiàndào shí shì pú tí jiàn fēi pú tí shí fēi pú tí jiàn shì pú
非道见道，实是菩提见非菩提、实非菩提见是菩
tí⁹² kǔ jiàn fēi kǔ jí jiàn fēi jí mièjiàn fēi miè shí jiàn fēi shí
提⁹²，苦见非苦、集见非集、灭见非灭、实见非实，
shí shì shì dì jiàn dì yī yì dì dì yī yì dì jiàn shì shì dì guī jiàn
实是世谛见第一义谛、第一义谛见是世谛，归见
fēi guī fēi guī jiàn guī yǐ zhēn fó yǔ míngwéi mó yǔ shí shì mó yǔ
非归、非归见归，以真佛语名为魔语、实是魔语
yǐ wéi fó yǔ rú shì zhī shí zhū fó nǎi shuō dà niè pán jīng
以为佛语，如是之时，诸佛乃说大涅槃经。

shànnán zǐ nìngshuōwén zuǐ jìn dà hǎi dǐ bù kě shuōyán
“善男子，宁说蚊嘴尽大海底，不可说言
rú lái fǎ miè nìngyán yǐ suǒ xì fù měngfēng bù kě shuōyán rú lái
如来法灭；宁言以索系缚猛风，不可说言如来
fǎ miè⁹³ nìngshuōkǒuchuī xū mí sànhuài bù kě shuōyán rú lái fǎ miè
法灭⁹³；宁说口吹须弥散坏，不可说言如来法灭；
nìngyán yǐ suǒ xì fù měngfēng bù kě shuōyán rú lái fǎ miè⁹⁴ nìngyán
宁言以索系缚猛风，不可说言如来法灭⁹⁴；宁言
qū tuó luó huǒzhōngshēngliánhuā bù kě shuōyán rú lái fǎ miè nìng
佉陀罗火中生莲华，不可说言如来法灭；宁
shuō ā qié tuó yào ér wéi dú yào bù kě shuōyán rú lái fǎ miè nìng
说阿伽陀药而为毒药，不可说言如来法灭；宁
shuō yuè kě lìng rè rì kě lìng lěng bù kě shuōyán rú lái fǎ miè nìng
说月可令热，日可令冷，不可说言如来法灭；宁
shuō sì dà gè shě jǐ xìng bù kě shuōyán rú lái fǎ miè
说四大各舍己性，不可说言如来法灭。

shànnán zǐ ruò fó chūchū dé ā nòuduō luó sānmiǎosān pú
“善男子，若佛初出得阿耨多罗三藐三菩

⁹¹ 大正藏：灭见不灭，不灭见灭；永乐北藏及龙藏：不灭见灭，灭见不灭

⁹² 大正藏：谬见菩提；永乐北藏及龙藏：见是菩提

⁹³ 大正藏：(无)；永乐北藏及龙藏：宁言以索系缚猛风，不可说言如来法灭

⁹⁴ 大正藏：宁言以索系缚猛风，不可说言如来法灭；永乐北藏及龙藏：(无)

tí yǐ wèiyǒu dì zǐ jiě shènsēn yì ér fó shì zūn biàn niè pán zhě
提已，未有弟子解甚深义，而⁹⁵佛世尊便涅槃者，
dāng zhī shì fǎ bù jiǔ zhù shì
当知是法不久住世。

fù cì shàn nán zǐ ruò fó chū chū dé ā nòu duō luó sān
“复次，善男子，若佛初出得阿耨多罗三
miǎo sān pú tí yǐ yǒu zhū dì zǐ jiě shènsēn yì fó suī niè pán
藐三菩提已，有诸弟子解甚深义，佛虽涅槃，
dāng zhī shì fǎ jiǔ zhù yú shì
当知是法久住于世。

fù cì shàn nán zǐ ruò fó chū chū dé ā nòu duō luó sān
“复次，善男子，若佛初出得阿耨多罗三
miǎo sān pú tí⁹⁶ suī yǒu dì zǐ jiě shènsēn yì wú yǒu dǔ xìn bái yī
藐三菩提⁹⁶，虽有弟子解甚深义，无有笃信白衣
tán yuè jìng zhòng fó fǎ fó biàn niè pán dāng zhī shì fǎ bù jiǔ zhù shì
檀越敬重佛法，佛便涅槃，当知是法不久住世。

fù cì shàn nán zǐ ruò fó chū chū dé ā nòu duō luó sān
“复次，善男子，若佛初出得阿耨多罗三
miǎo sān pú tí yǐ yǒu zhū dì zǐ jiě shènsēn yì duō yǒu dǔ xìn bái
藐三菩提已，有诸弟子解甚深义，多有笃信白
yī tán yuè jìng zhòng fó fǎ fó suī niè pán dāng zhī fó fǎ jiǔ zhù yú
衣檀越敬重佛法，佛虽涅槃，当知佛法久住于
shì
世。

fù cì shàn nán zǐ ruò fó chū chū dé ā nòu duō luó sān
“复次，善男子，若佛初出得阿耨多罗三
miǎo sān pú tí yǐ yǒu zhū dì zǐ jiě shènsēn yì suī yǒu dǔ xìn bái
藐三菩提已，有诸弟子解甚深义，虽有笃信白
yī tán yuè jìng zhòng fó fǎ ér zhū dì zǐ yǎn shuō jīng fǎ tān wèi lì
衣檀越敬重佛法，而诸弟子演说经法，贪为利
yǎng bú wèi niè pán fó fù miè dù dāng zhī shì fǎ bù jiǔ zhù shì
养，不为涅槃，佛复灭度，当知是法不久住世。

fù cì shàn nán zǐ ruò fó chū chū dé ā nòu duō luó sān
“复次，善男子，若佛初出得阿耨多罗三
miǎo sān pú tí yǐ yǒu zhū dì zǐ jiě shènsēn yì fù yǒu dǔ xìn bái
藐三菩提已，有诸弟子解甚深义，复有笃信白

⁹⁵ 大正藏：彼

⁹⁶ 大正藏：三藐三菩提已；永乐北藏及龙藏：三藐三菩提

yī tán yuè jìng zhòng fó fǎ bǐ zhū dì zǐ fán suǒ yǎn shuō bù tān lì
衣檀越敬重佛法，彼诸弟子凡所演说，不贪利
yǎng wèi qiú niè pán fó suī miè dù dāng zhī shì fǎ jiǔ zhù yú shì
养，为求涅槃，佛虽灭度，当知是法久住于世。

fù cì shàn nán zǐ ruò fó chū chū dé ā nòu duō luó sān
“复次，善男子，若佛初出得阿耨多罗三

miǎo sān pú tí yǐ suī yǒu dì zǐ jiě shèn shēn yì fù yǒu dǔ xìn bái
藐三菩提已，虽有弟子解甚深义，复有笃信白

yī tán yuè jìng zhòng fó fǎ ér zhū dì zǐ duō qǐ zhēng sòng hù xiāng
衣檀越敬重佛法，而诸弟子多起诤讼，互相
shì fēi fó fù niè pán dāng zhī shì fǎ bù jiǔ zhù shì
是非，佛复涅槃，当知是法不久住世。

fù cì shàn nán zǐ ruò fó chū chū dé ā nòu duō luó sān
“复次，善男子，若佛初出得阿耨多罗三

miǎo sān pú tí yǐ yǒu zhū dì zǐ jiě shèn shēn yì fù yǒu dǔ xìn bái
藐三菩提已，有诸弟子解甚深义，复有笃信白

yī tán yuè jìng zhòng fó fǎ bǐ zhū dì zǐ xiū hé jìng fǎ bù xiāng shì
衣檀越敬重佛法，彼诸弟子修和敬法，不相是
fēi hù xiāng zūn zhòng fó suī niè pán dāng zhī shì fǎ jiǔ zhù bú miè
非，互相尊重，佛虽涅槃，当知是法久住不灭。

fù cì shàn nán zǐ ruò fó chū chū dé ā nòu duō luó sān
“复次，善男子，若佛初出得阿耨多罗三

miǎo sān pú tí yǐ suī yǒu dì zǐ jiě shèn shēn yì fù yǒu dǔ xìn bái
藐三菩提已，虽有弟子解甚深义，复有笃信白

yī tán yuè jìng zhòng fó fǎ bǐ zhū dì zǐ wèi dà niè pán ér yǎn shuō fǎ
衣檀越敬重佛法，彼诸弟子为大涅槃而演说法，
hù xiāng gōng jìng bù qǐ zhēng sòng rán xù yī qiè bú jìng zhī wù fù
互相恭敬，不起诤讼，然畜一切不净之物，复

zì zàn yán wǒ dé xū tuó huán guǒ nǎi zhì ā luó hàn guǒ fó fù niè
自赞言：‘我得须陀洹果乃至阿罗汉果。’佛复涅
pán dāng zhī shì fǎ bù jiǔ zhù shì
槃，当知是法不久住世。

fù cì shàn nán zǐ ruò fó chū chū dé ā nòu duō luó sān
“复次，善男子，若佛初出得阿耨多罗三

miǎo sān pú tí yǐ yǒu zhū dì zǐ jiě shèn shēn yì fù yǒu dǔ xìn bái
藐三菩提已，有诸弟子解甚深义，复有笃信白

yī tán yuè jìng zhòng fó fǎ bǐ zhū dì zǐ wèi dà niè pán yǎn shuō jīng fǎ
衣檀越敬重佛法，彼诸弟子为大涅槃演说经法，

shàn xiū hé jìng   hù xiāngzūnzhòng   bú xù yī qiè bú jìng zhī wù   yì
善修和敬，互相尊重，不畜一切不净之物，亦
bú zì yán dé xū tuó huán nǎi zhì dé ā luó hàn   bǐ fó shì zūn suī fù
不自言得须陀洹乃至得阿罗汉，彼佛世尊虽复
miè dù   dāng zhī shì fǎ jiǔ zhù yú shì
灭度，当知是法久住于世。

fù cì   shànnán zǐ   ruò fó chūchū dé ā nòuduō luó sān
“复次，善男子，若佛初出得阿耨多罗三
miǎosān pú tí yǐ   yǒuzhū dì zǐ nǎi zhì bú xù bú jìng zhī wù   yòu bú
藐三菩提已，有诸弟子乃至不畜不净之物，又不
zì yán dé xū tuó huán nǎi zhì   ā luó hàn   gè zhí suǒ jiàn   zhǒngzhǒng
自言得须陀洹乃至⁹⁷阿罗汉，各执所见，种种
yì shuō   ér zuò shì yán   zhǎnglǎo   zhū fó suǒ zhì sì zhòng zhī fǎ
异说，而作是言：‘长老，诸佛所制四重之法
nǎi zhì qī mièzhēng fǎ   wèizhòngshēng gù   huòzhēhuò kāi   shí èr
乃至七灭诤法，为众生故，或遮或开；十二
bù jīng yì fù rú shì hé yǐ gù   fó zhī guó tǔ shí jié gē yì zhòng
部经亦复如是。何以故？佛知国土时节各异、众
shēng bù tóng   lì dùnchā bié   shì gù   rú lái huòzhēhuò kāi   yǒu
生不同、利钝差别，是故，如来或遮或开，有
qīngzhòngshuō   shànnán zǐ   pì rú liáng yī   wèibìng fú rǔ   wèibìng
轻重说。善男子，譬如良医，为病服乳，为病
zhē rǔ   rè bìng tīng fú   lěng bìng zé zhē   rú lái yì ěr   guānzhū
遮乳，热病听服，冷病则遮。如来亦尔，观诸
zhòngshēng fán nǎo bìng gēn   yì kāi yì zhē   zhǎnglǎo   wǒ qīn cóng fó
众生烦恼病根，亦开亦遮。长老，我亲从佛
wén rú shì yì   wéi wǒ zhī yì   rǔ bù néng zhī   wéi wǒ jiě lǜ   rǔ
闻如是义，唯我知义，汝不能知；唯我解律，汝
bù néng jiě   wǒ zhī zhū jīng   rǔ bù néng zhī   bǐ fó fù miè   dāng
不能解；我知诸经，汝不能知。’彼佛复灭，当
zhī shì fǎ bù jiǔ zhù shì
知是法不久住世。

shànnán zǐ   ruò fó chūchū dé ā nòuduō luó sān miǎosān
“善男子⁹⁸，若佛初出得阿耨多罗三藐三
pú tí yǐ   yǒuzhū dì zǐ nǎi zhì bú yán   wǒ dé xū tuó huánguǒ zhì
菩提已，有诸弟子乃至不言：‘我得须陀洹果至

⁹⁷ 大正藏：至；永乐北藏及龙藏：乃至

⁹⁸ 大正藏：复次，善男子；永乐北藏及龙藏：善男子

ā luó hàn guǒ⁹⁹ yì bù shuō yán zhū fó shì zūn wèi zhòng shēng gù
阿罗汉果⁹⁹。’亦不说言：‘诸佛世尊为众生故，
huò zhē huò kāi zhǎng lǎo wǒ qīn cóng fó wén rú shì yì rú shì fǎ
或遮或开。长老，我亲从佛闻如是义、如是法、
rú shì lǜ zhǎng lǎo dāng yī rú lái shí èr bù jīng cǐ yì ruò shì
如是律。长老，当依如来十二部经。此义若是，
wǒ dāng shòu chí ruò qí fēi zhě wǒ dāng qì shě bǐ fó shì zūn
我当受持；若¹⁰⁰其非者，我当弃舍。’彼佛世尊
suī fù niè pán dāng zhī shì fǎ jiǔ zhù yú shì
虽复涅槃，当知是法久住于世。

shàn nán zǐ wǒ fǎ miè shí yǒu shēng wén dì zǐ huò shuō yǒu
“善男子，我法灭时，有声闻弟子或说有
shén huò shuō shén kōng huò shuō yǒu zhōng yīn huò shuō wú zhōng yīn
神，或说神空；或说有中阴，或说无中阴；
huò shuō yǒu sān shì huò shuō wú sān shì huò shuō yǒu sān shèng huò shuō
或说有三世，或说无三世；或说有三乘，或说
wú sān shèng huò yán yī qiè yǒu huò yán yī qiè wú huò yán zhòng shēng
无三乘；或言一切有，或言一切无；或言众生
yǒu shǐ yǒu zhōng huò yán zhòng shēng wú shǐ wú zhōng huò yán shí èr yīn
有始有终，或言众生无始无终；或言十二因
yuán shì yǒu wéi fǎ huò yán yīn yuán shì wú wéi fǎ huò yán rú lái yǒu
缘是有为法，或言因缘是无为法；或言如来有
bìng kǔ xíng huò yán rú lái wú bìng kǔ xíng huò yán rú lái bù tīng bǐ qiū
病苦行，或言如来无病苦行。或言如来不听比丘
shí shí zhǒng ròu hé děng wéi shí rén shé xiàng mǎ lú
食十种肉，何等为十？人、蛇、象、马、驴、
gǒu shī zǐ zhū hú mí hóu qí yú xī tīng huò yán yī qiè
狗、师子、猪、狐、猕猴，其余悉听，或言一切
bù tīng huò yán bǐ qiū bù zuò wǔ shì hé děng wéi wǔ bú mài shēng
不听；或言比丘不作五事，何等为五？不卖生
kǒu dāo jiǔ luò¹⁰¹ shā hú má yóu¹⁰² qí yú xī tīng huò
口、刀、酒、洛¹⁰¹沙、胡麻油¹⁰²，其余悉听；或

⁹⁹ 大正藏：阿罗汉；永乐北藏及龙藏：阿罗汉果

¹⁰⁰ 大正藏：如

¹⁰¹ 大正藏：酪

¹⁰² 大正藏：胡麻油等；永乐北藏及龙藏：胡麻油

yán bù tīng rù wǔ zhǒng jiā¹⁰³ hé děng wéi wǔ? tú ér yín nǚ
言不听入五 种 家¹⁰³， 何 等 为 五？ 屠 儿、 淫 女、
jiǔ jiā wáng gōng zhān tuó luó shè yú jiā xī tīng huò yán bù
酒 家、 王 宫、 旃 陀 罗 舍， 余 家¹⁰⁴ 悉 听； 或 言 不
tīng jiāo shè¹⁰⁵ yē yī yú yī qiè tīng huò yán rú lái tīng zhū bǐ qiū xù
听 僬 舍¹⁰⁵ 耶 衣， 余 一 切 听； 或 言 如 来 听 诸 比 丘 畜
¹⁰⁶ yī shí wò jù qí jià gè zhí shí wàn liǎng jīn huò yán bù tīng
¹⁰⁶ 衣、 食、 卧 具， 其 价 各 直 十 万 两 金， 或 言 不 听；
huò yán niè pán cháng lè wǒ jìng huò yán niè pán zhí shì jié jìn
或 言 涅 槃 常、 乐、 我、 净， 或 言 涅 槃 直 是 结 尽，
gèng wú bié fǎ míng wéi niè pán pì rú zhī lǚ míng zhī wéi yī yī
更 无 别 法， 名 为 涅 槃， 譬 如 织 缕 名 之 为 衣， 衣
jì huài yǐ míng wéi¹⁰⁷ wú yī shí wú bié fǎ míng wú yī yě niè pán
既 坏 已， 名 为¹⁰⁷ 无 衣， 实 无 别 法 名 无 衣 也， 涅 槃
zhī tǐ yì fù rú shì
之 体 亦 复 如 是。

shàn nán zǐ dāng ěr zhī shí wǒ zhū dì zǐ zhèng shuō zhě
“ 善 男 子， 当 尔 之 时， 我 诸 弟 子， 正 说 者
shǎo xié shuō zhě duō shòu zhèng fǎ shǎo shòu xié fǎ duō shòu fó
少， 邪 说 者 多； 受 正 法 少， 受 邪 法 多； 受 佛
yǔ shǎo shòu mó yǔ duō
语 少， 受 魔 语 多。

shàn nán zǐ ěr shí jū shǎn mí guó yǒu èr dì zǐ yī
“ 善 男 子， 尔 时， 拘 睒 弥 国 有 二 弟 子： 一，
ā luó hàn¹⁰⁸ èr zhě pò jiè pò jiè tú zhòng fán yǒu wǔ bǎi luó
阿 罗 汉¹⁰⁸； 二 者， 破 戒。 破 戒 徒 众 凡 有 五 百， 罗
hàn tú zhòng qí shù yī bǎi pò jiè zhě shuō rú lái bì jìng rù yú niè
汉 徒 众 其 数 一 百。 破 戒 者 说： ‘ 如 来 毕 竟 入 于 涅
pán wǒ qīn cóng fó wén rú shì yì rú lái suǒ zhì sì zhòng zhī fǎ
槃， 我 亲 从 佛 闻 如 是 义， 如 来 所 制 四 重 之 法，
ruò chí yì kě fàn yì wú zuì wǒ jīn yì dé ā luó hàn guǒ sì wú
若 持 亦 可， 犯 亦 无 罪。 我 今 亦 得 阿 罗 汉 果、 四 无

103 大正藏：舍

104 大正藏：舍

105 大正藏：奢

106 大正藏：受畜；永乐北藏及龙藏：畜

107 大正藏：之

108 大正藏：一者，罗汉；永乐北藏及龙藏：一，阿罗汉

ài zhì ér ā luó hàn yì fàn rú shì sì zhòng zhī fǎ sì zhòng zhī fǎ
阇智，而阿罗汉亦犯如是四重之法。四重之法
ruò shì shí zuì ā luó hàn zhě zhōng bù yīng fàn rú lái zài shì zhì yán
若是实罪，阿罗汉者终不应犯。如来在世制言
jiān chí lín niè pán shí jiē xī fàng shě
坚持，临涅槃时，皆悉放舍。’

ā luó hàn bǐ qiū yán¹⁰⁹ zhǎng lǎo rǔ bù yīng shuō rú lái
“阿罗汉比丘言¹⁰⁹：‘长老，汝不应说如来

bì jìng rù yú niè pán wǒ zhī rú lái cháng bú biàn yì rú lái zài shì
毕竟入于涅槃，我知如来常不变易，如来在世
jí niè pán hòu fàn sì zhòng jìn zuì wú chā bié ruò yán luó hàn fàn sì
及涅槃后，犯四重禁罪无差别。若言罗汉犯四

zhòng jìn shì yì bù rán hé yǐ gù xū tuó huán rén shàng bú fàn jìn
重禁，是义不然。何以故？须陀洹人尚不犯禁，

kuàng ā luó hàn ruò zhǎng lǎo yán wǒ shì luó hàn ā luó hàn zhě
况阿罗汉？若长老言：“我是罗汉。”阿罗汉者

zhōng bù shēng xiǎng wǒ dé luó hàn ā luó hàn zhě wéi shuō shàn
终不生想：“我得罗汉。”阿罗汉者，唯说善

fǎ bù shuō bú shàn zhǎng lǎo suǒ shuō jiē¹¹⁰ shì fēi fǎ ruò yǒu dé
法，不说不善。长老所说皆¹¹⁰是非法，若有得

jiàn shí èr bù jīng dìng zhī zhǎng lǎo fēi ā luó hàn
见十二部经，定知长老非阿罗汉。’

shàn nán zǐ ěr shí pò jiè bǐ qiū tú zhòng jí gòng duàn shì
“善男子，尔时，破戒比丘徒众即共断是

ā luó hàn mìng shàn nán zǐ shì shí mó wáng yīn shì èr zhòng fèn huì
阿罗汉命。善男子，是时，魔王因是二众忿恚

zhī xīn xī gòng hài shì liù bǎi bǐ qiū ěr shí fán fū gè gòng shuō
之心，悉共害是六百比丘。尔时，凡夫各共说

yán āi zāi fó fǎ yú shì miè jìn ér wǒ zhèng fǎ shí bú miè yě
言：‘哀哉，佛法于是灭尽。’而我正法实不灭也。

ěr shí qí guó yǒu shí èr wàn zhū dà pú sà shàn chí wǒ fǎ yún hé
尔时，其国有十二万诸大菩萨善持我法，云何

dāng yán wǒ fǎ miè yé
当言我法灭耶？

¹⁰⁹ 大正藏：时，阿罗汉比丘言；永乐北藏及龙藏：阿罗汉比丘言

¹¹⁰ 大正藏：纯

dāng yú ěr shí yán fú tí nèi wú yī bǐ qiū wéi wǒ dì
“当于¹¹¹尔时，阎浮提内无一比丘为我弟
zǐ ěr shí bō xún xī yǐ dà huǒ fén shāo yī qiè suǒ yǒu jīng diǎn qí
子。尔时，波旬悉以大火焚烧一切所有经典，其
zhōng huò yǒu yí yú zài zhě zhū pó luó mén jí gòng tōu qǔ chù chù biǎn
中或有遗余在者，诸婆罗门即共偷取，处处采
shí ān zhì jǐ diǎn yǐ shì yì gù zhū xiǎo pú sà fó wèi chū shí
¹¹²拾，安置己典。以是义故，诸小菩萨佛未出时，
shuài gòng xìn shòu pó luó mén yǔ zhū pó luó mén suī zuò shì shuō wǒ
率共信受婆罗门语，诸婆罗门虽作是说：‘我
yǒu zhāi jiè ér zhū wài dào zhēn shí wú yě zhū wài dào děng suī fù shuō
有斋戒。’而诸外道真实无也。诸外道等虽复说
yán yǒu lè wǒ¹¹³ jìng ér shí bù jiě wǒ lè jìng yì zhí
言有乐、我¹¹³、净，而实不解我、乐、净义，直
yǐ fó fǎ yī zì èr zì yī jù èr jù shuō yán wǒ diǎn yǒu rú shì
以佛法一字二字、一句二句说言：‘我典有如是
yì yì
义。’”

ěr shí jū shī chéng suō luó shuāng shù jiān wú liàng wú biān
尔时，拘尸城¹¹⁴娑罗双树间，无量无边
ā sēng qí zhòng wén shì yǔ yǐ xī gòng chàng yán shì jiān xū kōng
阿僧祇众闻是语已，悉共唱言：“世间虚空，
shì jiān xū kōng
世间虚空。”

jiā shè pú sà gào zhū dà zhòng rǔ děng qiě mò yōu bēi¹¹⁵ tí
迦叶菩萨告诸大众：“汝等且莫忧悲¹¹⁵啼
kū shì jiān bù kōng rú lái cháng zhù wú yǒu biàn yì fǎ sēng
哭。世间不空，如来常住，无有变易，法、僧
yì ěr
亦尔。”

ěr shí dà zhòng wén shì yǔ yǐ tí kū jí zhǐ xī fā ā
尔时，大众闻是语已，啼哭即止，悉发阿

¹¹¹ 大正藏：于

¹¹² 大正藏：采

¹¹³ 大正藏：我、乐；永乐北藏及龙藏：乐、我

¹¹⁴ 大正藏：拘尸那城；永乐北藏及龙藏：拘尸城

¹¹⁵ 大正藏：愁

nòuduō luó sānmiǎosān pú tí xīn
耨多罗三藐三菩提心。

大般涅槃经卷第十六

dà bō niè pán jīng juàn dì shí qī
大般涅槃经卷第十七

běiliángtiānzhú sānzàngtán wú chèn yì fàn
北凉天竺三藏昙无讖译 梵

sòngshāmén huì yán huì guāntóng xiè líng yùn zài zhì
宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

fàn xíng pǐn dì èr shí zhī sì¹¹⁶
梵行品第二十之四¹¹⁶

ěr shí wángshè dà chéng ā shé shì wáng qí xìng biē¹¹⁷ è
尔时，王舍大城阿阇世王，其性慳¹¹⁷恶，

xǐ xíngshā lù jù kǒu sì guò¹¹⁸ tān huì yú chī qí xīn chì shèng
喜行杀戮，具口四过¹¹⁸，贪恚愚痴。其心炽盛，

wěijiànxiànzài bú jiàn wèi lái chún yǐ è rén ér wéi juànshǔ tānzhūo
唯见现在，不见未来，纯以恶人而为眷属，贪著

xiànshì wǔ yù lè gù fù wáng wú gū héng jiā nì hài yīn hài fù
现世五欲乐故，父王无辜，横加逆害。因害父

yǐ xīn shēng huǐ rè shēnzhū¹¹⁹ yīng luò jì¹²⁰ yuè bú yù xīn huǐ
已，心生悔热，身诸¹¹⁹璎珞，妓¹²⁰乐不御。心悔

rè gù biàn tǐ shēng chuāng qí chuāngchòu huì bù kě fù jìn
热故，遍体生疮，其疮臭秽，不可附近。

xún zì niànyán wǒ jīn cǐ shēn yǐ shòuhuābào dì yù guǒbào jiāng jìn
寻自念言：“我今此身已受华报，地狱果报将近

bù yuǎn 。”ěr shí qí mǔ wéi tí xī hòu¹²¹ yǐ zhǒngzhǒng yào
不远。”尔时，其母，韦提希后¹²¹，以种种药

ér wéi tú zhī qí chuāng suì zēng wú yǒujiàngsǔn wáng jí bó mǔ
而为涂之，其疮遂增，无有降损。王即白母：

rú shì chuāngzhě cóng xīn ér shēng fēi sì dà qǐ ruò yánzhòng
“如是疮者，从心而生，非四大起。若言众

¹¹⁶ 大正藏：梵行品之第四

¹¹⁷ 大正藏：弊

¹¹⁸ 大正藏：恶

¹¹⁹ 大正藏：脱

¹²⁰ 大正藏：伎

¹²¹ 大正藏：字韦提希；永乐北藏及龙藏：韦提希后

shēngyǒunéng zhì zhě wú yǒu shì chù
生有能治者，无有是处。”

shí yǒu dà chén míngyuēyuèchēng wǎng zhì wángsuǒ zài yī
时有大臣，名曰月称，往至王所，在一
miàn lì bō yán dà wáng hé gù chóu cuì yánróng bú yuè wéi
面立，白言：“大王！何故愁悴颜容不悦？为
shēntòng yé wéi xīn tòng hū
身痛耶？为心痛乎？”

wáng dá chén yán wǒ jīn shēn xīn qǐ dé bú tòng wǒ fù wú
王答臣言：“我今身心岂得不痛？我父无
gū héng jiā nì hài wǒ cóng zhì zhě céng wén shì yì shì yǒu wǔ
辜，横加逆害。我从智者曾闻是义：‘世有五
rén bù tuō dì yù wèi wǔ nì zuì wǒ jīn yǐ yǒu wú liàng wú biān ā
人不脱地狱，谓五逆罪。’我今已有无量无边阿
sēng qí zuì yún hé shēn xīn ér dé bú tòng yòu wú liáng yī zhì wǒ shēn
僧祇罪，云何身心而得不痛？又无良医治我身
xīn
心。”

chényán dà wáng mò dà chóu kǔ jí shuō jì yán
臣言：“大王！莫大愁苦。”即说偈言：

ruò cháng chóu kǔ chóu suì zēngzhǎng
若常愁苦 愁遂增长

rú rén xǐ mián mián zé zī duō
如人喜眠 眠则滋多

tān yín¹²² shì jiǔ yì fù rú shì
贪淫¹²²嗜酒 亦复如是

rú wángsuǒ yán shì yǒu wǔ rén bù tuō dì yù shéi wǎng
“如王所言：‘世有五人不脱地狱。’谁往

jiàn zhī lái yǔ wáng yé yán dì yù zhě jí¹²³ shì shì jiān duō zhì zhě
见之来语王耶？言地狱者，即¹²³是世间多智者

shuō rú wángsuǒ yán shì wú liáng yī zhì shēn xīn zhě jīn yǒu dà
说。如王所言‘世无良医治身心’者，今有大

yī míng fù lán nà yī qiè zhī jiàn dé zì zài dìng bì jìng xiū xí qīng
医名富兰那，一切知见，得自在定，毕竟修习清

jìng fàn xíng cháng wèi wú liàng wú biān zhòng shēng yǎn shuō wú shàng niè pán
净梵行，常为无量无边众生演说无上涅槃

¹²² 大正藏：淫

¹²³ 大正藏：直

zhī dào wèi zhū dì zǐ shuō rú shì fǎ wú yǒu hēi yè wú hēi yè
之道。为诸弟子说如是法：‘无有黑业，无黑业

bào wú yǒu bái yè wú bái yè bào wú hēi bái yè wú hēi bái yè
报；无有白业，无白业报；无黑白业，无黑白业

bào wú yǒu shàng yè jí yǐ xià yè shī shī jīn zài wáng shě chéng
报；无有上业及以下业。’是师今在王舍城

zhōng wéi yuàn dà wáng qū jià wǎng bǐ kě lìng shī shī liáo zhì shēn xīn
中，唯愿大王屈驾往彼，可令是师疗治身心。”

shí wáng dá yán shěn néng rú shì miè chú wǒ zuì wǒ dāng guī
时王答言：“审能如是灭除我罪，我当归

yī
依。”

fù yǒu yī chén míng yuē zàng dé fù wǎng wáng suǒ ér zuò shì
复有一臣，名曰藏德，复往王所而作是

yán dà wáng hé gù miàn mào qiáo cuì chún kǒu gān zào¹²⁴ yīn
言：“大王！何故面貌憔悴，唇口干燥¹²⁴，音

shēng wēi xì yóu rú qiè rén jiàn dà yuàn dí yán sè cǎn¹²⁵ biàn jiāng hé
声微细，犹如怯人见大怨敌颜色惨¹²⁵变？将何

suǒ kǔ wéi shēn tòng yé wéi xīn tòng hū
所苦？为身痛耶？为心痛乎？”

wáng jí dá yán wǒ jīn shēn xīn yún hé bú tòng wǒ zhī chī
王即答言：“我今身心云何不痛？我之痴

máng wú yǒu huì yǎn¹²⁶ jìn zhū è yǒu ér wéi qīn shàn suí tí pó dá
盲，无有慧眼¹²⁶，近诸恶友而为亲善，随提婆达

è rén zhī yán zhèng fǎ zhī wáng héng jiā nì hài wǒ xī céng wén zhì
恶人之言，正法之王横加逆害。我昔曾闻智

rén shuō jì
人说偈：

ruò yú fù mǔ fó jí dì zǐ
若于父母 佛及弟子

shēng bú shàn xīn qǐ yú è yè
生不善心 起于恶业

rú shì guǒ bào zài ā bí yù
如是果报 在阿鼻狱

¹²⁴ 大正藏：焦

¹²⁵ 大正藏：燥

¹²⁶ 大正藏：目

yǐ shì shì gù lìng wǒ xīn bù shēng dà kǔ nǎo wú yǒu
“以是事故，令¹²⁷我心怖，生大苦恼，无有

liáng yī ér jiàn jiù liáo
¹²⁸良医而见救疗。”

dà chén fù yán wéiyuàn dà wáng qiě mò chóu bù fǎ yǒu èr
大臣复言：“唯愿大王且莫愁怖。法有二

zhǒng yī zhě chū jiā èr zhě wáng fǎ wáng fǎ zhě wèi hài
种：一者，出家；二者，王法。王法者，谓害

qí fù zé wànguó tǔ suī yún shì nì shí wú yǒu zuì rú jiā luó
其父，则王国土，虽云是逆，实无有罪。如迦罗

luó chóng yào huài mǔ fù rán hòu nǎi shēng shēng fǎ rú shì suī
罗虫，要坏母腹，然后乃生；生法如是，虽

pò mǔ shēn shí yì wú zuì luó dēng huái rěn yì fù rú shì zhì guó
破母身，实亦无罪。骡等怀妊¹²⁹亦复如是。治国

zhī fǎ fǎ yīng rú shì suī hài¹³⁰ fù xiōng yì¹³¹ wú yǒu zuì chū
之法，法应如是，虽害¹³⁰父兄，亦¹³¹无有罪。出

jiā fǎ zhě nǎi zhì wén yǐ shā yì yǒu zuì wéiyuàn dà wáng kuān
家法者，乃至蚊、蚁，杀亦有罪。唯愿大王宽

yì mò chóu hé yǐ gù
意莫愁。何以故？

ruò cháng chóu kǔ chóu suì zēng zhǎng
若常愁苦愁遂增长

rú rén xǐ mián mián zé zī duō
如人喜眠眠则滋多

tān yín shì jiǔ yì fù rú shì
贪淫嗜酒亦复如是

rú wáng suǒ yán shì wú liáng yī zhì shēn xīn zhě jīn yǒu
“如王所言‘世无良医治身心’者，今有

dà shī míng mò qié lí jū shè lí zǐ yī qiè zhī jiàn lián mǐn zhòng
大师，名末伽梨拘舍离子，一切知见，怜悯众

shēng yóu rú chì zǐ yǐ lí fán nǎo néng bá zhòng shēng sān dú lì jiàn
生犹如赤子，已离烦恼，能拔众生三毒利箭。

¹²⁷ 大正藏：今

¹²⁸ 大正藏：又无；永乐北藏及龙藏：无有

¹²⁹ 大正藏：骡怀妊等；永乐北藏及龙藏：骡等怀妊

¹³⁰ 大正藏：杀

¹³¹ 大正藏：实；永乐北藏及龙藏：亦

yī qiè zhòng shēng yú yī qiè fǎ wú zhī jiàn jué wéi shì yī rén dú
一切众生于一切法无知、见、觉，唯是一人独
zhī jiàn jué rú shì dà shī cháng wèi dì zǐ shuō rú shì fǎ yī
知、见、觉。如是大师常为弟子说如是法：‘一
qiè zhòng shēng shēn yǒu qī fēn hé děng wéi qī dì shuǐ huǒ
切众生身有七分。何等为七？地、水、火、
fēng kǔ lè shòu mìng rú shì qī fǎ fēi huà fēi zuò bù kě
风、苦、乐、寿命。如是七法非化非作，不可
huǐ hài rú yī shī jiā cǎo ān zhù bú dòng rú xū mí shān bù shě
毁害。如伊师迦草，安住不动如须弥山，不舍
bú zuò yóu rú rǔ lào gè bù zhēng sòng ruò kǔ ruò lè ruò shàn bú
不作犹如乳酪，各不诤讼，若苦若乐，若善不
shàn tóu zhī lì dāo wú suǒ shāng hài hé yǐ gù qī fēn kōng zhōng
善，投之利刀无所伤害。何以故？七分空中
wú fāng ài gù mìng yì wú hài hé yǐ gù wú yǒu hài zhě jí sǐ
无妨阂¹³²故，命亦无害。何以故？无有害者及死
zhě gù wú zuò wú shòu wú shuō wú tīng wú yǒu niàn zhě jí yǐ jiào zhě
者故，无作无受，无说无听，无有念者及以教者。’
cháng shuō shì fǎ néng lìng zhòng shēng miè chú yī qiè wú liàng zhòng zuì
常说如是法，能令众生灭除一切无量重罪。
shì shī jīn zài wáng shè dà chéng wéi yuàn dà wáng wǎng zhì qí suǒ
是师今在王舍大城，唯愿大王往至其所。
wáng ruò jiàn zhě zhòng zuì xiāo miè
王若见者，众罪消灭。”

shí wáng dá yán shěnnéng rú shì chú miè wǒ zuì wǒ dāng guī
时王答言：“审能如是除灭我罪，我当归
yī
依。”

fù yǒu yī chén míng yuē shí dé fù dào wáng suǒ jí shuō jì yán
复有一臣，名曰实得，复到王所即说偈言：

dà wáng hé gù shēn tuō yīng luò
大王何故身脱璎珞

shǒu fà péng luàn nǎi zhì rú shì
首发蓬乱乃至如是

wáng shēn hé gù zhàn lì bù ān
王身何故战栗不安

¹³² 大正藏：碍

yóu rú měngfēng chuīdòng huāshù
犹如猛风吹动华树

wáng jīn hé gù róng sè chóu cuì yóu rú nóng fū xià zhǒng
“王今何故容色愁悴？犹如农夫下种

zhī hòu tiān bú jiàng yǔ chóu kǔ rú shì wéi shì xīn tòng wéi shēn
之后，天不降雨，愁苦如是。为是心痛？为身
tòng yé
痛耶？”

wáng jí dá yán wǒ jīn shēn xīn qǐ dé bú tòng wǒ fù xiān
王即答言：“我今身心岂得不痛？我父先

wáng cí ài rén cè tè jiàn jīn niàn shí wú guò jiù wǎng wèn
王慈爱仁¹³³恻，特见矜念，实无过¹³⁴咎，往问

xiàng shī xiàng shī dá yán shì ér shēng yǐ dìng dāng hài fù
相师，相师答言：‘是儿生已，定当害父。’

sūi wén shì yǔ yóu jiàn zhān yǎng céng wén zhì zhě zuò rú shì yán
虽闻是语，犹见瞻¹³⁵养。曾闻智者作如是言：

ruò rén tōng mǔ wū bǐ qiū ní tōu sēng qí wù hài fā wú
‘若人通母、污¹³⁶比丘尼、偷僧祇物、害¹³⁷发无

shàng pú tí xīn rén jí shā qí fù rú shì zhī rén bì dìng dāng
上菩提心人¹³⁸及杀其父¹³⁹，如是之人必¹⁴⁰定当

duò ā bí dì yù wǒ jīn shēn xīn qǐ dé bú tòng
堕阿鼻地狱。’我今身心岂得不痛？”

dà chén fù yán wéi yuàn dà wáng qiě mò chóu kǔ rú qí fù
大臣复言：“唯愿大王且莫愁苦。如其父

wáng xiū jiě tuō zhě hài zé yǒu zuì ruò zhì guó fǎ shā zé wú zuì
王，修解脱者，害则有罪；若治国法，杀则无罪。

dà wáng fēi fǎ zhě míng wéi wú fǎ wú fǎ zhě míng wéi wú zuì
大王！非法者，名为无法；无法者，名为无罪

pì rú wú zǐ míng wéi wú zǐ yòu rú è zǐ yì míng wú zǐ
¹⁴¹。譬如无子，名为无子；又如恶子，亦名无子

¹³³ 大正藏：流

¹³⁴ 大正藏：辜

¹³⁵ 大正藏：瞻

¹³⁶ 大正藏：及

¹³⁷ 大正藏：杀

¹³⁸ 大正藏：者

¹³⁹ 大正藏：害及其父；永乐北藏及龙藏：及杀其父

¹⁴⁰ 大正藏：毕

¹⁴¹ 大正藏：法

¹⁴² suī yán wú zǐ shí fēi wú zǐ rú shí wú yán míngwéi wú yán
 , 虽言无子, 实非无子。如食无盐, 名为无盐;
 shí ruò shǎoyán yì míng wú yán rú hé wú shuǐ míngwéi wú shuǐ
 食若少盐, 亦名无盐。如河无水, 名为无水;
 ruò yǎoshǎoshuǐ yì míng wú shuǐ rú niànniànmiè míngyuē ¹⁴³ wú cháng
 若有少水, 亦名无水。如念念灭, 名曰 ¹⁴³ 无常;
 suī zhù yī jié yì míng wú cháng rú rén shòu kǔ míngwéi wú lè
 虽住一劫, 亦名无常。如人受苦, 名为无乐;
 suī shòushǎo lè yì míng wú lè rú bú zì zài míngwéi ¹⁴⁴ wú wǒ
 虽受少乐, 亦名无乐。如不自在, 名为 ¹⁴⁴ 无我;
 suī shǎo zì zài yì míng wú wǒ rú àn yè shí míngwéi ¹⁴⁵ wú rì
 虽少自在, 亦名无我。如暗夜时, 名为 ¹⁴⁵ 无日;
 yún wù zhī shí yì yán wú rì dà wáng suī yán shǎo fǎ míngwéi wú
 云雾之时, 亦言无日。大王! 虽言少法名为无
 fǎ shí fēi wú fǎ yuàn wáng liú shén tīng chéng suǒ shuō yī qiè zhòng
 法, 实非无法。愿王留神听臣所说, 一切众
 shēng jiē yǒu yú yè yǐ yè yuán gù shuò shòu shēng sǐ ruò shǐ xiān
 生皆有余业, 以业缘故, 数受生死。若使先
 wáng yǒu yú yè zhě wáng jīn hài zhī ¹⁴⁶ jìng yǒu hé zuì wéi yuàn dà
 王有余业者, 王今害之 ¹⁴⁶ 竟有何罪? 唯愿大
 wáng kuān yì mò chóu hé yǐ gù
 王宽意莫愁。何以故?

ruò cháng chóu kǔ chóu suì zēng zhǎng
 若常愁苦 愁遂增长
 rú rén xǐ mián mián zé zī duō
 如人喜眠 眠则滋多
 tān yín shì jiǔ yì fù rú shì
 贪淫嗜酒 亦复如是

rú wáng suǒ yán shì wú liáng yī zhì shēn xīn zhě jīn yǒu
 “如王所言‘世无良医治身心’者, 今有
 dà shī míng shān ¹⁴⁷ shé yē pí luó zhī zǐ yī qiè zhī jiàn qí zhì shēn
 大师, 名珊 ¹⁴⁷ 闍耶毗罗胝子, 一切知见, 其智深

¹⁴² 大正藏: 亦如恶子, 名之无子; 永乐北藏及龙藏: 又如恶子, 亦名无子

¹⁴³ 大正藏: 亦言; 永乐北藏及龙藏: 名曰

¹⁴⁴ 大正藏: 之

¹⁴⁵ 大正藏: 之

¹⁴⁶ 大正藏: 今王杀之; 永乐北藏及龙藏: 王今害之

¹⁴⁷ 大正藏: 删

guǎng yóu rú dà hǎi yǒu dà wēi dé jù dà shéntōng néng lìng zhòng
 广¹⁴⁸犹如大海，有大威德，具大神通，能令众
 shēng lí zhū yí wǎng yī qiè zhòngshēng bù zhī jiàn jué wéi shì
 生离诸疑网。一切众生不知、见、觉，唯是
 yī rén dú zhī jiàn jué jīn zhě jìn zài wángshè chéngzhù wèi zhū
 一人独知、见、觉。今者近在王舍城住，为诸
 dì zǐ shuō rú shì fǎ yī qiè zhòngzhōng ruò shì wángzhě zì zài
 弟子说如是法：‘一切众中，若是王者，自在
 suí yì zào zuò shàn è suī wéi zhòng è xī wú yǒu zuì rú huǒ shāo wù
 随意造作善恶，虽为众恶悉无有罪。如火烧物，
 wú jìng bú jìng wáng yì rú shì yǔ huǒ tóng xìng pì rú dà dì
 无净不净；王亦如是，与火同性。譬如大地，
 jìng huì pǔ zài suī wéi shì shì chū wú chēn xǐ wáng yì rú shì
 净秽普载，虽为是事，初无瞋喜；王亦如是，
 yǔ dì tóng xìng pì rú shuǐ xìng jìng huì jù xǐ suī wéi shì shì yì
 与地同性。譬如水性，净秽俱洗，虽为是事，亦
 wú yōu xǐ wáng yì rú shì yǔ shuǐ tóng xìng pì rú fēng xìng jìng
 无忧喜；王亦如是，与水同性。譬如风性，净
 huì dēng chuī suī wéi shì shì yì wú yōu xǐ wáng yì rú shì yǔ
 秽等吹，虽为是事，亦无忧喜；王亦如是，与
 fēng tóng xìng rú qiū wù shù chūn zé huán shēng suī fù wù zhuó¹⁵⁰
 风同性。如秋杙¹⁴⁹树，春则还生，虽复杙¹⁵⁰斫，
 shí wú yǒu zuì yī qiè zhòngshēng yì fù rú shì cǐ jiān mìng zhōng
 实无有罪。一切众生亦复如是，此间命终，
 huán shēng cǐ jiān¹⁵¹ yǐ huán shēng gù dāng yǒu hé zuì yī qiè zhòng
 还生此间¹⁵¹。以还生故，当有何罪？一切众
 shēng kǔ lè guǒ bào xī jiē bù yóu xiàn zài shì yè yīn zài guò qù
 生苦乐果报，悉皆不由现在世业，因在过去，
 xiàn zài shòu guǒ xiàn zài wú yīn wèi lái wú guǒ yǐ xiànguǒ gù zhòng
 现在受果；现在无因，未来无果。以现果故，众
 shēng chí jiè qín xiū jīng jìn zhē xiàn è guǒ yǐ chí jiè gù zé dé
 生持戒，勤修精进，遮现恶果。以持戒故，则得
 wú lòu dé wú lòu gù jìn yǒu lòu yè yǐ jìn yè gù zhòng kǔ dé
 无漏；得无漏故，尽有漏业；以尽业故，众苦得

¹⁴⁸ 大正藏：渊深；永乐北藏及龙藏：深广

¹⁴⁹ 大正藏：髡

¹⁵⁰ 大正藏：髡

¹⁵¹ 大正藏：还此间生；永乐北藏及龙藏：还生此间

jìn zhòng kǔ jìn gù biàn dé jiě tuō wéiyuàn dà wáng sù wǎng
尽；众苦尽故，便¹⁵²得解脱。’唯愿大王速往
qí suǒ lìng qí liáo zhì shēn xīn kǔ tòng wáng ruò jiàn zhě zhòng zuì dé
其所，令其疗治身心苦痛。王若见者，众罪得
chú
153除。”

wáng jí dá yán shěnyǒu shì shī néng chú wǒ zuì wǒ dāng guī
王即答言：“审有是师能除我罪，我当归
yī
依。”

fù yǒu yī chén míng xī zhī yì fù zhì wáng suǒ zuò rú shì
复有一臣，名悉知义，复¹⁵⁴至王所作如是
yán wáng jīn hé gù xíng bù duān yán rú shī guó zhě rú quán kū
言：“王今何故形不端严？如失国者、如泉枯
hé chí wú lián huā shù wú zhī yè pò jiè bǐ qiū shēn wú wēi dé
涸、池无莲华、树无枝¹⁵⁵叶、破戒比丘身无威德。
wéi shēn tòng yé wéi xīn tòng hū
为身痛耶？为心痛乎？”

wáng jí dá yán jīn wǒ shēn xīn qǐ dé wú tòng wǒ fù
王即答言：“今我¹⁵⁶身心岂得无痛？我父
xiān wáng cí cè liú niàn ér wǒ bú xiào bù zhī bào ēn cháng yǐ
先王慈惻流念，而¹⁵⁷我不孝，不知报恩，常以
ān lè ān lè yú wǒ ér wǒ bèi ēn fǎn duàn qí lè xiān wáng wú
安乐安乐于我，而我背恩，反断其乐。先王无
guò héng xīng nì hài wǒ yì céng wén zhì zhě shuō yán ruò yǒu hài
过¹⁵⁸，横兴逆害。我亦曾闻智者说言：‘若有害
fù dāng yú wú liàng ā sēng qí jié shòu dà kǔ nǎo wǒ jīn bù jiǔ bì
父，当于无量阿僧祇劫受大苦恼。’我今不久必
duò dì yù yòu wú liáng yī jiù liáo wǒ zuì
堕地狱，又无良医救疗我罪。”

dà chén jí yán wéiyuàn dà wáng fàng shě chóu kǔ wáng bù
大臣即言：“唯愿大王放舍愁苦。王不

152 大正藏：故

153 大正藏：除

154 大正藏：即

155 大正藏：华

156 大正藏：我今；永乐北藏及龙藏：今我

157 大正藏：然

158 大正藏：辜

wén yé xī zhě yǒu wáng míng yuē luó mó hài qí fù yǐ dé shào
闻耶？昔者有王，名曰罗摩，害其父已，得绍
wáng wèi bá tí dà wáng pí lóu zhēn wáng nà hóu shā wáng jiā
王位。跋提大王、毗楼真王、那睺沙王、迦
dì jiā wáng pí shè qū wáng yuè guāng míng wáng rì guāng míng wáng
帝迦王、毗舍佉王、月光明王、日光明王、
ài wáng chí duō rén wáng rú shì děng wáng jiē hài qí fù dé shào
爱王、持多人王，如是等王皆害其父，得绍
wáng wèi rán wú yī wáng rù dì yù zhě yú jīn xiàn zài pí liú lí
王位，然无一王入地狱者。于今现在，毗琉璃
wáng yōu tuó yē wáng è xìng wáng shǔ wáng lián huā wáng
王、优陀耶¹⁵⁹王、恶性王、鼠王、莲华王，
rú shì děng wáng jiē hài qí fù xī wú yī wáng shēng chóu nǎo zhě suī
如是等王皆害其父，悉无一王生愁恼者。虽
yán dì yù è guǐ tiān zhōng shéi yǒu jiàn zhě dà wáng wéi yǒu
言地狱、饿鬼、天中，谁有见者？大王！唯有
èr yǒu yī zhě rén dào èr zhě chù shēng suī yǒu shì èr
二有：一者、人道，二者、畜生。虽有是二，
fēi yīn yuán shēng fēi yīn yuán sǐ ruò fēi yīn yuán hé yǒu shàn è
非因缘生，非因缘死。若非因缘，何有善恶？
wéi yuàn dà wáng wù huái chóu bù hé yǐ gù
唯愿大王勿怀愁怖。何以故？

ruò cháng chóu kǔ chóu suì zēng zhǎng
若常愁苦 愁遂增长

rú rén xǐ mián mián zé zī duō
如人喜眠 眠则滋多

tān yín shì jiǔ yì fù rú shì
贪淫嗜酒 亦复如是

rú wáng suǒ yán shì wú liáng yī zhì shēn xīn zhě jīn yǒu
“如王所言‘世无良医治身心’者，今有
dà shī míng ā qí duō chì shè qīn pó luó yī qiè zhī jiàn guān jīn
大师，名阿耆多翅舍钦婆罗，一切知见，观金
yǔ tǔ píng děng wú èr dāo zhuó yòu xié zhān tán tú zuǒ¹⁶⁰ yú cǐ
与土平等无二；刀斫右胁，梅檀涂左¹⁶⁰，于此
èr rén xīn wú chā bié děng shì yuàn qīn xīn wú yì xiàng cǐ shī zhēn
二人心无差别；等视怨亲，心无异相。此师真

¹⁵⁹ 大正藏：那

¹⁶⁰ 大正藏：左涂梅檀；永乐北藏及龙藏：梅檀涂左

shì shì zhī liáng yī ruò xíng ruò lì ruò zuò ruò wò cháng zài sān mèi
是世之良医，若行若立，若坐若卧，常 在三昧，
xīn wú fēn sǎn gào zhū dì zǐ zuò rú shì yán ruò zì zuò ruò jiào tā
心无分散。告诸弟子作如是言：‘若自作，若教他
zuò ruò zì zhuó ruò jiào tā zhuó ruò zì zhì ruò jiào tā zhì ruò
作；若自斫，若教他斫；若自炙，若教他炙；若
zì hài ruò jiào tā hài ruò zì tōu ruò jiào tā tōu ruò zì yín
自害、若教他害；若自偷、若教他偷；若自淫、
ruò jiào tā yín ruò zì wàng yǔ ruò jiào tā wàng yǔ ruò zì yǐn jiǔ
若教他淫；若自妄语、若教他妄语；若自饮酒、
ruò jiào tā yǐn jiǔ ruò shā yī cūn yī chéng yī guó ruò yǐ dāo
若教他饮酒；若杀一村、一城、一国，若以刀
lún shā yī qiè zhòng shēng ruò héng hé yǐ nán bù shī zhòng shēng héng
轮杀一切众 生；若恒河以¹⁶¹南布施众 生，恒
hé yǐ¹⁶² běi shā hài zhòng shēng xī wú zuì fú wú shī jiè dìng
河以¹⁶²北杀害众 生，悉无罪福，无施、戒、定。’

jīn zhě jìn zài wáng shè chéng zhù yuàn wáng sù wǎng wáng ruò jiàn zhě
今者近在王舍城住，愿王速往。王若见者，
zhòng zuì chú miè
众 罪除灭。”

wáng yǔ dà chén¹⁶³ shěnnéng rú shì chú miè wǒ zuì wǒ dāng
王语大臣¹⁶³：“审能如是除灭我罪，我当
guī yī
归依。”

fù yǒu dà chén míng yuē jī dé fù wǎng wáng suǒ zuò rú shì
复有大臣，名曰基德，复往王所，作如是
yán wáng jīn hé gù miàn wú guāng zé rú rì zhōng dēng rú zhòu
言：“王今何故面无光泽？如日中灯、如昼
shí yuè rú shī guó jūn rú huāng bài tǔ dà wáng jīn zhě sì fāng
时月、如失国君、如荒败土。大王！今者四方
qīng yí wú zhū yuàn dí ér jīn hé gù rú shì chóu kǔ wéi shēn kǔ
清夷，无诸怨敌，而今何故如是愁苦？为身苦
yé wéi xīn kǔ hū yǒu zhū wáng zǐ cháng shēng cǐ niàn wǒ jīn
耶？为心苦乎？有诸王子常生此念：‘我今

¹⁶¹ 大正藏：已

¹⁶² 大正藏：已

¹⁶³ 大正藏：王言：“大臣；永乐北藏及龙藏：王语大臣

hé shí dāng dé zì zài dà wáng jīn zhě yǐ guǒ suǒ yuàn zì zài
何时当得自在？’大王！今者已果所愿，自在
wàng lǐng mó qié tuó guó xiān wáng bǎo zàng jù zú ér dé wéi dāng kuài
王领摩伽陀国，先王宝藏具足而得，唯当快
yì zòng qíng shòu lè rú shì chóu kǔ hé yòng jīng huái
意纵情受乐，如是愁苦何用经怀？”

wáng jí dá yán wǒ jīn yún hé dé bù chóu nǎo pì rú yú
王即答言：“我今云何得不愁恼？譬如愚
rén¹⁶⁴ dàn tān qí wèi bú jiàn lì dāo rú shí zá dú bú jiàn qí
人¹⁶⁴，但贪其味，不见利刀；如食杂毒，不见其
guò wǒ yì rú shì rú lù jiàn cǎo bú jiàn shēn jīng rú shǔ tān shí
过；我亦如是。如鹿见草，不见深穿；如鼠贪食，
bú jiàn māo lí wǒ yì rú shì jiàn xiàn zài lè bú jiàn wèi lái bú shàn
不见猫狸；我亦如是，见现在乐，不见未来不善
kǔ guǒ céng cóng zhì zhě wén rú shì yán nìng yú yī rì shòu sān bǎi
苦果。曾从智者闻如是言：‘宁于一日受三百
máo¹⁶⁵ bù yú fù mǔ shēng yī niàn è wǒ jīn yǐ jìn dì yù chī huǒ
矛¹⁶⁵，不于父母生一念恶。’我今已近地狱炽火，
yún hé dāng dé bù chóu nǎo yé
云何当得不愁恼耶？”

dà chén fù yán shéi lái kuáng wáng yán yǒu dì yù rú cì tóu
大臣复言：“谁来诳王言有地狱？如刺头
jiān¹⁶⁶ shéi zhī suǒ zào fēi niǎo yì sè¹⁶⁷ fù shéi suǒ zuò shuǐ xìng
尖¹⁶⁶，谁之所造？飞鸟异色¹⁶⁷，复谁所作？水性
rùn zé¹⁶⁸ shí xìng jiān yìng rú fēng dòng xìng rú huǒ rè xìng yī qiè
润泽¹⁶⁸、石性坚硬、如风动性、如火热性，一切
wàn wù zì sǐ zì shēng shéi zhī suǒ zuò yán dì yù zhě zhí shì zhì
万物自死自生，谁之所作？言地狱者，直是智
zhě wén cí¹⁶⁹ zào zuò yán dì yù zhě wéi yǒu hé yì chéng dāng shuō
者文词¹⁶⁹造作。言地狱者，为有何义？臣当说
zhī dì zhě míng dì yù zhě míng pò pò yú dì yù wú yǒu zuì bào
之。地者名地，狱者名破，破于地狱无有罪报，

¹⁶⁴ 大正藏：大臣，譬如愚人；永乐北藏及龙藏：譬如愚人

¹⁶⁵ 大正藏：犢

¹⁶⁶ 大正藏：利

¹⁶⁷ 大正藏：色异；永乐北藏及龙藏：异色

¹⁶⁸ 大正藏：渍

¹⁶⁹ 大正藏：辞

shì míng dì yù yòu fù dì zhě míng rén yù zhě míng tiān yǐ qí
是名地狱。又复，地者名人，狱者名天，以其
hài fù¹⁷⁰ gù dào rén tiān yǐ shì yì gù pó sǒu xiān rén chàng yán
害父¹⁷⁰，故到人天。以是义故，婆藪仙人唱言：
shā yáng dé rén tiān lè shì míng dì yù yòu fù dì zhě míng mìng
‘杀羊得人天乐，是名地狱。’又复，地者名命，
yù zhě míng cháng yǐ shā shēng gù dé shòu mìng cháng gù míng dì
狱者名长，以杀生故，得寿命长，故名地
yù dà wáng shì gù dāng zhī shí wú dì yù
狱。大王！是故当知实无地狱。

dà wáng rú zhòng mài dé mài zhòng dào dé dào shā dì
“大王！如种麦得麦，种稻得稻，杀地
yù zhě huán dé dì yù shā hài yú rén yīng huán dé rén dà wáng jīn
狱者还得地狱，杀害于人应还得人。大王！今
dāng tīng chén suǒ shuō shí wú shā hài ruò yǒu wǒ zhě shí yì wú hài
当听臣所说，实无杀害。若有我者，实亦无害；
ruò wú wǒ zhě fù wú suǒ hài hé yǐ gù ruò yǒu wǒ zhě cháng
若无我者，复无所害。何以故？若有我者，常
bú biàn yì yǐ cháng zhù gù bù kě shā hài bú pò bú huài bú
不变易；以常住故，不可杀害，不破不坏，不
xì bú fù bù chēn bù xǐ yóu rú xū kōng yún hé dāng yǒu shā hài
系不缚，不瞋不喜，犹如虚空。云何当有杀害
zhī zuì ruò wú wǒ zhě zhū fǎ wú cháng yǐ wú cháng gù niàn niàn
之罪？若无我者，诸法无常；以无常故，念念
huài miè niàn niàn miè gù shā zhě sǐ zhě jiē niàn niàn miè ruò niàn
坏灭；念念灭故，杀者、死者皆念念灭。若念
niàn miè shéi dāng yǒu zuì dà wáng rú huǒ shāo mù huǒ zé wú zuì
念灭，谁当有罪？大王！如火烧木，火则无罪；
rú fǔ zhuó shù fǔ yì wú zuì rú lián¹⁷¹ yì cǎo lián shí wú zuì
如斧斫树，斧亦无罪；如镰¹⁷¹刈草，镰实无罪。
rú dāo shā rén dāo shí fēi rén dāo jì wú zuì rén yún hé zuì rú
如刀杀人，刀实非人，刀既无罪，人云何罪？如
dú shā rén dú shí fēi rén dú yào wú zuì rén yún hé zuì yī qiè
毒杀人，毒实非人，毒药无罪，人云何罪？一切
wàn wù jiē yì rú shì shí wú shā hài yún hé yǒu zuì wéi yuàn dà
万物皆亦如是，实无杀害，云何有罪？唯愿大

¹⁷⁰ 大正藏：以害其父；永乐北藏及龙藏：以其害父

¹⁷¹ 大正藏：镰

wángmòshēngchóu kǔ hé yǐ gù
王莫生愁苦。何以故？

ruò chángchóu kǔ chóu suì zēngzhǎng
若常愁苦 愁遂增长

rú rén xǐ mián mián zé zī duō
如人喜眠 眠则滋多

tān yín shì jiǔ yì fù rú shì
贪淫嗜酒 亦复如是

rú wángsuǒyán shì wú liáng yī zhì è yè zhě jīn yǒu dà
如王所言‘世无良医治恶业’者，今有大

shī míng jiā luó jiū tuó jiā zhānyán yī qiè zhī jiàn míngliǎosān shì
师，名迦罗鸠驮迦旃延，一切知见，明了三世，

yú yī niànqǐngnéngjiàn wú liàng wú biān shì jiè wénshēng yì ěr néng
于一念顷能见无量无边世界，闻声亦尔，能

lìngzhòngshēngyuǎn lí guò è yóu rú héng hé ruò nèi ruò wài suǒ
令众生远离过恶。犹如恒河，若内若外，所

yǒuzhū zuì jiē xī qīngjìng shì dà liáng shī yì fù rú shì néngchúzhòng
有诸罪皆悉清净；是大良师亦复如是，能除众

shēng nèi wàizhòng zuì wèizhū dì zǐ shuō rú shì fǎ ruò rén shā hài
生内外众罪。为诸弟子说如是法：‘若人杀害

yī qiè zhòngshēng xīn wú cán kuì zhōng bú duò è yóu rú xū kōng
一切众生，心无惭愧，终不堕恶，犹如虚空

bú shòuchénshuǐ yǒucán kuì zhě jí rù dì yù yóu rú dà shuǐrùn shī
不受尘水，有惭愧者即入地狱，犹如大水润湿

yú dì yī qiè zhòngshēng xī shì zì zài tiān zhī suǒzuò zì zài tiān xǐ
于地。一切众生悉是自在天之所作，自在天喜，

zhòngshēng ān lè zì zài tiānchēn zhòngshēng kǔ nǎo yī qiè zhòng
众生安乐；自在天瞋，众生苦恼。一切众

shēngruò zuì ruò fú nǎi shì zì zài zhī suǒwéizuò¹⁷² yún hé dāng yán
生若罪若福，乃是自在之所为作¹⁷²，云何当言

rén yǒu zuì fú pì rú gōngjiàngzuò jī guān mù rén xíngzhù zuò wò
人有罪福？譬如工匠作机关木人，行住坐卧，

wéi bù néng yán zhòngshēng yì ěr zì zài tiānzhě pì¹⁷³ rú gōngjiàng
唯不能言；众生亦尔。自在天者，譬¹⁷³如工匠；

¹⁷² 大正藏：乃是自在天之所为；永乐北藏及龙藏：乃是自在之所为作

¹⁷³ 大正藏：喻

mù rén zhě pì zhòngshēngshēn rú shì zàohuà shéidāngyǒu zuì
木人者，譬¹⁷⁴ 众 生 身。如是造化，谁当有罪？’

rú shì dà shī jīn zhě jìn zài wángshè chéngzhù wéiyuàn sù wǎng
如是大师，今者近在王舍城住，唯愿速往。

ruò dé jiànzhě zhòng zuì xiāomiè
若得¹⁷⁵ 见者，众 罪 消灭。”

wáng jí dá yán shěnyǒu shì rén néngmiè wǒ zuì wǒ dāng guī
王 即 答 言：“审有是人能灭我罪，我当归
依。”

fù yǒu yī chén míng wú suǒ wèi wǎng zhì wángsuǒ shuō rú
复有一臣，名无所畏，往至王所，说如

shì yán dà wáng shì yǒu yú rén yī rì zhī zhōng bǎi xǐ bǎi chóu
是言：“大王！世有愚人，一日之中百喜百愁、

bǎi mián bǎi wù bǎi jīng bǎi kū yǒu zhì zhī rén xī wú shì shì dà
百眠百寤、百惊百哭，有智之人悉¹⁷⁶ 无是事。大

wáng hé gù yōuchóu rú shì rú shī lǚ kè rú duòshēn ní wú jiù
王！何故忧愁如是？如失侣客、如堕深泥无救

bá zhě rú rén kě fá bù dé jiāngshuǐ yóu rú mí rén wú yǒudǎozhě
拔者、如人渴乏不得浆水、犹如迷人无有导者、

rú kùn bìng rén wú yī jiù liáo rú hǎi chuán pò wú jiù jiē zhě dà wáng
如困病人无医救疗、如海船破无救接者。大王！

jīn zhě wéishēntòng yé wéi xīn tòng hū
今者为身痛耶？为心痛乎？”

wáng jí dá yán wǒ jīn shēn xīn qǐ dé bú tòng wǒ jìn è
王 即 答 言：“我今身心岂得不痛？我近恶

yǒu bù guānkǒuguò xiānwáng wú zuì héngxīng nì hài wǒ jīn
友，不观口过，先王无罪¹⁷⁷，横兴逆害。我今

dìng zhī dāng rù dì yù fù wú liáng yī ér jiàn jiù jì
定知当入地狱，复无良医而见救济。”

chén jí bó yán wéiyuàn dà wáng mò shēng chóu dú fū chà
臣 即 白 言：“唯愿大王莫生愁毒。夫刹

¹⁷⁴ 大正藏：喻

¹⁷⁵ 大正藏：如其；永乐北藏及龙藏：若得

¹⁷⁶ 大正藏：斯

¹⁷⁷ 大正藏：辜

lì zhě míngwéiwángzhǒng ruò wèiguówáng¹⁷⁸ ruò wèishāmén jí
利者，名为王种。若为国王¹⁷⁸、若为沙门及
pó luó mén wèi ān rén mín suī fù shā hài wú yǒu zuì yě xiānwáng
婆罗门、为安人民，虽复杀害，无有罪也。先王
suī fù gōngjìng shāmén bù néngchéng shì zhū pó luó mén xīn wú píng
虽复恭敬沙门，不能承事诸婆罗门，心无平
děng wú píngděng gù zé fēi chà lì dà wáng jīn zhě wèi yù gòng
等，无平等故，则非刹利。大王今者为欲供
yǎngzhū pó luó mén shā hài xiānwáng dāngyǒu hé zuì dà wáng
养诸婆罗门，杀害先王，当有何罪？大王！
shí wú shā hài fū shā hài zhě shā hài shòumìng mìngmíngfēng qì
实无杀害。夫杀害者，杀害寿命。命名风气。
fēng qì zhī xìng bù kě zhǎn¹⁷⁹ hài yún hé hài mìng ér dāngyǒu zuì wéi
风气之性不可斩¹⁷⁹害，云何害命而当有罪？唯
yuàn dà wáng mò fù chóu kǔ hé yǐ gù
愿大王莫复愁苦。何以故？

ruò chángchóu kǔ chóu suì zēngzhǎng
若常愁苦 愁遂增长

rú rén xǐ mián mián zé zī duō
如人喜眠 眠则滋多

tān yín shì jiǔ yì fù rú shì
贪淫嗜酒 亦复如是

rú wángsuǒyán shì wú liáng yī néng¹⁸⁰ liáo zhì zhě jīn
“如王所言‘世无良医能¹⁸⁰疗治’者，今
yǒu dà shī míng ní qián ruò tí zǐ yī qiè zhī jiàn liánmǐnzhòng
有大师，名尼犍¹⁸¹若提子，一切知见，怜悯众
shēng shàn zhī zhòngshēngzhūgēn lì dùn dá jiě yī qiè suí yí fāng
生，善知众生诸根利钝，达解一切，随宜方
biàn shì jiān bā fǎ suǒ bù néng wū jì jìng xiū xí qīng jìng fàn xíng
便，世间八法所不能污，寂静修习清净梵行。
wèi zhū dì zǐ shuō rú shì yán wú shī wú shàn wú fù wú mǔ wú
为诸弟子说如是言：‘无施无善，无父无母，无
jīn shì hòu shì wú ā luó hàn wú xiū wú dào yī qiè zhòngshēng jīng
今世后世，无阿罗汉，无修无道。一切众生经

¹⁷⁸ 大正藏：土

¹⁷⁹ 大正藏：杀

¹⁸⁰ 大正藏：而

¹⁸¹ 大正藏：尼乾陀；永乐北藏及龙藏：尼犍

bā wàn jié yú shēng sǐ lún zì rán dé tuō yǒu zuì wú zuì xī yì rú
 八万劫，于生死轮自然得脱，有罪无罪悉亦如
 shì rú sì dà hé suǒ wèi xīn tóu héng hé bó chā sī tuó
 是。如四大河，所谓辛头、恒河、博叉、私陀，
 xī rù dà hǎi wú yǒu chā bié yī qiè zhòng shēng yì fù rú shì dé
 悉入大海，无有差别；一切众生亦复如是，得
 jiě tuō shí xī wú chā bié shì shī jīn zài wáng shě chéng zhù wéi yuàn
 解脱时，悉无差别。是师今在王舍城住，唯愿
 dà wáng sù wǎng qí suǒ ruò dé jiàn zhě zhòng zuì xiāo chú
 大王速往其所。若得见者，众罪消除。”

wáng jí dá yán shěnyǒu shì shī néng chú wǒ zuì wǒ dāng guī
 王即答言：“审有是师能除我罪，我当归

yī
 依。”

ěr shí dà yī míng yuē qí pó wǎng zhì wáng suǒ bó yán
 尔时，大医名曰耆婆，往至王所，白言：

dà wáng dé ān mián fǒu
 “大王！得安眠不？”

wáng yǐ jì dá¹⁸²
 王以偈答¹⁸²：

ruò yǒu néng yǒng duàn	yī qiè zhū fán nǎo
若有能永断	一切诸烦恼
bù tān rǎn sān jiè	nǎi dé ān wěn mián
不贪染三界	乃得安隐眠
ruò dé dà niè pán	yǎn shuō shèn shēn yì
若得大涅槃	演说甚深义
míng zhēn pó luó mén	nǎi dé ān wěn mián
名真婆罗门	乃得安隐眠
shēn wú zhū è yè	kǒu lí yú sì guò
身无诸恶业	口离于四过
xīn wú yǒu yí wǎng	nǎi dé ān wěn mián
心无有疑网	乃得安隐眠
shēn xīn wú rè nǎo	ān zhù jì jìng chù
身心无热恼	安住寂静处
huò zhì wú shàng lè	nǎi dé ān wěn mián
获致无上乐	乃得安隐眠

¹⁸² 大正藏：王以偈答言；永乐北藏及龙藏：王以偈答

xīn wú yǒu qǔ zhuó	yuǎn lí zhū yuànchóu
心 无 有 取 著	远 离 诸 怨 讎
cháng hé wú zhēngsòng	nǎi dé ān wěn mián
常 和 无 诤 讼	乃 得 安 隐 眠
ruò bú zào è yè	xīn cháng huái cán kuì
若 不 造 恶 业	心 常 怀 惭 愧
xìn è yǒu guǒ bào	nǎi dé ān wěn mián
信 恶 有 果 报	乃 得 安 隐 眠
jìng yǎng yú fù mǔ	bú hài yī shēng mìng
敬 养 于 父 母	不 害 一 生 命
bú dào tā cái wù	nǎi dé ān wěn mián
不 盗 他 财 物	乃 得 安 隐 眠
tiáo fú yú zhū gēn	qīn jìn shàn zhī shí
调 伏 于 诸 根	亲 近 善 知 识
pò huài sì mó zhòng	nǎi dé ān wěn mián
破 坏 四 魔 众	乃 得 安 隐 眠
bú jiàn jí bù jí	jí yǐ kǔ lè děng
不 见 吉 不 吉	及 以 苦 乐 等
wèi zhū zhòng shēng gù	lún zhuǎn yú shēng sǐ
为 诸 众 生 故	轮 转 于 生 死
ruò néng rú shì zhě	nǎi dé ān wěn mián
若 能 如 是 者	乃 得 安 隐 眠
shéi dé ān wěn mián	suǒ wèi zhū fó shì
谁 得 安 隐 眠	所 谓 诸 佛 是
shēn guān kōng sān mèi	shēn xīn ān bú dòng
深 观 空 三 昧	身 心 安 不 动
shéi dé ān wěn mián	suǒ wèi cí bēi zhě
谁 得 安 隐 眠	所 谓 慈 悲 者
cháng xiū bú fàng yì	shì zhòng rú yī zǐ
常 修 不 放 逸	视 众 如 一 子
zhòngshēng wú míng míng	bú jiàn fán nǎo guǒ
众 生 无 明 冥	不 见 烦 恼 果
cháng zào zhū è yè	bù dé ān wěn mián
常 造 诸 恶 业	不 得 安 隐 眠
ruò wèi yú zì jǐ	jí yǐ tā rén shēn
若 为 于 自 己 ¹⁸³	及 以 他 人 身

zào zuò shí è yè bù dé ān wěn mián
造作十恶业 不得安隐眠
ruò yán wèi lè gù hài fù wú guò jiù
若言为乐故 害父无过咎
suí shùn¹⁸⁴ è zhī shí bù dé ān wěn mián
随顺¹⁸⁴ 恶知识 不得安隐眠
ruò shí guò jié dù lěng yǐn ér guò cī
若食过节度 冷饮而过差
rú shì zé bìng kǔ bù dé ān wěn mián
如是则病苦 不得安隐眠
ruò yú wáng yǒu guò xié niàn tā fù nǚ
若于王有过 邪念他妇女
jí xíngkuàng¹⁸⁵ lù zhě bù dé ān wěn mián
及行旷¹⁸⁵ 路者 不得安隐眠
chí jiè guǒ wèi shú tài zǐ wèi shào wèi
持戒果未熟 太子未绍位
dào zhě wèi huò cái bù dé ān wěn mián
盗者未获财 不得安隐眠

qí pó wǒ jīn bìngzhòng yú zhèng fǎ wángxīng è nì hài
“耆婆，我今病重，于正法王兴恶逆害，

yī qièliáng yī miào yào zhòu shù shànqiǎo zhānbìngsuǒ bù néng
一切良医、妙药、呪术、善巧、瞻病所不能

zhì hé yǐ gù wǒ fù xiān¹⁸⁶ wáng rú fǎ zhì guó shí wú guò¹⁸⁷ jiù
治。何以故？我父先¹⁸⁶ 王如法治国，实无过¹⁸⁷ 咎，

héng jiā nì hài rú yú chǔ lù dāng yǒu hé lè rú lù zài jiàng
横加逆害。如鱼处陆，当有何乐？如鹿在弮，

chū wú huān xīn rú rén zì zhī mìng bù zhōng rì rú wáng shī guó
初无欢心；如人自知命不终日；如王失国，

táobèng tā tǔ rú rén wén bìng bù kě liáo zhì rú pò jiè zhě wén shuō
逃进他土；如人闻病不可疗治；如破戒者闻说

zuì guò wǒ xī céng wén zhì zhě shuō yán shēn kǒu yì yè ruò bù
罪过。我昔曾闻智者说言：‘身、口、意业若不

184 大正藏：是

185 大正藏：圻

186 大正藏：法

187 大正藏：辜

qīngjìng dāng zhī shì rén bì duò dì yù wǒ jīn¹⁸⁸ rú shì yún hé
清静，当知是人必堕地狱。’我今¹⁸⁸如是，云何
dāng dé ān wǎnmián yé jīn wǒ yòu wú wú shàng dà yī yǎnshuō fǎ
当得安隐眠耶？今我又无无上大医演说法
yào chú wǒ bìng kǔ
药，除我病苦。”

qí pó dá yán shàn zāi shàn zāi wáng suī zuò zuì xīn shēng
耆婆答言：“善哉！善哉！王虽作罪，心生
zhòng huǐ ér huáicán kuì dà wáng zhū fó shì zūnchángshuō shì yán
重悔而怀惭愧。大王！诸佛世尊常说言：
yǒu èr bái fǎ néng jiù zhòngshēng yī cán èr kuì cán
‘有二白法能救众生：一，惭；二，愧。’惭
zhě zì bú zuò zuì kuì zhě bú jiào tā zuò cánzhě nèi zì xiū
者，自不作罪；愧者，不教他作。惭者，内自羞
chǐ kuì zhě fā lù xiàng rén cánzhě xiū rén kuì zhě xiū tiān
耻；愧者，发露向人。惭者，羞人；愧者，羞天。
shì míngcán kuì wú cán kuì zhě bù míngwéi rén míngwéichùshēng
是名惭愧。无惭愧者，不名为人，名为畜生。
yǒucán kuì gù zé nénggōngjìng fù mǔ shī zhǎng yǒucán kuì gù
有惭愧故，则能恭敬父母、师长；有惭愧故，
shuō yǒu fù mǔ xiōng dì zǐ mèi shàn zāi dà wáng jù yǒucán
说有父母、兄弟、姊妹。善哉！大王！具有惭
kuì
愧。

dà wáng qiě tīng chénwén fó shuō zhì zhě yǒu èr yī
“大王且听，臣闻佛说：‘智者有二：一
zhě bú zào zhū è èr zhě zuò yǐ chàn huǐ yú zhě yì èr yī
者，不造诸恶；二者，作已忏悔。愚者亦二：一
zhě zuò zuì èr zhě fù cáng suī xiān zuò è hòu néng fā lù
者，作罪；二者，覆藏。’虽先作恶，后能发露，
huǐ yǐ cán kuì gèng bù gǎn zuò yóu rú zhuóshuǐ zhì zhī míngzhū yǐ
悔已惭愧，更不敢作。犹如浊水置之明珠，以
zhū wēi lì shuǐ jí wéiqīng yì rú¹⁸⁹ yún chú yuè zé qīngmíng zuò
珠威力，水即为清。亦如¹⁸⁹云除，月则清明。作

¹⁸⁸ 大正藏：亦

¹⁸⁹ 大正藏：如烟；永乐北藏及龙藏：亦如

è néng huǐ yì fù rú shì wáng ruò chàn huǐ huáicán kuì zhě zuì zé¹⁹⁰
恶能悔亦复如是。王若忏悔怀惭愧者，罪则
chúmiè qīngjìng rú běn
除灭，清净如本。

dà wáng fù yǒu èr zhǒng yī zhě xiàngmǎzhǒngzhǒngchù
“大王！富有二种：一者，象马种种畜
shēng èr zhě jīn yín zhǒngzhǒngzhēnbǎo xiàngmǎ suī duō bù dí
生；二者，金银种种珍宝。象马虽多，不敌
yī zhū dà wáng zhòngshēng yì ěr yī zhě è fù èr zhě
一珠。大王！众生亦尔，一者，恶富；二者，
shàn fù duōzuò zhū è bù rú yī shàn chénwén fó shuō xiū
善富。多作诸恶，不如一善。臣闻佛说：‘修
yī shàn xīn pò bǎizhǒng è dà wáng rú shǎo jīn gāngnéng huài xū
一善心破百种恶。’大王！如少金刚能坏须
mí yì rú shǎo huǒ néng shāo yī qiè rú shǎo dú yào néng hài zhòngshēng
弥，亦如少火能烧一切，如少毒药能害众生，
shǎoshàn yì ěr néng pò dà è suī míngshǎoshàn qí shí shì dà
少善亦尔，能破大恶。虽名少善，其实是大。
hé yǐ gù pò dà è gù
何以故？破大恶故。

dà wáng rú fó suǒshuō fù cángzhě lòu bú fù cáng
“大王！如佛所说：‘覆藏者漏，不覆藏
zhě zé wú yǒu lòu fā lù huǐguò shì gù bú lòu ruò zuò zhòng zuì bú
者则无有漏。发露悔过，是故不漏。若作众罪不
fù bù cáng yǐ bú fù gù zuì zé wēi bó ruò huǐ cán kuì zuì¹⁹¹
覆不藏，以不覆故，罪则微薄；若悔惭愧，罪
zé xiāomiè dà wáng rú shuǐ dī suī wēi jiànyíng dà qì shàn xīn
则消灭。’大王！如水滲虽微，渐盈大器；善心
yì ěr yī yī shàn xīn néng pò dà è ruò fù zuì zhě zuì zé zēng
亦尔，一一善心能破大恶。若覆罪者，罪则增
zhǎng fā lù cán kuì zuì zé xiāomiè shì gù zhū fó shuō yǒu
长；发露惭愧，罪则消灭。是故，诸佛说：‘有
zhì zhě bú fù cáng zuì
智者，不覆藏罪。’

shàn zāi dà wáng néng xìn yīn guǒ xìn yè xìn bào
“善哉！大王！能信因果、信业、信报。

¹⁹⁰ 大正藏：即

¹⁹¹ 大正藏：怀

wéiyuàn dà wáng mò huáichóu bù ruò yǒuzhòngshēng zào zuò zhū zuì fù
唯愿大王莫怀愁怖。若有众生造作诸罪，覆
cáng bù huǐ xīn wú cán kuì bú jiàn yīn guǒ jí yǐ yè bào bù néng
藏不悔，心无惭愧，不见因果及以业报，不能
zī qǐ yǒu zhì zhī rén bú jìn shànyǒu rú shì zhī rén yī qiè liáng yī
咨启有智之人，不近善友，如是之人，一切良医
nǎi zhì zhānbìngsuǒ bù néng zhì rú jiā mó luó bìng shì yī gǒngshǒu
乃至瞻病所不能治。如迦摩罗病，世医拱手；
fù zuì zhī rén yì fù rú shì yún hé zuì rén wèi yī chǎn tí yī
覆罪之人亦复如是。云何罪人？谓一阐提。一
chǎn tí zhě bú xìn yīn guǒ wú yǒu cán kuì bú xìn yè bào bú jiàn
阐提者，不信因果，无有惭愧，不信业报，不见
xiàn zài jí wèi lái shì bù qīn shànyǒu bù suí zhū fó suǒ shuō jiào jiè¹⁹²
现在及未来世，不亲善友，不随诸佛所说教戒¹⁹²。
rú shì zhī rén míng yī chǎn tí zhū fó shì zūn suǒ bù néng zhì hé
如是之人，名一阐提，诸佛世尊所不能治。何
yǐ gù rú shì sǐ shī yī bù néng zhì yī chǎn tí zhě yì fù rú
以故？如世死尸，医不能治。一阐提者亦复如
shì zhū fó shì zūn suǒ bù néng zhì dà wáng jīn zhě fēi yī chǎn tí
是，诸佛世尊所不能治。大王今者非一阐提，
yún hé ér yán bù kě jiù liáo
云何而言不可救疗？

rú wángsuǒ yán wú néng zhì zhě dà wáng dāng zhī jiā pí luó
“如王所言无能治者。大王当知，迦毗罗

chéng jìng fàn wáng zǐ xìng qú tán shì zì xī dá duō wú shī jué wù
城净饭王子，姓瞿昙氏，字悉达多，无师觉悟，
zì rán ér dé ā nòuduō luó sān miǎo sān pú tí sān shí èr xiàng bā
自然而得阿耨多罗三藐三菩提。三十二相、八
shí zhǒng hǎo zhuāng yán qí shēn jù zú shí lì sì wú suǒ wèi yī
十种好庄严其身，具足十力、四无所畏、一
qiè zhī jiàn dà cí dà bēi lián mǐn yī qiè rú luó hóu luó suí shàn zhòng
切知见、大慈大悲，怜悯一切如罗睺罗，随善众
shēng rú dú zhú mǔ zhī shí ér shuō fēi shí bù yǔ shí yǔ jìng
生如犊逐母，知时而说，非时不语，实语、净
yǔ miào yǔ yì yǔ fǎ yǔ yī yǔ néng lìng zhòng shēng yǒng
语、妙语、义语、法语、一语，能令众生永

¹⁹² 大正藏：滅

lí fán nǎo shàn zhī zhòngshēngzhū gēn xīn xìng suí yí fāngbiàn wú bù
离烦恼。善知众生诸根心性，随宜方便无不
tōng dá qí zhì gāo dà rú xū mí shān shēn suì guǎngyuǎnyóu rú dà
通达。其智高大如须弥山，深邃广远犹如大
hǎi shì fó shì zūnyǒu jīn gāng zhì néng pò zhòngshēng yī qiè è zuì
海。是佛世尊有金刚智，能破众生一切恶罪。

ruò yán bù néng wú yǒu shì chù
若言不能，无有是处。

jīn zhě qù cǐ shí èr yóu xún zài jū shī chéng suō luó
“今者去此十二由旬，在拘尸城¹⁹³娑罗

shuāngshù jiān guǎng¹⁹⁴ wèi wú liàng ā sēng qí děngzhū pú sà sēngyǎn
双树间，广¹⁹⁴为无量阿僧祇等诸菩萨僧演

zhǒngzhǒng fǎ ruò yǒu ruò wú ruò yǒu wéi ruò wú wéi ruò yǒu lòu ruò
种种法：‘若有若无；若有为若无为；若有漏若

wú lòu ruò fán nǎo guǒ ruò shàn fǎ guǒ ruò sè fǎ ruò fēi sè fǎ ruò
无漏；若烦恼果若善法果；若色法若非色法，若

fēi sè fēi fēi sè fǎ ruò wǒ ruò fēi wǒ ruò fēi wǒ fēi fēi wǒ ruò
非色非非色法；若我若非我，若非我非非我；若

cháng ruò fēi cháng ruò fēi cháng fēi fēi cháng ruò lè ruò fēi lè
常若非常，若非常非非常；若乐若非乐，

ruò fēi lè fēi fēi lè ruò xiàng ruò fēi xiàng ruò fēi xiàng fēi fēi xiàng
若非乐非非乐；若相若非相，若非相非非相；

ruò duàn ruò fēi duàn ruò fēi duàn fēi fēi duàn ruò shì ruò chū shì
若断若非断，若非断非非断；若世若出世，

ruò fēi shì fēi chū shì ruò shèng ruò fēi shèng ruò fēi shèng fēi fēi shèng
若非世非出世；若乘若非乘，若非乘非非乘；

ruò zì zuò zì shòu ruò zì zuò tā shòu ruò wú zuò wú shòu dà wáng
若自作自受，若自作他受，若无作无受。’大王！

ruò dāng yú fó suǒ wén wú zuò wú shòu suǒ yǒu zhòng zuì jí dāng xiāo miè
若当于佛所闻无作无受，所有重罪即当消灭。

wáng jīn qiě tīng shì tí huán yīn mìng jiāng yù zhōng yǒu wǔ
“王今且听，释提桓因命将欲终有五

xiàng xiàn yī zhě yī shàng gòu nì èr zhě tóu shàng huā wēi sān
相现：一者，衣裳垢腻；二者，头上华萎；三

zhě shēn tǐ chòu huì sì zhě yè xià hàn chū wǔ zhě bú lè
者，身体臭秽；四者，腋下汗出；五者，不乐

¹⁹³ 大正藏：拘尸那城；永乐北藏及龙藏：拘尸城

¹⁹⁴ 大正藏：而

běnzuo shí tiān dì shì huò yú jìng chù ruò jiàn shā mén ruò pó luó mén
 本座。时，天帝释或于静处，若见沙门若婆罗门，
 jí zhì qí suǒ ér shēng fó xiǎng¹⁹⁵ ěr shí shā mén jí pó luó mén jiàn
 即至其所而生佛想¹⁹⁵。尔时，沙门及婆罗门见
 dì shì lái shēn zì qìng xìng jí shuō shì yǔ tiān zhǔ wǒ jīn guī
 帝释来，深自庆幸，即说是语：‘天主！我今归
 yī yú nǚ shì wén shì yǐ nǎi zhī fēi fó fù zì niàn yán bǐ
 依于汝。’释闻是已，乃知非佛，复自念言：‘彼
 ruò fēi fó bù néng zhì wǒ wǔ tuì mò xiàng shì shí yù chén míng
 若非佛，不能治我五退没相。’是时御臣，名
 bō zhē shī yǔ dì shì yán jiāo shī jiā qián tà pó wáng míng dūn fú
 般遮尸，语帝释言：‘憍尸迦！乾闥婆王名敦浮
 lóu qí wáng yǒu nǚ zì xū bá tuó wáng ruò néng yǐ cǐ nǚ jiàn yǔ
 楼，其王有女，字须跋陀。王若能以此女见与，
 chéng dāng shì wáng chú shuāi xiāng chù shì jí dá yán shàn nán zǐ
 臣当示王除衰相处。’释即答言：‘善男子，
 pí mó zhì duō ā xiū luó wáng yǒu nǚ shè zhī shì wú suǒ jìng qīng ruò
 毗摩质多阿修罗王有女舍脂，是吾所敬。卿若
 bì néng shì wú xiāo miè è xiāng chù zhě yóu dāng xiāng yǔ kuàng xū bá
 必能示吾消灭恶相处者，犹当相与，况须跋
 tuó jiāo shī jiā yǒu fó shì zūn zì shì jiā móu ní jīn zhě zài
 陀？’‘憍尸迦！有佛世尊字释迦牟尼，今者在
 yú wáng shè dà chéng ruò néng wǎng bǐ zī bǐng wèi wén shuāi mò zhī
 于王舍大城。若能往彼咨禀未闻，衰没之
 xiāng bì dé chú miè shàn nán zǐ ruò fó shì zūn shěn néng miè zhě
 相必得除灭。’‘善男子，若佛世尊审能灭者，
 biàn kě huí jià zhì qí zhù chù
 便可回驾至其住处。’

yù chén fèng mìng jí huí chē chéng dào wáng shè chéng qí shé
 “御臣奉命，即回车乘到王舍城耆闍

jué shān zhì yú fó suǒ tóu miàn lǐ zú què zhù¹⁹⁶ yī miàn shì
 崛山，至于佛所，头面礼足，却住¹⁹⁶一面，释
 tí huán yīn bó fó yán¹⁹⁷ shì zūn tiān rén zhī zhōng shéi wéi xì fù
 提桓因白佛言¹⁹⁷：‘世尊！天人之中谁为系缚？’

¹⁹⁵ 大正藏：生于佛想；永乐北藏及龙藏：而生佛想

¹⁹⁶ 大正藏：坐

¹⁹⁷ 大正藏：白佛言；永乐北藏及龙藏：释提桓因白佛言

dá yán jiāo shī jiā qiān tān jí dù yòuyán qiān
答言：‘**憍尸迦¹⁹⁸**，**慳、贪、嫉、妬。**’ 又言：‘**慳、**

tān jí dù yīn hé ér shēng dá yán yīn wú míngshēng
贪、嫉、妬，因何而生？’ 答言：‘**因无明生。**’

yòuyán wú míng fù yīn hé shēng dá yán yīn fàng yì shēng
又言：‘**无明复因何生？**’ 答言：‘**因放逸生。**’

yòuyán fàng yì fù yīn hé shēng dá yán yīn diāndǎoshēng
又言：‘**放逸复因何生？**’ 答言：‘**因颠倒生。**’

yòuyán diāndǎo fù yīn hé shēng dá yán yīn yí xīn shēng
又言：‘**颠倒复因何生？**’ 答言：‘**因疑心生。**’

shì zūn diāndǎo zhī fǎ yīn yí shēngzhě shí rú fó jiào hé yǐ
‘**世尊！颠倒之法因疑生者，实如佛¹⁹⁹教。何以**

gù wǒ yǒu yí xīn yǐ yí xīn gù zé shēngdiāndǎo yú fēi shì zūn
故？我有疑心，以疑心故则生颠倒，于非世尊

shēng shì zūnxiǎng wǒ jīn jiàn fó yí wǎng jí chú yí wǎngchú gù
生世尊想。我今见佛，疑网即除；疑网除故，

diāndǎo yì jìn diāndǎo jìn gù wú yǒuqiān xīn nǎi zhì dù xīn fó
颠倒亦尽；颠倒尽故，无有慳心乃至妬心。’ 佛

yán rǔ yán wú yǒuqiān dù xīn zhě rǔ jīn yǐ dé ā nà hán yé
言：‘**汝言无有慳、妬心者，汝今已得阿那含耶？**

ā nà hánzhě wú yǒutān xīn ruò wú tān xīn yún hé wèimìng lái zhì
阿那含者，无有贪心。若无贪心，云何为命来至

wǒ suǒ rú ā nà hán shí bù qiú mìng shì zūn yǒudiāndǎozhě
我所？如阿那含，实不求命。’ ‘**世尊！有颠倒者**

zé yǒu qiú mìng wú diāndǎozhě zé bù qiú mìng rán wǒ jīn zhě shí bù
则有求命，无颠倒者则不求命。然我今者实不

qiú mìng suǒ yù qiú zhě wéi fó fǎ shēn jí fó zhì huì jiāo shī jiā
求命，所欲求者，唯佛法身及佛智慧。’ ‘**憍尸迦！**

qiú fó fǎ shēn jí fó huì zhě jiāng lái zhī shì bì dāng dé zhī
求佛法身及佛慧者²⁰⁰，将来之世必当得之。’

ěr shí dì shì wén fó shuō yǐ wǔ shuāimòxiàng jí shí xiāo
“**尔时，帝释闻佛说已，五衰没相即时消**

miè biàn qǐ zuò lǐ rào fó sān zā gōngjìng hé zhǎng ér bái fó yán
灭，便起作礼，绕佛三匝，恭敬合掌而白佛言：

¹⁹⁸ 大正藏：‘憍尸迦；永乐北藏及龙藏：答言：‘憍尸迦

¹⁹⁹ 大正藏：圣

²⁰⁰ 大正藏：佛智慧；永乐北藏及龙藏：佛慧者

shì zūn wǒ jīn jí sǐ jí shēng shī mìng dé mìng cóng fó wén²⁰¹
‘世尊！我今即死即生，失命得命，从佛闻

jì dāng dé ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí shì wéigēngshēng wèi
记当得阿耨多罗三藐三菩提，是为更生！为

gèng dé mìng shì zūn yī qiè rén tiānyún hé zēng yì fù yǐ hé yuán
更得命！世尊！一切人天云何增益？复以何缘

ér zhì sǔn jiǎn jiāo shī jiā dòuzhēng yīn yuán rén tiān sǔn jiǎn shàn
而致损减？’ ‘憍尸迦！斗诤因缘人天损减，善

xiū hé jìng zé dé zēng yì shì zūn ruò yǐ dòuzhēng ér sǔn jiǎn zhě
修和敬则得增益。’ ‘世尊！若以斗诤而损减者，

wǒ cóng jīn rì gèng bú fù yǔ ā xiū luó zhàn fó yán shàn zāi
我从今日更不复与阿修罗战。’ 佛言：‘善哉！

shàn zāi jiāo shī jiā zhū fó shì zūn shuō rěn rǔ fǎ shì ā nòuduō luó sān
善哉！憍尸迦，诸佛世尊说忍辱法是阿耨多罗三

miǎosān pú tí yīn ěr shí shì tí huán yīn jí qián lǐ fó yú shì
藐三菩提因。’ 尔时，释提桓因即前礼佛，于是

huán qù
还去。

dà wáng rú lái yǐ néng chú zhū è xiàng shì gù chēng fó
‘大王！如来以能除诸恶相，是故称佛

bù kě sī yì wáng ruò wǎng zhě suǒ yǒu zhòng zuì bì dāng dé chú
不可思议。王若往者，所有重罪必当得除。

dà wáng qiě tīng yǒu pó luó mén zǐ zì yuē bú hài yǐ
‘大王且听！有婆罗门子，字曰不害，以

shā wú liàng zhū zhòng shēng gù míng yāng jué mó fù yù hài mǔ è
杀无量诸众生故，名鸯崛魔。复欲害母，恶

xīn qǐ shí shēn yì suí dòng shēn xīn dòng zhě jí wǔ nì yīn wǔ nì
心起时，身亦随动，身心动者即五逆因，五逆

yīn gù bì duò dì yù hòu jiàn fó shí shēn xīn jù dòng fù yù
因故，必堕地狱。后见佛时，身心俱动，复欲

shēng hài shēn xīn dòng zhě jí wǔ nì yīn wǔ nì yīn gù dāng rù dì
生害，身心动者即五逆因，五逆因故，当入地

yù shì rén dé yù rú lái dà shī jí shí dé miè dì yù yīn yuán fā
狱。是人得遇如来大师，即时得灭地狱因缘，发

ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí xīn shì gù chēng fó wéi wú shàng yī
阿耨多罗三藐三菩提心。是故称佛为无上医，

²⁰¹ 大正藏：又闻佛；永乐北藏及龙藏：从佛闻

fēi liù shī yě
非六师也。

dà wáng fù yǒu xū pí luó wáng zǐ qí fù chēn zhī jié
“大王！复有须毗罗王子，其父瞋之，截
qí shǒu zú tuī zhī shēn jǐng qí mǔ jīn mǐn shǐ rén qiān chū jiāng
其手足，推之深井。其母矜悯，使人牵出，将
zhì fó suǒ jí²⁰² jiàn fó shí shǒu zú huán jù biàn²⁰³ fā ā nòng duō
至佛所。即²⁰²见佛时，手足还具，便²⁰³发阿耨多
luó sān miǎo sān pú tí xīn dà wáng yǐ jiàn fó gù dé xiànguǒ bào
罗三藐三菩提心。大王！以见佛故，得现果报。
shì gù chēng fó wéi wú shàng yī fēi liù shī yě
是故称佛为无上医，非六师也。

dà wáng rú héng hé biān yǒu zhū è guǐ qí shù wǔ bǎi
“大王！如恒河边有诸饿鬼，其数五百，
yú wú liàng suì chū bú jiàn shuǐ suī zhì hé shàng chún jiàn liú huǒ jī
于无量岁初不见水。虽至河上，纯见流火，饥
kě suǒ bī fā shēng hào kū ěr shí rú lái zài yú²⁰⁴ hé cè yù tán
渴所逼，发声号哭。尔时，如来在于²⁰⁴河侧郁昙
bō lín zuò yī shù xià shí zhū è guǐ lái zhì fó suǒ bái yán²⁰⁵ :
钵林坐一树下。时，诸饿鬼来至佛所，白言²⁰⁵：
shì zūn wǒ děng jī kě mìng jiāng bù jiǔ²⁰⁶ fó yán héng
‘世尊！我等饥渴，命将不久²⁰⁶。’佛言：‘恒
hé liú shuǐ hé gù bù yǐn²⁰⁷ ? zhū guǐ²⁰⁸ dá yán rú lái jiàn shuǐ
河流水，何故不饮²⁰⁷？’诸鬼²⁰⁸答言：‘如来见水，
wǒ zé jiàn huǒ fó yán héng hé qīng liú shí fēi²⁰⁹ huǒ yě rǔ
我则见火。’佛言：‘恒河清流，实非²⁰⁹火也。汝
è yè gù xīn zì diān dǎo wèi wéi shì huǒ wǒ dāng wèi rǔ chú miè
²¹⁰ 恶业故，心自颠倒，谓为是火。我当为汝除灭
diān dǎo lìng rǔ jiàn shuǐ ěr shí shì zūn guǎng wèi zhū guǐ shuō qiǎn
颠倒，令汝见水。’尔时，世尊广为诸鬼说慳

202 大正藏：寻

203 大正藏：即

204 大正藏：其

205 大正藏：白佛言；永乐北藏及龙藏：白言

206 大正藏：远

207 大正藏：汝何不饮；永乐北藏及龙藏：何故不饮

208 大正藏：鬼即；永乐北藏及龙藏：诸鬼

209 大正藏：无

210 大正藏：以

tānguò zhū guǐ fù yán wǒ jīn kě fá suī wén fǎ yándōu bú rù
贪过。诸鬼复²¹¹言：‘我今渴乏，虽闻法言都不入
xīn fó yán rǔ ruò kě fá xiān kě rù hé zì yì yǐn zhī
心。’佛言：‘汝若渴乏，先可入河²¹²恣意饮之。’

shì zhū guǐ děng yǐ fó lì gù jí dé yǐn shuǐ jì yǐn shuǐ yǐ rú lái fù
是诸鬼等以佛力故即得饮水。既饮水已，如来复
wèizhǒngzhǒngshuō fǎ jì wén fǎ yǐ xī fā ā nòuduō luó sānmiǎo
为种种说法。既闻法已，悉发阿耨多罗三藐
sān pú tí xīn shě è guǐ xíng ér dé tiānshēn dà wáng shì gù
三菩提心，舍饿鬼形，而得²¹³天身。大王！是故
chēng fó wéi wú shàng yī fēi liù shī yě
称佛为无上医，非六师也。

dà wáng shè pó tí guóqún zéi wǔ bǎi bō sī nì wángtiāo
“大王！舍婆提国群贼五百，波斯匿王挑

chū qí mù wú yǒu qiándǎo bù néng dé wǎng zhì yú fó suǒ fó
出其目，无有²¹⁴前导，不能得往至于佛所。佛

lián mǐn gù jí dào qí qián wèi yù zhī yán shàn nán zǐ shàn hù
怜悯故，即到其前²¹⁵慰喻之言：‘善男子，善护

shēn kǒu wù gèng zào è zhū zéi ěr shí wén rú lái yīn wēi
身、口，勿更²¹⁶造恶。’诸贼尔²¹⁷时闻如来音微

miào qīngchè xún huán dé yǎn jí yú fó qián hé zhǎng lǐ fó ér bái
妙清彻，寻还得眼，即于佛前合掌礼佛而白

fó yán shì zūn wǒ jīn zhī fó cí xīn pǔ fù yī qiè zhòng shēng fēi
佛言：‘世尊！我今知佛慈心普覆一切众生，非

dú rén tiān ěr shí rú lái jí wèi shuō fǎ jì wén fǎ yǐ
独人、天。’尔时，如来即为说法，既闻法已，

xī fā ā nòuduō luó sānmiǎo sān pú tí xīn shì gù rú lái zhēn shì
悉发阿耨多罗三藐三菩提心。是故，如来真是

shì jiān wú shàng liáng yī fēi liù shī yě
世间无上良医，非六师也。

dà wáng shè pó tí guó yǒu zhàn tuó luó míng yuē qì xū
“大王！舍婆提国有旃陀罗，名曰气嘘，

²¹¹ 大正藏：即

²¹² 大正藏：先入河水；永乐北藏及龙藏：先可入河

²¹³ 大正藏：得于；永乐北藏及龙藏：而得

²¹⁴ 大正藏：盲无；永乐北藏及龙藏：无有

²¹⁵ 大正藏：即至贼所；永乐北藏及龙藏：即到其前

²¹⁶ 大正藏：更勿；永乐北藏及龙藏：勿更

²¹⁷ 大正藏：即

shā wú liàng rén jiàn fó dì zǐ dà mù qián lián jí shí dé pò dì yù
杀无量人。见佛弟子大目犍²¹⁸连，即时得破地狱
yīn yuán ér dé shàng shēng sān shí sān tiān yǐ yǒu rú shèng dì zǐ
因缘，而得上生三十三天。以有如是圣弟子
gù chēng fó rú lái wéi wú shàng yī fēi liù shī yě
故，称佛如来为无上医，非六师也。

dà wáng bō luó nài chéng yǒu zhǎng zhě zǐ míng ā yì
“大王！波罗奈²¹⁹城有长者子，名阿逸

duō tōng qí mǔ gù ér shā qí fù mǔ gèng wài tōng xún fù hài zhī
多，通其母故而杀其父²²⁰，母更外通寻复害之²²¹。

yǒu ā luó hàn shì qí zhī shí yú cǐ zhī shí shēng yú kuì chǐ jí biàn
有阿罗汉是其知识，于此知识生于²²²愧耻，即便

shā zhī shā yǐ jí dào qí huán jīng shè qiú yù chū jiā shí zhū bǐ
杀之。杀已即到祇桓精舍，求欲出家。时，诸比

qiū jù zhī cǐ rén yǒu sān nì zuì wú gǎn tīng zhě yǐ bù tīng gù bèi
丘具知此人有三逆罪，无敢听者。以不听故，倍

shēng chēn huì jí yú qí yè fàng dà měng huǒ fén shāo sēng fāng duō
生瞋恚，即于其夜放大²²³猛火焚烧僧坊，多

shā wú gū rán hòu fù wǎng wáng shéng chéng zhōng zhì rú lái suǒ qiú
杀无辜。然后复往王舍城中，至如来所，求

āi chū jiā rú lái jí tīng yǔ shuō fǎ yào lìng qí zhòng zuì jiàn jiàn
哀出家。如来即听，与²²⁴说法要，令其重罪渐渐

qīng wēi fā ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí xīn shì gù chēng fó
轻微，发阿耨多罗三藐三菩提心。是故，称佛

wéi shì liáng yī fēi liù shī yě
为世良医，非六师也。

dà wáng běn xìng bào è xìn shòu è rén tí pó dá duō
“大王本性暴恶²²⁵，信受恶人提婆达多，

fàng dà zuì xiàng yù lìng jiàn fó xiàng jì jiàn fó jí shí xǐng wù fó
放大醉象欲令践佛。象既见佛，即时醒悟。佛

²¹⁸ 大正藏：犍

²¹⁹ 大正藏：波罗捺城

²²⁰ 大正藏：淫匿其母，以是因缘杀戮其父；永乐北藏及龙藏：通其母故而杀其父

²²¹ 大正藏：其母复与外人共通，子既知己，便复杀之；永乐北藏及龙藏：母更外通寻复害之

²²² 大正藏：复生；永乐北藏及龙藏：生于

²²³ 大正藏：大放；永乐北藏及龙藏：放大

²²⁴ 大正藏：为

²²⁵ 大正藏：大王！王本性暴恶；永乐北藏及龙藏：大王本性暴恶

biànshēn²²⁶ shǒumó qí dǐngshàng fù wèishuō fǎ xī lìng dé fā ā nòu
便伸²²⁶手摩其顶上，复为说法，悉令得发阿耨
duōluó sānmiǎosān pú tí xīn dà wáng chùshēngjiàn fó yóu dé pò huài
多罗三藐三菩提心。大王！畜生见佛犹得破坏
chùshēng yè guǒ kuàng fù rén yé dà wáng dāng zhī ruò jiàn fó zhě
畜生业果，况复人耶？大王当知，若见佛者，
suǒ yǒuzhòng zuì bì dāng dé miè
所有重罪必当得灭。

dà wáng shì zūn wèi dé ā nòuduōluó sānmiǎosān pú tí shí
“大王！世尊未得阿耨多罗三藐三菩提时，
mó yǔ wú liàng wú biānjuànshǔ zhì pú sà suǒ pú sà ěr shí yǐ rěn rǔ
魔与无量无边眷属至菩萨所，菩萨尔时，以忍辱
lì huàimó è xīn lìng móshòu fǎ xún fā ā nòuduōluó sānmiǎosān
力坏魔恶心，令魔受法，寻发阿耨多罗三藐三
pú tí xīn fó yǒu rú shì dà gōng dé lì
菩提心，佛有如是大功德力。

dà wáng yǒukuàng yě guǐ duō hài zhòngshēng rú lái ěr shí
“大王！有旷野鬼多害众生，如来尔时
wéishànxiánzhǎngzhě zhì kuàng yě cūnwèi qí shuō fǎ shí kuàng yě
为善贤长者，至旷野村为其说法。时，旷野
guǐ wén fǎ huān xǐ jí yǐ zhǎngzhěshòu yú rú lái rán hòu biàn fā ā
鬼闻法欢喜，即以长者授于如来，然后便发阿
nòuduōluó sānmiǎosān pú tí xīn
耨多罗三藐三菩提心。

dà wáng bō luó nài guó yǒu tú ér míng yuē guǎng é yú
“大王！波罗捺国有屠儿，名曰广额，于
rì rì zhōngshā wú liàng yáng jiàn shè lì fú jí shòu bā jiè jīng yī rì
日日中杀无量羊，见舍利弗即受八戒经一日
yè yǐ shì yīn yuán mìng zhōng dé wéi běi fāng tiān wáng pí shā mén zǐ
夜，以是因缘，命终得为北方天王毗沙门子。
rú lái dì zǐ shàng yǒu rú shì dà gōng dé guǒ kuàng fù fó yé²²⁷ ?
如来弟子尚有如是大功德果，况复佛耶²²⁷？

dà wáng běi tiān zhú yǒu chéng míng yuē xì shí qí chéng
“大王！北天竺有城，名曰细石，其城

²²⁶ 大正藏：申

²²⁷ 大正藏：也

yǒuwáng míngyuēlóng yìn tānguózhòngwèi ér shā qí fù²²⁸ shā²²⁹
有王，名曰龙印，贪国重位而杀其父，杀
qí fù yǐ xīn shēng huǐ hèn jí shěguózhèng lái zhì fó suǒ qiú
其父已，心生悔恨，即舍国政，来至佛所，求
āi chū jiā fó yán shàn lái jí chéng bǐ qiū zhòng zuì xiāomiè
哀出家。佛言：‘善来。’即成比丘，重罪消灭，
fā ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí xīn
发阿耨多罗三藐三菩提心。

dà wángdāng zhī fó yǒu rú shì wú liàng²³⁰ dà gōng dé guǒ
“大王当知：佛有如是无量²³⁰大功德果。

dà wáng rú lái yǒu dì tí pó dá duō pò huàizhòngsēng
“大王！如来有弟提婆达多，破坏众僧，
chū fó shēnxuè hài liánhuā bǐ qiū ní zuò sān nì zuì rú lái wèi shuō
出佛身血，害莲华比丘尼，作三逆罪。如来为说
zhǒngzhǒng fǎ yào lìng qí zhòng zuì xún dé wēi bó shì gù rú lái
种种法要，令其重罪寻得微薄。是故，如来
wéi dà liáng yī fēi liù shī yě
为大良医，非六师也。

dà wáng ruò néng xìn chén yǔ zhě wéiyuàn sù wǎng zhì rú
“大王！若能信臣语者，唯愿速往至如
lái suǒ ruò bú jiàn xìn yuànshàn sī zhī
来所。若不见信，愿善思之。

dà wáng zhū fó shì zūn dà bēi pǔ fù bú xiàn yī rén zhèng
“大王！诸佛世尊大悲普覆，不限一人，正
fǎ hóngguǎng wú suǒ bù bāo yuàn qīn píngděng xīn wú zēng ài
法弘广，无所不包，怨亲平等，心无憎爱，
zhōng bù piānwèi yī rén lìng dé ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí yú
终不偏为一人令得阿耨多罗三藐三菩提，余
rén bù dé rú lái fēi dú sì bù zhī shī pǔ shì yī qiè tiān rén
人不得。如来非独四部之师，普是一切天、人、
lóng guǐ dì yù chùshēng è guǐděng shī yī qiè zhòngshēng
龙、鬼、地狱、畜生、饿鬼等师。一切众生
yì dāng shì fó rú fù mǔ xiǎng dà wángdāng zhī rú lái bú dàn dú
亦当视佛如父母想。大王当知，如来不但独

²²⁸ 大正藏：戮害其父；永乐北藏及龙藏：而杀其父

²²⁹ 大正藏：害

²³⁰ 大正藏：无量无边；永乐北藏及龙藏：无量

wèiháo guì²³¹ bá tí jiā wáng ér yǎnshuō fǎ yì wèi xià jiànyōu bō lí
为豪贵²³¹跋提迦王而演说法，亦为下贱优波离
děng bù dú piānshòu xū dá duō ā nà bīng chí suǒ fènggòngyǎng²³² yì
等；不独偏受须达多阿那邠坻所奉供养²³²，亦
shòu pín rén xū dá duō shí bú dàn dú wèishè lì fú děng lì gēnshuō fǎ
受贫人须达多食；不但独为舍利弗等利根说法，
yì wèidùngēnzhōu lì²³³ pán tè bú dàn dú tīng dà jiā shèděng wú tān
亦为钝根周利²³³盘特；不但独听大迦叶等无贪
zhī xìngchū jiā qiú dào yì tīng dà tān nán tuó chū jiā bú dàn dú tīng fán
之性出家求道，亦听大贪难陀出家；不但独听烦
nǎo bó zhě yōu lóu pín luó jiā shèděngchū jiā qiú dào yì tīng fán nǎo
恼薄者优楼频螺、迦叶等出家求道，亦听烦恼
shēnhòuzào zhòng zuì zhě bō sī nì wáng dì xiū²³⁴ tuó yē chū jiā qiú dào
深厚造重罪者波斯匿王弟修²³⁴陀耶出家求道；
bù yǐ suǒ²³⁵ cǎogōng jìng gòngyǎng bá qí chēngēn yāng jué mó luó²³⁶
不以莎²³⁵草恭敬供养拔其瞋根，鸯崛魔²³⁶罗
è xīn yù hài shě ér bú jiù bú dàn dú wèiyǒu zhì nán zǐ ér yǎnshuō
恶心欲害舍而不救；不但独为有智男子而演说
fǎ yì wèi jí yú pàn hé hūn zhě nǚ rénshuō fǎ bú dàn dú
法，亦为极愚、判²³⁷合婚²³⁸者女人说法；不但独
lìng chū jiā zhī rén dé sì dào guǒ yì lìng zài jiā dé sān dào guǒ bú dàn
令出家之人得四道果，亦令在家得三道果；不但
dú wèi fù duō luó děngshě zhū cōng wù xián jì sī wéi ér shuō fǎ yào
独为富多罗等舍诸忽务、闲寂思惟而说法要，
yì wèi pín pó suǒ luó wángděngtǒnglǐnguó shì lǐ wáng wù zhě ér shuō
亦为频婆娑罗王等统领国事、理王务者而说
fǎ yào bú dàn dú wèiduàn jiǔ zhī rén yì wèidān jiǔ yù qiézhǎngzhě
法要；不但独为断酒之人，亦为耽酒郁伽长者
huāng zuì zhěshuō bú dàn dú wèi rù chán dìngzhě lí pó duōděng yì
荒醉者说；不但独为入禅定者离婆多等，亦

²³¹ 大正藏：豪贵之人；永乐北藏及龙藏：豪贵

²³² 大正藏：饭食；永乐北藏及龙藏：供养

²³³ 大正藏：梨

²³⁴ 大正藏：优

²³⁵ 大正藏：絜

²³⁶ 大正藏：摩

²³⁷ 大正藏：牒

²³⁸ 大正藏：智

wèisàng zǐ luàn xīn pó luó mén nǚ pó sī zhāshuō bú dàn dú wèi jǐ
为丧子乱心婆罗门女婆斯²³⁹吒说；不但独为己
zhī dì zǐ yì wèi wàidào ní qián zǐ shuō bú dàn dú wèi shèng
之弟子，亦为外道尼犍²⁴⁰子说；不但独为盛
zhuàng zhī nián èr shí wǔ zhě yì wèi shuāilǎo bā shí zhěshuō bú dàn
壮之年二十五者，亦为衰老八十者说；不但
dú wèi gēnshú zhī rén yì wèi shàngēnwèi shú zhěshuō bú dàn dú wèi mò
独为根熟之人，亦为善根未熟者说；不但独为末
lì fū rén yì wèi yín nǚ liánhuā nǚ shuō bú dàn dú shòu bō sī nì
利夫人，亦为淫女莲华女说；不但独受波斯匿
wángshàngzhuàngānwèi yì shòuzhǎngzhě shī lì jú duō zá dú zhī shí
王上 僎甘味，亦受长者尸利毬多杂毒之食。

dà wáng dāng zhī shī lì jú duō wǎng xī yì zuò nì zuì zhī
“大王当知，尸利毬多往昔亦作逆罪之

yīn yǐ yù fó wén fǎ jí fā ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí xīn
因，以遇佛闻法，即发阿耨多罗三藐三菩提心。
dà wáng jiǎ shǐ yī yuècháng yǐ yī shí gòngyǎnggōngjìng yī qièzhòng
大王！假使一月常以衣食供养恭敬一切众
shēng bù rú yǒurén yī niànniàn fó suǒ dé gōng dé shí liù fēn yī dà
生，不如有人一念念佛所得功德十六分一。大
wáng jiǎ shǐ duàn jīn wéi rén chē mǎ zài bǎo qí shù gè bǎi yǐ yòng
王！假使锻金为人，车马载宝，其数各百以用
bù shī bù rú yǒurén fā xīn xiàng fó jǔ zú yī bù dà wáng jiǎ
布施，不如有人发心向佛举足一步。大王！假
shǐ fù yǐ xiàngchē bǎishèng zài dà qín guózhǒngzhǒngzhēnbǎo jí qí
使复以象车百乘，载大秦国种种珍宝，及其
nǚ rénshēnpèiyīng luò shù yì mǎnbǎi chí yòng bù shī yóu gù bù rú
女人身佩璎珞数亦满百，持用布施，犹故不如
fā xīn xiàng fó jǔ zú yī bù fù zhì shì shì ruò yǐ sì shì gòngyǎng
发心向佛举足一步。复置是事，若以四事供养
sānqiān dà qiān shì jiè suǒ yǒuzhòngshēng yóu yì bù rú fā xīn xiàng fó
三千大千世界所有众生，犹亦不如发心向佛
jǔ zú yī bù fù zhì shì shì ruò shǐ dà wáng gòngyǎnggōngjìng héng
举足一步。复置是事，若使大王供养恭敬恒
hé shāděng wú liàngzhòngshēng bù rú yī wǎngsuō luó shuāngshù dào
河沙等无量众生，不如一往娑罗双树，到

²³⁹ 大正藏：私

²⁴⁰ 大正藏：乾

rú lái suǒ chéng xīn tīng fǎ
如来所，诚心听法。”

ěr shí dà wáng dá qī pó yán rú lái shì zūn xìng yǐ tiáo
尔时，大王答耆婆言：“如来²⁴¹世尊性已调

róu gù dé tiáo róu yǐ wéi juàn shǔ rú zhān tán lín chún yǐ zhān tán ér
柔，故得调柔以为眷属。如栴檀林纯以栴檀而

wéi wéi rào rú lái qīng jìng suǒ yǒu juàn shǔ yì fù qīng jìng yóu rú dà
为围绕；如来清净，所有眷属亦复清净。犹如大

lóng chún yǐ zhū lóng ér wéi juàn shǔ rú lái jì jìng suǒ yǒu juàn shǔ yì
龙纯以诸龙而为眷属；如来寂静，所有眷属亦

fù jì jìng rú lái wú tān suǒ yǒu juàn shǔ yì fù wú tān fó wú fán
复寂静；如来无贪，所有眷属亦复无贪；佛无烦

nǎo suǒ yǒu juàn shǔ yì wú fán nǎo wú jīn jì shì jí ě zhī rén è
恼，所有眷属亦无烦恼。吾今既是极恶之人，恶

yè chánguǒ qí shēn chòu huì xì shǔ dì yù yún hé dāng dé zhì rú
业缠裹，其身臭秽，系属地狱，云何当得至如

lái suǒ wú shè wǎng zhě bì bú gù niàn jiē xù yán shuō qīng suī
来所？吾设往者，必²⁴²不顾念接绪²⁴³言说。卿虽

quàn wú lìng wǎng fó suǒ rán wú jīn rì shēn zì bǐ dào dōu wú qù
劝吾令往佛所，然吾今日深自鄙悼，都无去

xīn
心。”

ěr shí kōng zhōng xún chū shēng yán wú shàng fó fǎ jiāng yù
尔时，空中²⁴⁴寻出声言：“无上佛法将欲

shuāi tiǎn shēn shēn fǎ hé yú jīn yù hé dà fǎ míng dēng jiāng miè bù
衰殄，甚深法河于今²⁴⁵欲涸，大法明灯将灭不

jiǔ fǎ shān yù tuí fǎ chuán yù mò fǎ qiáo yù huài fǎ diàn
久，法山欲颓，法船欲没²⁴⁶，法桥欲坏，法殿

yù bēng fǎ chuáng yù dǎo fǎ shù yù zhé shàn yǒu yù qù dà
欲崩，法幢欲倒，法树欲折，善友欲去，大

bù jiāng zhì fǎ è zhòng shēng jiāng zhì bù jiǔ fán nǎo yì bìng jiāng yù
怖将至，法饿众生将至不久，烦恼疫病将欲

²⁴¹ 大正藏：大王答言：“耆婆，如来；永乐北藏及龙藏：大王答耆婆言：“如来

²⁴² 大正藏：恐

²⁴³ 大正藏：叙

²⁴⁴ 大正藏：虚空；永乐北藏及龙藏：空中

²⁴⁵ 大正藏：是

²⁴⁶ 大正藏：沈

liú xíng dà àn shí zhì kě fǎ shí dào mó wáng xīn qīng jiě shì
流行，大暗时至，渴法时到²⁴⁷，魔王欣庆，解释
jiǎ zhòu fó rì jiāng mò dà niè pán shān
甲冑，佛日将没大涅槃山。

dà wáng fó ruò qù shì wáng zhī zhòng è gèng wú zhì zhě
“大王！佛若去世，王之重恶更无治者。

dà wáng rǔ jīn yǐ zào ā bí dì yù jí zhòng zhī yè yǐ shì yè yuán
大王！汝今已造阿鼻地狱极重之业，以是业缘，

bì shòu bù yí dà wáng ā zhě yán wú bí zhě míng jiàn jiàn wú
必受不疑。大王！阿者言无，鼻者名间，间无

zàn lè gù míng wú jiàn dà wáng jiǎ shǐ yī rén dú duò shì yù
暂乐，故名无间。大王！假使一人独堕是狱，

qí shēn cháng dà bā wàn yóu xún biàn mǎn qí zhōng jiàn wú kōng chù
其身长大八万由旬，遍满其中，间无空处，

qí shēn zhōu zā shòu zhǒng zhǒng kǔ shè yǒu duō rén shēn yì biàn mǎn
其身周帀受种种苦。设有多人，身亦遍满，

bù xiāng fāng gān dà wáng hán dì yù zhōng zàn yù rè fēng yǐ zhī
不相妨碍。大王！寒地狱中，暂遇热风以之

wéi lè rè dì yù zhōng zàn yù hán fēng yì yǐ wéi lè yǒu dì yù
为乐；热地狱中，暂遇寒风亦以²⁴⁸为乐；有地狱

zhōng shè mìng zhōng yǐ ruò wén huó shēng jí biàn huán huó ā bí
中，设命终已，若闻活声即便还活。阿鼻

dì yù dōu wú cǐ shì dà wáng ā bí dì yù sì miàn yǒu mén
地狱都无此事。大王！阿鼻地狱四面²⁴⁹有门，

yī yī mén wài gè yǒu měng huǒ dōng xī nán běi jiāo guò tōng chè
一一门外各有猛火，东、西、南、北交过通彻

bā wàn yóu xún zhōu zā tiě qiáng tiě wǎng mí fù qí dì yì tiě
八万由旬，周帀铁墙、铁网弥覆，其地亦铁，

shàng huǒ chē xià xià huǒ chē shàng dà wáng ruò yú zài àn²⁵⁰ zhī
上火彻下，下火彻上。大王！若鱼在熬²⁵⁰，脂

gāo jiāo rán shì zhōng zuì rén yì fù rú shì dà wáng zuò yī nì zhě
膏焦然；是中罪人亦复如是。大王！作一逆者，

zé biàn jù shòu rú shì yī zuì ruò zào èr nì zuì zé èr bèi wǔ nì
则便具受如是一罪；若造二逆，罪则二倍；五逆

²⁴⁷ 大正藏：来

²⁴⁸ 大正藏：名

²⁴⁹ 大正藏：方

²⁵⁰ 大正藏：镬

jù zhě zuì yì wǔ bèi dà wáng wǒ jīn dìng zhī wáng zhī è yè bì
具者，罪亦五倍。大王！我今定知王之恶业必
bù dé miǎn wéiyuàn dà wáng sù wǎng fó suǒ chú fó shì zūn yú wú
不得免，唯愿大王速往佛所，除佛世尊余无
néng jiù wǒ jīn mǐn rǔ gù xiāngquàndǎo
能救。我今悯汝，故相劝导。”

ěr shí dà wáng wén shì yǔ yǐ xīn huái bù jù jǔ shēnzhàn
尔时，大王闻是语已，心怀怖惧，举身战
lì wǔ tǐ diàodòng rú bā jiāoshù yǎng ér wèn yuē tiān wéi
栗，五体掉动如芭蕉树，仰而问²⁵¹曰：“天²⁵²为
shì shéi bú xiàn sè xiàng ér dàn yǒushēng
是谁？不现色像而但有声。”

dà wáng wú shì rǔ fù pín pó suō luó rǔ jīn dāng suí qī
“大王！吾是汝父频婆娑罗，汝今当随耆
pó suǒshuō mò suí xié jiàn liù chén zhī yán
婆所说，莫随邪见六臣之言。”

shí wáng wén yǐ mèn jué bì dì shēn chuāng zēng jù chòu
时王闻已，闷绝蹶地，身疮增剧，臭
huì bèi qián suī yǐ lěng yào tú zhì jiāng liáo²⁵³ chuāng zhēng dú rè dàn
秽倍前，虽以冷药涂治将疗²⁵³，疮烝毒热但
zēng wú sǔn
增无损。

大般涅槃经卷第十七

²⁵¹ 大正藏：答

²⁵² 大正藏：汝

²⁵³ 大正藏：涂而治之；永乐北藏及龙藏：涂治将疗

dà bō niè pán jīng juàn dì shí bā
大般涅槃经卷第十八

běiliángtiānzhú sānzàngtán wú chèn yì fàn
北凉天竺三藏昙无讖译 梵

sòngshāmén huì yán huì guāntóng xiè líng yùn zài zhì
宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

fàn xíng pǐn dì èr shí zhī wǔ²⁵⁴
梵行品第二十之五²⁵⁴

ěr shí shì zūn zài shuāngshù jiānjiàn ā shé shì mēnjué bì dì
尔时，世尊在双树间见阿阁世闷绝蹶地，

jí gào dà zhòng wǒ jīn dāng wèi shì wáng zhù shì zhì wú liàng jié bú
即告大众：“我今当为是王，住世至无量劫不
rù niè pán
入涅槃。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn rú lái dāng wèi wú liàng
迦叶菩萨白佛言：“世尊！如来当为无量

zhòngshēng bú rù niè pán hé gù dú wèi ā shé shì wáng
众生不入涅槃，何故独为阿阁世王？”

fó yán shànnán zǐ shì dà zhòngzhōng wú yǒu yī rén wèi
佛言：“善男子，是大众中，无有一人谓

wǒ bì²⁵⁵ dìng rù yú niè pán ā shé shì wáng dìng wèi wǒ dāng bì jìng
我必²⁵⁵定入于涅槃。阿阁世王定谓我当毕竟

yǒngmiè shì gù mēnjué zì tóu yú dì
永灭，是故闷绝，自投于地。

shànnán zǐ rú wǒ suǒ yán wèi ā shé shì bú rù niè pán rú
“善男子，如我所言为阿阁世不入涅槃，如

shì mì yì rǔ wèi néng jiě hé yǐ gù wǒ yán wèi zhě yī qiè fán
是密义，汝未能解。何以故？我言为者，一切凡

fū ā shé shì zhě pǔ jí yī qiè zào wǔ nì zhě yòu fù wèi zhě
夫；阿阁世者，普及一切造五逆者。又复为者，

jí shì yī qiè yǒu wéi zhòngshēng wǒ zhōng bú wèi wú wéi zhòngshēng ér
即是一切有为众生，我终不为无为众生而

²⁵⁴ 大正藏：梵行品之第五

²⁵⁵ 大正藏：毕

zhù yú shì hé yǐ gù fū wú wéizhě fēi zhòngshēng yě ā shé
住于世。何以故？夫无为者，非众生也。阿闍

shì zhě jí shì jù zú fánǎoděngzhě yòu fù wèizhě jí shì bú jiàn
世者，即是具足烦恼等者。又复为者，即是不见

fó xìngzhòngshēng ruò jiàn fó xìng wǒ zhōng bú wèi jiǔ zhù yú shì
佛性众生。若见佛性，我终不为久住于世。

hé yǐ gù jiàn fó xìngzhě fēi zhòngshēng yě ā shé shì zhě jí
何以故？见佛性者，非众生也。阿闍世者，即

shì yī qiè wèi fā ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí xīn zhě yòu fù wèi
是一切未发阿耨多罗三藐三菩提心者。又复为

zhě jí shì ā nán jiā shè èr zhòng ā shé shì zhě jí shì ā shé
者，即是阿难、迦叶二众。阿闍世者，即是阿闍

shì wáng hòugōng fēi hòu jí wángshè chéng yī qiè fù nǚ yòu fù wèizhě
世王后宫妃后及王舍城一切妇女。又复为者，

míngwéi fó xìng ā shézhě²⁵⁶ míngwéi bù shēng shì zhě míngyuàn
名为佛性；阿闍者²⁵⁶，名为不生；世者，名怨。

yǐ bù shēng fó xìng gù zé fánǎoyuànshēng fánǎoyuànshēng gù
以不生佛性故，则烦恼怨生；烦恼怨生故，

bú jiàn fó xìng yǐ bù shēng fánǎo gù zé jiàn fó xìng yǐ jiàn fó xìng
不见佛性。以不生烦恼故，则见佛性；以见佛性

²⁵⁷ zé dé ān zhù dà bō niè pán shì míng bù shēng shì gù míng
²⁵⁷，则得安住大般涅槃，是名不生。是故，名

wéiwéi ā shé shì shànnán zǐ ā shézhě míng bù shēng bù
为为阿闍世²⁵⁸。善男子，阿闍者，名不生；不

shēngzhě míng niè pán shì míng shì fǎ wèizhě míng bù wū
生者，名涅槃；世，名世法；为者，名不污，

yǐ shì bā fǎ suǒ bù wū gù wú liàng wú biān ā sēng qí jié bú rù niè
以世八法所不污故，无量无边阿僧祇劫不入涅槃。

pán shì gù wǒ yán wéi ā shé shì wú liàng yì jié bú rù niè pán
槃。是故，我言为阿闍世无量亿劫不入涅槃。

shànnán zǐ rú lái mì yǔ bù kě sī yì fó fǎ zhòng
“善男子，如来密语不可思议，佛、法、众

sēng yì bù kě sī yì pú sà mó hē sà yì bù kě sī yì dà niè pán
僧亦不可思议，菩萨摩诃萨亦不可思议，大涅槃

²⁵⁶ 大正藏：言阿闍者；永乐北藏及龙藏：阿闍者

²⁵⁷ 大正藏：以见佛性故；永乐北藏及龙藏：以见佛性

²⁵⁸ 大正藏：（名为）为阿闍世；永乐北藏及龙藏：名为为阿闍世

jīng yì bù kě sī yì
经亦不可思议。”

ěr shí shì zūn dà bēi dǎo shī wèi ā shé shì wáng rù yuè ài sān
尔时，世尊大悲导师，为阿闍世王入月爱三
mèi rù sān mèi yǐ fàng dà guāng míng qí guāng qīng liáng wǎng zhào
昧，入三昧已，放大光明。其光清凉，往照
wáng shēn shēn chuāng jí yù yù zhēng chú miè wáng jué chuāng yù
王身，身疮即愈，郁蒸除灭。王觉疮愈，
shēn tǐ qīng liáng yǔ qī pó yán céng wén rén shuō jié jiāng yù jìn
身体清凉，语耆婆言：“曾闻人说：‘劫将欲尽，
sān yuè bìng xiàn dāng ěr²⁵⁹ zhī shí yī qiè zhòng shēng huàn kǔ xī chú
三月并现，当尔²⁵⁹之时，一切众生患苦悉除。’
shí jì wèi zhì cǐ guāng hé lái zhào chù wú shēn chuāng kǔ chú yù
时既未至，此光何来照触吾身，疮苦除愈，
shēn dé ān lè
身得安乐？”

qī pó dá yán cǐ fēi jié jìn sān yuè bìng zhào yì fēi huǒ rì
耆婆答言：“此非劫尽三月并照，亦非火日、
xīng xiù yào cǎo bǎo zhū tiān guāng
星宿、药草、宝珠天光。”

wáng yòu wèn yán cǐ guāng ruò fēi sān yuè bìng zhào bǎo zhū míng
王又问言：“此光若非三月并照、宝珠明
zhě wéi shì shéi guāng
者，为是谁光？”

dà wáng dāng zhī shì tiān zhōng tiān suǒ fàng guāng míng shì
“大王当知，是天中天所放光明。是
guāng wú gēn wú yǒu biān jì fēi rè fēi lěng fēi cháng fēi miè fēi sè
光无根无有边际，非热非冷，非常非灭，非色
fēi wú sè fēi xiàng fēi wú xiàng fēi qīng fēi huáng fēi chì fēi bái
非无色，非相非无相，非青非黄、非赤非白，
yù dù zhòng shēng gù shǐ kě jiàn yǒu xiàng kě shuō yǒu gēn yǒu biān
欲度众生故使可见、有相可说、有根有边、
yǒu rè yǒu lěng qīng huáng chì bái dà wáng shì guāng suī ěr shí
有热有冷、青黄赤白。大王，是光虽尔，实
bù kě shuō bù kě dǔ jiàn nǎi zhì wú yǒu qīng huáng chì bái
不可说，不可睹见，乃至无有青黄赤白。”

²⁵⁹ 大正藏：是

wángyán qí pó bǐ tiānzhōngtiān yǐ hé yīn yuánfàng sī
王言：“耆婆，彼天中天以何因缘放斯
guāngmíng
光明？”

qí pó dá yán jīn shì ruì xiàngjiāng wèi dà wáng yǐ wángxiān
耆婆答言：“今是瑞相将为大王。以王先
yán shì wú liáng yī liáo zhì shēn xīn gù fàng cǐ guāng xiān zhì wáng
言：‘世无良医疗治身心。’故放此光，先治王
shēn rán hòu jí xīn
身，然后及心。”

wángyán qí pó rú lái shì zūn yì jiànniàn yé
王言：“耆婆，如来世尊亦见念耶？”

qí pó dá yán pì rú yī rén ér yǒu qī zǐ shì qī zǐ zhōng
耆婆答言：“譬如一人而有七子，是七子中，
yī zǐ yù bìng fù mǔ zhī xīn fēi bù píngděng rán yú bìng zǐ xīn zé
一子遇病，父母之心非不平等，然于病子心则
piānzhòng²⁶⁰ dà wáng rú lái yì ěr yú zhū zhòng shēng fēi bù píng
偏重²⁶⁰。大王！如来亦尔，于诸众生非不平
děng rán yú zuì zhě xīn zé piānzhòng yú fàng yì zhě zé shēng²⁶¹ cí
等，然于罪者心则偏重。于放逸者，则生²⁶¹慈
niàn bú fàng yì zhě xīn zé fàngshě hé děng míng wéi bú fàng yì zhě
念；不放逸者，心则放舍。何等名为不放逸者？
wèi liù zhù pú sà dà wáng zhū fó shì zūn yú zhū zhòng shēng bù guān
谓六住菩萨。大王！诸佛世尊于诸众生不观
zhǒng xìng lǎo shǎo zhōng nián pín fù shí jié rì yuè xīng xiù gōng
种姓、老少中年、贫富、时节、日月星宿、工
qiǎo xià jiàn tóng pú bì shǐ wéi guān zhòng shēng yǒu shàn xīn zhě
巧、下贱、僮仆婢使，唯观众生有善心者。
ruò yǒu shàn xīn zé biàn cí niàn dà wáng dāng zhī rú shì ruì xiàng
若有善心，则便慈念。大王当知，如是瑞相
jí shì rú lái rù yuè ài sān mèi suǒ fàng guāng míng
即是如来入月爱三昧所放光明。”

wáng jí wèn yán hé děng míng wéi yuè ài sān mèi
王即问言：“何等名为月爱三昧？”

qí pó dá yán pì rú yuè guāng néng lìng yī qiè yōu bō luó huā
耆婆答言：“譬如月光，能令一切优钵罗华

²⁶⁰ 大正藏：多

²⁶¹ 大正藏：佛则；永乐北藏及龙藏：则生

kāi fū xiānmíng yuè ài sānmèi yì fù rú shì néng lìng zhòngshēng shàn
开敷鲜明；月爱三昧亦复如是，能令众生善
xīn kāi fū shì gù míngwéiyuè ài sānmèi
心开敷。是故，名为月爱三昧。

dà wáng pì rú yuèguāng néng lìng yī qiè xíng lù zhī rén xīn
“大王！譬如月光，能令一切行路之人心
shēng huān xǐ yuè ài sānmèi yì fù rú shì néng lìng xiū xí niè pándào
生欢喜；月爱三昧亦复如是，能令修习涅槃道
zhě xīn shēng huān xǐ shì gù fù míngyuè ài sānmèi
者，心生欢喜。是故，复名月爱三昧。

dà wáng pì rú yuèguāng cóngchū yī rì zhì shí wǔ rì
“大王！譬如月光，从初一日至十五日，
xíng sè guāngmíngjiàn jiàn zēngzhǎng yuè ài sānmèi yì fù rú shì lìng
形色光明渐渐增长。月爱三昧亦复如是，令
chū fā xīn zhū shàn gēn běn jiàn jiàn zēngzhǎng nǎi zhì jù zú dà bō niè
初发心诸善根本渐渐增长，乃至具足大般涅槃。
pán shì gù fù míngyuè ài sānmèi
是故，复名月爱三昧。

dà wáng pì rú yuèguāng cóng shí liù rì zhì sān shí rì xíng
“大王！譬如月光从十六日至三十日，形
sè guāngmíngjiàn jiàn sǔn jiǎn yuè ài sānmèi yì fù rú shì guāng suǒ
色光明渐渐损减。月爱三昧亦复如是，光所
zhào chù suǒ yǒu fán nǎo néng lìng jiàn miè shì gù fù míngyuè ài
照处，所有烦恼能令渐灭²⁶²。是故，复名月爱
sānmèi
三昧。

dà wáng rú shèng rè shí yī qiè zhòngshēng cháng sī yuè
“大王！如盛热时²⁶³，一切众生常思月
guāng yuèguāng jì zhào yù rè jí chú yuè ài sānmèi yì fù rú shì
光；月光既照，郁热即除。月爱三昧亦复如是，
néng lìng zhòngshēng chú tān nǎo rè
能令众生除贪恼热。

dà wáng pì rú mǎnyuè zhòngxīngzhōngwáng wéigān lù
“大王！譬如满月，众星中王，为甘露
wèi yī qiè zhòngshēng zhī suǒ ài yào yuè ài sānmèi yì fù rú shì
味，一切众生之所爱乐。月爱三昧亦复如是，

²⁶² 大正藏：减

²⁶³ 大正藏：譬如盛热之时；永乐北藏及龙藏：如盛热时

zhūshànzhōngwáng wéigān lù wèi yī qièzhòngshēng zhī suǒ ài yào
诸善中王，为甘露味，一切众生之所爱乐。

shì gù fù míngyuè ài sānmèi
是故，复名月爱三昧。”

wáng yǔ qī pó wǒ wén rú lái bù yǔ è rén tóng zhǐ zuò qǐ
王语耆婆：“我闻如来不与恶人同止坐起、

yǔ yán tán lùn yóu rú dà hǎi bú sù sǐ shī rú yuānyāngniǎo bú zhù
语言谈论，犹如大海不宿死尸，如鸳鸯鸟不住

qīng cè shì tí huán yīn bù yǔ guǐ zhù jiū chì luó niǎo bù qī kū shù
圜厕，释提桓因不与鬼住，鸠翅罗鸟不栖枯树，

rú lái yì ěr wǒ dāng yún hé ér dé wǎng jiàn shè lìng jiàn zhě wǒ
如来亦尔。我当云何而得往见？设令²⁶⁴见者，我

shēnjiāng wú xiàn rù dì yé wǒ guān rú lái nìng jìn zuì xiàng shī zǐ
身将无²⁶⁵陷入地耶？我观如来宁近醉象、师子、

hǔ láng měnghuǒ jué yàn zhōng bù jiē jìn zhòng è zhī rén shì
虎、狼、猛火绝焰，终不接近²⁶⁶重恶之人。是

gù wǒ jīn sī wéi rú shì dāng yǒu hé xīn wǎng jiàn rú lái
故，我今思惟如是²⁶⁷，当有何心往见如来？”

qī pó dá yán dà wáng pì rú kě rén sù fù qīng quán jī
耆婆答言：“大王！譬如渴人速赴清泉、饥

zhě qiú shí bù zhě qiú jiù bìng zhě qiú yī rè zhě qiú liáng
者求食、怖者求救、病者求医²⁶⁸、热者求凉²⁶⁹、

hán zhě qiú yī wáng jīn qiú fó yì yīng rú shì dà wáng rú lái
寒者求衣²⁷⁰，王今求佛亦应如是。大王！如来

shàng wèi yī chǎn tí dēng yǎn shuō fǎ yào hé kuàng dà wáng fēi yī chǎn
尚为一阐提等演说法要，何况大王非一阐

tí ér dāng bù méng cí bēi jiù jì
提而当不蒙慈悲救济？”

wáng yán qī pó wǒ xī céng wén yī chǎn tí zhě bù
王言：“耆婆，我昔曾闻：‘一阐提者，不

xìn bù wén bù néng guān chá bù dé yì lǐ hé gù rú lái ér
信、不闻、不能观察、不得义理。’何故如来而

264 大正藏：其

265 大正藏：不

266 大正藏：近于；永乐北藏及龙藏：接近

267 大正藏：思忖是已；永乐北藏及龙藏：思惟如是

268 大正藏：病求良医；永乐北藏及龙藏：病者求医

269 大正藏：热求荫凉；永乐北藏及龙藏：热者求凉

270 大正藏：火

wèishuō fǎ
为说法？”

qí pó dá yán dà wáng pì rú yǒu rén shēn yù zhòng bìng
耆婆答言：“大王！譬如有人，身遇重病，
shì rén yè mèng shēng yī zhù diàn fú sū yóu zhī jí yǐ tú shēn wò
是人夜梦升一柱殿，服酥²⁷¹油脂及以涂身，卧
huī shí huī pān shàng kū shù huò yǔ mí hóu yóu xíng zuò wò chén shuǐ
灰食灰，攀上枯树。或与猕猴游行坐卧、沈水
mò ní duò zhuì lóu diàn gāo shān shù mù xiàng mǎ niú yáng shēn zhuó
没泥，堕坠楼殿、高山、树木，象马牛羊身著
qīng huáng chì hēi sè yī xǐ xiào gē wǔ huò jiàn wū jù hú lí zhī shǔ
青黄赤黑色衣，喜笑歌舞。或见鸟鸢狐狸之属，
chǐ fà duò luò luǒ xíng zhēngǒu wò fèn huì zhōng fù yǔ wáng zhě xíng
齿发堕落，裸形枕狗，卧粪秽中。复与亡者行
zhù zuò qǐ xié shǒu shí dàn dú shé mǎn lù ér cóng zhōng guò huò
住坐起，携手食啖²⁷²，毒蛇满路而从中过。或
fù mèng yǔ pī fà nǚ rén gòng xiāng bào chí duō luó shù yè yǐ wéi yī
复梦与被发女人共相抱持，多罗树叶以为衣
fú chéng huài lú chē zhèng nán ér yóu shì rén mèng yǐ xīn shēng chóu
服，乘坏驴车正南而游。是人梦已，心生愁
nǎo yǐ chóu nǎo gù shēn bìng zhuǎn zēng yǐ bìng zēng gù zhū
恼，以愁恼故，身病转²⁷³增。以病增故，诸
jiā qīn shǔ qiān shǐ qǐng yī suǒ kě qiān shǐ xíng tǐ quē duǎn gēn
家亲属遣使请²⁷⁴医。所可遣使，形体缺短，根
bú jù zú tóu méng chén tǔ zhuó bì huài yī zài gù huài chē yǔ
不具足，头蒙尘土，著弊坏衣，载故坏车，语
bǐ yī yán sù jí shàng chē ěr shí liáng yī jí zì sī wéi
彼医言：“速疾上车。”尔时，良医即自思惟：

jīn jiàn shì shǐ xiàng mào bù jí dāng zhī bìng zhě nán kě liáo zhì
‘今见是使相貌不吉，当知病者难可疗治。’

fù zuò shì niàn shǐ suī bù jí dāng fù zhān rì wéi kě zhì fǒu
复作是念：“使虽不吉，当复²⁷⁵占日，为可治不？”

²⁷¹ 大正藏：苏

²⁷² 大正藏：噉

²⁷³ 大正藏：愈

²⁷⁴ 大正藏：命

²⁷⁵ 大正藏：复当：永乐北藏及龙藏：当复

ruò sì rì liù rì bā rì shí èr rì shí sì rì rú shì rì
若四日、六日、八日、十二日、十四日，如是日
zhě bìng yì nán zhì fù zuò shì niàn rì suī bù jí dāng fù
者，病亦难治。’复作是念：‘日虽不吉，当复
zhānxīng wéi kě zhì fǒu ruò shì huǒxīng kuí xīng mǎoxīng
²⁷⁶占星，为可治不？若是火星、奎²⁷⁷星、昴星、
yán luó wángxīng shī xīng mǎnxīng rú shì xīng shí bìng yì nán zhì
阎罗王星、湿星、满星，如是星时，病亦难治。’
fù zuò shì niàn xīng suī bù jí fù dāngguān shí ruò shì qiū shí
复作是念：‘星虽不吉，复当观时。若是秋时、
dōng shí jí rì rù shí yè bàn shí yuè rù shí dāng zhī shì bìng yì
冬时及日入时、夜半时、月入时，当知是病亦
nán kě zhì fù zuò shì niàn rú shì zhòngxiàng suī fù bù jí huò
难可治。’复作是念：‘如是众相虽复不吉，或
dìng bú dìng dāngguānbìng rén ruò yǒu fú dé jiē kě liáo zhì ruò
定不定，当观病人，若有福德，皆可疗治；若
wú fú dé suī jí hé yì sī wéi shì yǐ xún yǔ shǐ jù zài
无福德，虽吉何益？’思惟是已，寻与使俱，在
lù fù niàn ruò bǐ bìngzhě yǒuchángshòuxiàng zé kě liáo zhì duǎn
路复念：‘若彼病者有长寿相则可疗治，短
shòuxiàngzhě zé bù kě zhì jí yú qián lù jiàn èr xiǎo ér xiāngqiān
寿相者则不可治。’即于前路，见二小儿相牵
dòuzhēng zhuō tóu bá fà wǎ shí dāozhàngòngxiāng dǎ zhì
斗诤，捉头拔发，瓦石、刀杖共相打擲²⁷⁸；
jiàn rén chí huǒ zì rán jìn²⁷⁹ miè huòjiànyǒurénzhuó fá shù mù huò
见人持火，自然尽²⁷⁹灭；或见有人斫伐树木；或
fù jiàn rénshǒu yè pí gé suí lù ér xíng huòjiàndào lù yǒu yí luò wù
复见人手曳皮革，随路而行；或见道路有遗落物；
huòjiànyǒurén zhí chí kōng qì huòjiànshā mén dú xíng wú lǚ fù jiàn hǔ
或见有人执持空器；或见沙门独行无侣；复见虎、
láng wū jù yě hú jiàn shì shì yǐ fù zuò shì niàn suǒqiǎn
狼、乌鹫、野狐。见是事已，复作是念：‘所遣
shǐ rén nǎi zhì dào lù suǒjiàn zhūxiàng xī jiē bù xiáng dāng zhī bìngzhě
使人乃至道路所见诸相悉皆不祥，当知病者

²⁷⁶ 大正藏：复当：永乐北藏及龙藏：当复

²⁷⁷ 大正藏：金

²⁷⁸ 大正藏：撩打：永乐北藏及龙藏：打擲

²⁷⁹ 大正藏：殄

dìngnánliáo zhì fù zuò shì niàn wǒ ruò bù wǎng zé fēi liáng yī
定难疗治。’ 复作是念：‘我若不往，则非良医

²⁸⁰ rú qí wǎngzhě bù kě jiù liáo fù gèngniànyán rú shì
；如其往者，不可救疗。’ 复更念言：‘如是

zhòngxiàng suī fù bù xiáng qiě dāngshě zhì wǎng zhì bìngsuǒ sī
众相虽复不祥，且当舍置，往至病所。’ 思

wéi shì yǐ fù yú qián lù wén rú shì shēng suǒ wèiwáng shī sǐ sāng
惟是已，复于前路闻如是声，所谓亡失、死丧、

bēng pò huài xī ²⁸¹ bō tuō duòzhuì fénshāo bù lái bù kě
崩破、坏析、剥脱、堕坠、焚烧、不来，不可

liáo zhì bù néng bá jì fù wén nán fāng yǒu niǎo shù shēng ²⁸² suǒ wèi
疗治、不能拔济。复闻南方有鸟兽声，所谓

wū jù shè lì niǎoshēng ruò gǒu ruò shǔ yě hú zhū tù
乌鹭、舍利鸟声，若狗、若鼠、野狐、猪、兔。

wén shì shēng yǐ fù zuò shì niàn dāng zhī bìngzhě nán kě liáo zhì
闻是声已，复作是念：‘当知病者难可疗治。’

ěr shí jí rù bìng rén shè zhái jiàn bǐ bìng rén shuò hán shuò
“尔时，即入病人舍宅，见彼病人数寒数

rè gǔ jié téng tòng mù chì liú lèi ěr shēng wén wài yānhóu jié
热，骨节疼痛，目赤流泪，耳声闻外，咽喉结

tòng shéshàng liè pò qí sè zhèng hēi tóu bú zì shèng tǐ kū
痛，舌上裂破，其色正黑，头不自胜，体枯

wú hán dà xiǎo biàn lì bì sè ²⁸³ bù tōng shēn cù féi dà hóng chì
无汗，大小便利闭塞不通，身卒肥大，红赤

yì cháng yǔ shēng bù tiáo ²⁸⁴ huò cū huò xì jǔ tǐ bān bó yì
异常，语声不调，或粗或细，举体斑驳，异

sè qīng huáng qí fù zhàng mǎn yán yǔ bù liǎo yī jiàn shì yǐ wèn
色青黄，其腹胀满，言语不了。医见是已，问

zhān bìng rén ²⁸⁵ bìng zhě zuó lái yì zhì yún hé? dá yán dà shī
瞻病人：‘病者昨来意志云何？’ 答言：‘大师！

qí rén běn lái jìng xìn sān bǎo jí yǐ zhū tiān jīn zhě biàn yì jìng xìn qíng
其人本来敬信三宝及以诸天，今者变异，敬信情

²⁸⁰ 大正藏：师

²⁸¹ 大正藏：折

²⁸² 大正藏：飞鸟声：永乐北藏及龙藏：鸟兽声

²⁸³ 大正藏：拥隔：永乐北藏及龙藏：闭塞

²⁸⁴ 大正藏：均

²⁸⁵ 大正藏：言

xī běn xǐ huì shī jīn zhě qiān lìn běn xìng shǎo shí jīn zé guò duō
息。本喜惠施，今者慳吝。本性少食，今则过多。

běn xìng bì è jīn zé hé shàn běn xìng cí xiào gōng jìng fù mǔ
本性敝恶，今则和善。本性慈孝、恭敬父母，

jīn yú fù mǔ wú gōng jìng xīn yī wén shì yǐ jí qián xiù zhī yōu
今于父母无恭敬心。’医闻是已，即前嗅之，优

bō luó xiāng chén shuǐ zá xiāng bì jiā xiāng²⁸⁶ duō qié luó xiāng
钵罗香、沈水杂香、毕迦香²⁸⁶、多伽罗香、

duō mó luó bá xiāng yù jīn xiāng zhān tán xiāng zhì ròu chòu pú
多摩罗跋香、郁金香、栴檀香，炙肉臭、蒲

táo²⁸⁷ jiǔ chòu shāo jīn gǔ chòu yú chòu fèn chòu zhī xiāng chòu
萄²⁸⁷酒臭、烧筋骨臭、鱼臭、粪臭。知香臭

yǐ jí qián chù shēn jué shēn xì ruǎn yóu rú zēng mián jié bèi suō²⁸⁸
已，即前触身，觉身细软，犹如缁绵劫贝娑²⁸⁸

huā huò jiān²⁸⁹ rú shí huò lěng rú bīng²⁹⁰ huò rè rú huǒ huò sè
华，或坚²⁸⁹如石，或冷如冰²⁹⁰，或热如火，或涩

rú shā
如沙。

ěr shí liáng yī jiàn rú shì děng zhǒng zhǒng xiàng yǐ dìng zhī
“尔时，良医见如是等种种相已，定知

bìng zhě bì sǐ bù yí rán bú dìng yán shì rén dāng sǐ yǔ zhān bìng zhě
病者必死不疑，然不定言是人当死。语瞻病者：

wú jīn jù wù míng dāng gèng lái suí qí suǒ xū zì yì wù jìn
‘吾今遽务，明当更来。随其所须，恣意勿禁

²⁹¹。’ jí biàn huán jiā míng rì shǐ dào fù yǔ shǐ yán wǒ shì
。’即便还家。明日使到，复语使言：‘我事

wèi qǐ jiān wèi hé yào zhì zhě dāng zhī rú shì bìng zhě bì sǐ
未讫，兼未合药。’智者当知，如是病者，必死

bù yí
不疑。

dà wáng shì zūn yì ěr yú yī chǎn tí bèi shàn zhī gēn xìng
“大王！世尊亦尔，于一阐提辈善知根性

²⁸⁶ 大正藏：毕迦多香：永乐北藏及龙藏：毕迦香

²⁸⁷ 大正藏：蒲桃

²⁸⁸ 大正藏：縑

²⁸⁹ 大正藏：鞞

²⁹⁰ 大正藏：或冰如冷：永乐北藏及龙藏：或冷如冰

²⁹¹ 大正藏：遮

ér wèishuō fǎ hé yǐ gù ruò bú wèishuō yī qiè fán fū dāng yán
而为说法。何以故？若不为说，一切凡夫当言：

rú lái wú dà cí bēi yǒu cí bēi zhě míng yī qiè zhì ruò wú
‘如来无大慈悲。’有慈悲者，名一切智；若无

cí bēi yún hé shuō yán yī qiè zhì rén shì gù rú lái wèi yī chǎn
慈悲，云何说言一切智人？是故，如来为一阐

tí ér yǎnshuō fǎ
提而演说法。

dà wáng rú lái shì zūn jiàn zhū bìng zhě cháng shī fǎ yào
“大王！如来世尊见诸病者，常施法药。

bìng zhě bù fú fēi rú lái jiù
病者不服，非如来咎。

dà wáng yī chǎn tí bèi fēn bié yǒu èr yī zhě dé xiàn
“大王！一阐提辈分别有二：一者，得现

zài shàngēn èr zhě dé hòu shì shàngēn rú lái shàn zhī yī chǎn tí
在善根；二者，得后世善根。如来善知一阐提

bèi néng yú xiàn zài dé shàngēn zhě zé wèishuō fǎ hòu shì dé zhě
辈能于现在得善根者，则为说法；后世得者，

yì wèishuō fǎ jīn suī wú yì zuò hòu shì yīn shì gù rú lái wèi
亦为说法，今虽无益，作后世因。是故，如来为

yī chǎn tí yǎnshuō fǎ yào yī chǎn tí zhě fù yǒu èr zhǒng yī zhě
一阐提演说法要。一阐提者复有二种：一者，

lì gēn èr zhě zhōng gēn lì gēn zhī rén yú xiàn zài shì néng dé shàn
利根；二者，中根。利根之人于现在世能得善

gēn zhōng gēn zhī rén hòu shì zé dé zhū fó shì zūn bù kōng shuō fǎ
根，中根之人后世则得。诸佛世尊不空说法。

dà wáng pì rú jìng rén zhuì duò qīng cè yǒu shàn zhī shí jiàn ér mǎn zhī
大王！譬如净人坠堕圜厕，有善知识见而悯之，

xún qián zhuō fà bá zhī lìng chū²⁹² zhū fó rú lái yì fù rú shì jiàn zhū
寻前捉发拔之令出²⁹²。诸佛如来亦复如是，见诸

zhòng shēng duò sān è dào fāng biàn jiù jì lìng dé chū lí shì gù
众生堕三恶道，方便救济令得出离。是故，

rú lái wèi yī chǎn tí ér yǎnshuō fǎ
如来为一阐提而演说法。”

wáng yǔ qī pó ruò shǐ rú lái shěn rú shì zhě míng dāng xuǎn
王语耆婆：“若使如来审如是者，明当选

²⁹² 大正藏：而拔出之：永乐北藏及龙藏：拔之令出

zé liáng rì jí xīng rán hòu nǎi wǎng 。”
择良日吉星，然后乃往。”

qí pó bó wáng rú lái fǎ zhōng²⁹³ wú yǒu xuǎn zé liáng rì
耆婆白王：“如来法中²⁹³，无有选择良日

jí xīng dà wáng rú zhòng bìng rén bù zé liáng rì²⁹⁴ shí jié jí xiōng
吉星。大王！如重病人不择良日²⁹⁴、时节吉凶，

wéi qiú liáng yī wáng jīn bìng zhòng qiú fó liáng yī bù yīng xuǎn zé liáng
唯求良医。王今病重，求佛良医不应选择良

shí hǎo rì dà wáng rú zhān tán huǒ jí yī²⁹⁵ lán huǒ èr jù shāo
时好日。大王！如梅檀火及伊²⁹⁵兰火，二俱烧

xiàng wú yǒu yì yě jí rì xiōng rì yì fù rú shì ruò zhì²⁹⁶ fó
相，无有异也。吉日、凶日亦复如是，若至²⁹⁶佛

suǒ jù dé miè zuì wéi yuàn dà wáng jīn rì sù wǎng 。”
所，俱得灭罪。唯愿大王今日速往。”

ěr shí dà wáng jí mìng yī chén míng yuē jí xiáng ér gào zhī
尔时，大王即命一臣名曰吉祥，而告之

yán dà chéng dāng zhī wú jīn yù wǎng fó shì zūn suǒ sù bàn gòng
言：“大臣当知，吾今欲往佛世尊所，速办供

yǎng suǒ xū²⁹⁷ zhī jù 。”
养所须²⁹⁷之具。”

chényán dà wáng shàn zāi shàn zāi suǒ xū gòng jù yī
臣言：“大王！善哉！善哉！所须供具一

qiè xī yǒu 。”
切悉有。”

ā shé shì wáng yǔ qí fū rén yán jià niǎn²⁹⁸ shèng yī wàn èr
阿阁世王与其夫人，严驾辇²⁹⁸乘一万二

qiān jù lì²⁹⁹ dà xiàng qí shù wǔ wàn yī yī xiàng shàng gè yǒu³⁰⁰ sān
千，巨力²⁹⁹大象其数五万，一一象上各有³⁰⁰三

rén jī chí fān gài huā xiāng jī³⁰¹ yuè zhǒng zhǒng gòng jù wú bú
人，赍持旛盖、华香、妓³⁰¹乐，种种供具无不

293 大正藏：大王，如来法中：永乐北藏及龙藏：如来法中

294 大正藏：犹不看日：永乐北藏及龙藏：不择良日

295 大正藏：苻

296 大正藏：到

297 大正藏：所须供养：永乐北藏及龙藏：供养所须

298 大正藏：车

299 大正藏：姝壮：永乐北藏及龙藏：巨力

300 大正藏：载

301 大正藏：伎

jù zú dǎocóngmǎ qí yǒu shí bā wàn mó qié tuóguósuǒyǒu rén mín
具³⁰²足，导从马骑有十八万，摩伽陀国所有人民
xún cóng wáng zhě wǔ shí bā wàn ěr shí jū shī chéng suǒyǒu dà
寻从王者五十八万³⁰³。尔时，拘尸城³⁰⁴所有大
zhòng mǎn shí èr yóu xún xī jiē yáo jiàn ā shé shì wáng yǔ qí juàn shǔ
众满十二由旬，悉皆遥见阿阁世王与其眷属
xún lù ér lái
寻路而来。

ěr shí fó gào zhū dà zhòng yán yī qiè zhòng shēng wéi ā nòu
尔时，佛告诸大众言：“一切众生为阿耨
duō luó sān miǎo sān pú tí jìn yīn yuán zhě wú xiān shàn yǒu hé yǐ
多罗三藐三菩提近因缘者，无³⁰⁵先善友。何以
gù ā shé shì wáng ruò bù suí shùn qī pó yǔ zhě lái yuè qī rì bì
故？阿阁世王若不随顺耆婆语者，来月七日必
dìng mìng zhōng duò ā bí yù shì gù jìn yīn mò ruò shàn yǒu
定命终堕阿鼻狱。是故，近因莫若善友。”

ā shé shì wáng fù yú qián lù wén shè pó tí pí liú lí wáng
阿阁世王复于前路，闻舍婆提毗流离王
chéng chuán rù hǎi yù huǒ ér sǐ qú qié lí bǐ qiū shēng shēn rù dì
乘船入海遇火而死，瞿伽离比丘生身入地
zhì ā bí yù xū nà chà duō zuò zhǒng zhǒng è dào yú fó suǒ zhòng zuì
至阿鼻狱，须那刹多作种种恶到于佛所众罪
dé miè wén shì yǔ yǐ yǔ qī pó yán wú jīn suī wén rú shì èr
得灭。闻是语已，语耆婆言：“吾今虽闻如是二
yǔ³⁰⁶，犹未审定。汝来，耆婆，吾欲与汝同载一
xiàng shè wǒ dāng rù ā bí dì yù jì rǔ zhuō chí bú lìng wǒ duò
象。设我当入阿鼻地狱，冀汝捉持，不令我堕。
hé yǐ gù wú xī céng wén dé dào zhī rén bù rù dì yù
何以故？吾昔曾闻得道之人不入地狱。”

ěr shí fó gào zhū dà zhòng yán ā shé shì wáng yǒu yí yì
尔时，佛告诸大众言：“阿阁世王犹有疑意

³⁰² 大正藏：备

³⁰³ 大正藏：其数足满五十八万：永乐北藏及龙藏：五十八万

³⁰⁴ 大正藏：拘尸那城：永乐北藏及龙藏：拘尸城

³⁰⁵ 大正藏：莫

³⁰⁶ 大正藏：言

307 wǒ jīn dāngwèi zuò jué dìng xīn
，我今当为作决定心。”

ěr shí huì zhōng yǒu yī pú sà míng chí yī qiè bó fó yán
尔时，会中有一菩萨，名持一切，白佛言：

shì zūn rú fó xiānshuō yī qiè zhū fǎ jiē wú dìngxiàng suǒ wèi
“世尊！如佛先说：‘一切诸法皆无定相，所谓

sè wú dìngxiàng nǎi zhì niè pán yì wú dìngxiàng rú lái jīn zhě yún hé
色无定相乃至涅槃亦无定相。’如来今者云何

ér yán wèi ā shé shì zuò jué dìng xīn
而言为阿阇世作决定心？”

fó yán shàn zāi shàn zāi shàn nán zǐ wǒ jīn dìng wèi ā
佛言：“善哉！善哉！善男子，我今定为阿

shé shì wáng zuò jué dìng xīn hé yǐ gù ruò wáng yí xīn kě pò huài
阇世王作决定心。何以故？若王疑心可破坏

zhě dāng zhī zhū fǎ wú yǒu dìngxiàng shì gù wǒ wèi ā shé shì wáng
者，当知诸法无有定相。是故，我为阿阇世王

zuò jué dìng xīn dāng zhī shì xīn wéi wú dìng dìng³⁰⁸ shàn nán zǐ rě
作决定心，当知是心为无定定³⁰⁸。善男子，若

bǐ wáng xīn shì jué dìng zhě wáng zhī nì zuì yún hé kě huài yǐ wú
彼王心是决定者，王之逆罪云何可坏？以无

dìngxiàng qí zuì kě huài shì gù wǒ wèi ā shé shì wáng zuò jué dìng
定相，其罪可坏。是故，我为阿阇世王作决定

xīn
心。”

ěr shí dà wáng jí wǎng³⁰⁹ suō luó shuāng shù jiān zhì yú fó suǒ
尔时，大王即往³⁰⁹娑罗双树间，至于佛所，

yǎngzhān rú lái sān shí èr xiàng bā shí zhǒng hǎo yóu rú wēi miào zhēn
仰瞻如来三十二相、八十种好，犹如微妙真

jīn zhī shān
金之山。

ěr shí shì zūn chū bā zhǒng shēng gào yán dà wáng
尔时，世尊出八种声告言：“大王。”

shí ā shé shì zuǒ yòu gù shì cǐ dà zhòng zhōng shéi shì³¹⁰ dà
时，阿阇世左右顾视：“此大众中谁是³¹⁰大

307 大正藏：心

308 大正藏：无决定；永乐北藏及龙藏：无定定

309 大正藏：到

310 大正藏：为

wáng wǒ jì zuì nì yòu wú fú dé rú lái bù yīng chēng wéi dà
王？我既罪逆，又无福德，如来不应称为大
wáng
王。”

ěr shí rú lái jí fù huànyán ā shé shì dà wáng
尔时，如来即复唤言：“阿阇世大王。”

shí wángwén yǐ xīn dà huān xǐ jí zuò shì yán rú lái
时，王闻已，心大欢喜，即作是言：“如来
jīn rì gù yǐ ài yán³¹¹ zhēn zhī rú lái yú zhū zhòng shēng dà bēi lián mǐn
今日顾以爱言³¹¹，真知如来于诸众生大悲怜悯
děng wú chā bié jí bó fó yán³¹² shì zūn wǒ jīn yí xīn yǒng wú
等无差别。”即白佛言³¹²：“世尊！我今疑心永无
yí yú dìng zhī rú lái zhēn shì zhòng shēng wú shàng dà shī
遗余，定知如来真是众生无上大师。”

ěr shí jiā shè pú sà yǔ chí yī qiè pú sà yán rú lái yǐ wéi
尔时，迦叶菩萨语持一切菩萨言：“如来已为
ā shé shì wáng zuò jué dìng xīn
阿阇世王作决定心。”

ā shé shì wáng fù bó fó yán shì zūn jiǎ shǐ wǒ jīn dé
阿阇世王复³¹³白佛言：“世尊！假使我今得
yǔ fàn wáng shì tí huán yīn zuò qǐ yǐn shí yóu bù xīn yuè dé yù rú
与梵王释提桓因坐起饮食，犹不欣悦；得遇如
lái yī yán gù mìng shēn yǐ xīn qīng jí yǐ suǒ chí³¹⁴ fān gài xiāng
来一言顾命，深以欣庆。”即以所持³¹⁴旛盖、香
huā jì yuè gòng yǎng qián lǐ fó zú yòu rào sān zā lǐ jìng bì
华、妓乐供养，前礼佛足，右绕三匝。礼敬毕
yǐ què zuò yī miàn
已，却坐一面。

ěr shí fó gào ā shé shì wáng yán dà wáng jīn dāng wéi
尔时，佛告阿阇世王言：“大王，今当为
rǔ shuō zhèng fǎ yào rǔ dāng yī xīn dì tīng dì tīng fán fū cháng dāng
汝说正法要，汝当一心谛听谛听。凡夫常当

³¹¹ 大正藏：顾命语言：永乐北藏及龙藏：顾以爱言

³¹² 大正藏：白佛言：永乐北藏及龙藏：即白佛言

³¹³ 大正藏：尔时，阿阇世王即：永乐北藏及龙藏：阿阇世王复

³¹⁴ 大正藏：尔时，阿阇世王即以所持：永乐北藏及龙藏：即以所持

xì xīn guānshēnyǒu èr shí shì yī wǒ cǐ shēnzhōngkōng wú wú lòu
系心观身有二十事：一，我此³¹⁵身中空无无漏；
èr wú zhūshàngēn sān wǒ cǐ shēng sǐ wèi dé tiáoshùn sì
二，无诸善根³¹⁶；三，我此生 死未得调顺；四，
duòzhuìshēnkēng wú chù bú wèi wǔ yǐ hé fāngbiàn dé jiàn fó xìng
堕坠深坑，无处不畏；五，以何方便得见佛性？
liù yún hé xiū dìng dé jiàn fó xìng qī shēng sǐ cháng kǔ wú cháng
六，云何修定得见佛性？七，生死常苦，无常、
lè³¹⁷ wǒ jìng bā bā nán zhī nànnán dé yuǎn lí jiǔ héng
乐³¹⁷、我、净；八，八难之难难得远离；九，恒
wéiyuàn jiā zhī suǒzhuīzhú shí wú yǒu yī fǎ néngzhē zhūyǒu shí
为怨家之所追逐；十，无有一法能遮诸有；十
yī yú sān è qù wèi dé jiě tuō shí èr jù zú zhǒngzhǒngzhū è
一，于三恶趣未得解脱；十二，具足种种诸恶
xié jiàn shí sān yì wèizào lì dù³¹⁸ wǔ nì jīn shí sì shēng sǐ
邪见；十三，亦未造立度³¹⁸五逆津；十四，生死
wú jì wèi dé qí biān shí wǔ bú zuò zhū yè bù dé guǒbào shí
无际，未得其边；十五，不作诸业不得果报；十
liù wú yǒu wǒ zuò tā rénshòuguǒ shí qī bú zuò lè yīn zhōng
六，无有我作他人受果；十七，不作乐因，终
wú lè guǒ shí bā ruò yǒuzào yè guǒzhōng bù shī shí jiǔ yīn
无乐果；十八，若有造业，果终不失；十九，因
wú míngshēng yì yīn ér sǐ èr shí qù lái xiàn zài cháng xíng
无明生，亦因而死；二十，去、来、现在常行
fàng yì
放逸。

dà wáng fán fū zhī rén dāng yú cǐ shēncháng zuò rú³¹⁹
“大王，凡夫之人当³¹⁹于此身常³²⁰作如
shì èr shí zhǒngguān zuò shì guān yǐ bú yào shēng sǐ bú yào shēng
是二十种观。作是观已，不乐生死；不乐生
sǐ zé dé zhǐ guān ěr shí cì dì guān xīn shēngxiàng zhùxiàng
死，则得止观。尔时，次第观心生相、住相、

³¹⁵ 大正藏：谓我此：永乐北藏及龙藏：我此

³¹⁶ 大正藏：善根本：永乐北藏及龙藏：善根

³¹⁷ 大正藏：无常：永乐北藏及龙藏：无常、乐

³¹⁸ 大正藏：渡

³¹⁹ 大正藏：常

³²⁰ 大正藏：当

mièxiàng cì dì guān xīn shēng zhù mièxiàng³²¹ dìng huì jìn
灭相。次第观心生、住、灭相³²¹，定、慧、进、
jiè yì fù rú shì guānshēng zhù miè yǐ zhī xīn xiàng nǎi zhì jiè
戒亦复如是。观生、住、灭已，知心相乃至戒
xiàng zhōng bú zuò è wú yǒu sǐ wèi sān è dào wèi ruò bú xì
相，终不作恶，无有死畏、三恶道畏。若不系
xīn guānchá rú shì èr shí shì zhě xīn zé fàng yì wú è bú zào
心观察如是二十事者，心则放逸，无恶不造。”

ā shé shì yán rú wǒ jiě fó suǒ shuō yì zhě wǒ cóng xī lái
阿阁世言：“如我解佛所说义者，我从昔来，
wèi céng guān³²² shì èr shí shì gù duō zào zhòng è³²³ zào zhòng è gù
未曾观³²²是二十事，故多造众恶³²³。造众恶故，
zé yǒu sǐ wèi sān è dào wèi shì zūn zì wǒ zhāo yǎng zào zī
则有死畏、三恶道畏。世尊！自我招殃，造兹
zhòng è fù wáng wú gū héng jiā nì hài shì èr shí shì shè guān
重恶，父王无辜，横加逆害，是二十事设观
bù guān bì dìng dāng duò ā bí dì yù
不观，必定当堕阿鼻地狱。”

fó gào dà wáng yī qiè zhū fǎ xìng xiāng wú cháng wú yǒu jué
佛告大王：“一切诸法性相无常，无有决
dìng wáng yún hé yán bì dìng dāng duò ā bí dì yù
定，王云何言必定当堕阿鼻地狱？”

ā shé shì wáng bó fó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ wú dìng xiāng
阿阁世王白佛言：“世尊！若一切法无定相
zhě wǒ zhī shā zuì yì yīng bú dìng ruò shā dìng zhě yī qiè zhū fǎ zé
者，我之杀罪亦应不定。若杀定者，一切诸法则
fēi bú dìng
非不定。”

fó yán dà wáng shàn zāi shàn zāi zhū fó shì zūn shuō
佛言：“大王，善哉！善哉！诸佛世尊说
yī qiè fǎ xī wú dìng xiāng wáng fù néng zhī shā yì bú dìng shì gù
一切法悉无定相，王复能知杀亦不定，是故
dāng zhī shā wú dìng xiāng
当知，杀无定相。”

³²¹ 此句，大正藏及丽藏有；永乐北藏及龙藏无

³²² 大正藏：初未曾观；永乐北藏及龙藏：未曾观

³²³ 大正藏：故造众恶；永乐北藏及龙藏：故多造众恶

dà wáng rú rǔ suǒ yán fù wáng wú gū héng jiā nì hài
“大王，如汝所言‘父王无辜，横加逆害’

zhě hé zhě shì fù dàn yú jiǎ míng zhòng shēng wǔ yīn wàng shēng fù
者，何者是父？但于假名众生五阴妄生父

xiǎng yú shí èr rù shí bā jiè zhōng hé zhě shì fù ruò sè shì
想。于十二入、十八界中，何者是父？若色是

fù sì yīn yīng fēi ruò sì shì fù sè yì yīng fēi ruò sè fēi
父，四阴应非；若四是父，色亦应非。若色、非

sè hé wéi fù zhě wú yǒu shì chù hé yǐ gù sè yǔ fēi sè xìng wú
色合为父者，无有是处。何以故？色与非色性无

hé gù dà wáng fán fū zhòng shēng yú shì sè yīn wàng shēng fù xiǎng
合故。大王，凡夫众生于是色阴妄生父想，

rú shì sè yīn yì bù kě hài hé yǐ gù sè yǒu shí zhǒng shí shí
如是色阴亦不可害。何以故？色有十种，是十

zhǒng zhōng wéi sè yī zhǒng kě jiàn kě chí kě chēng kě liáng kě qiān
种中，唯色一种可见可持，可称可量，可牵

kě fù suī kě jiàn fù qí xìng bú zhù yǐ bú zhù gù bù kě dé
可缚。虽可见缚，其性不住。以不住故，不可得

jiàn bù kě zhuō chí bù kě chēng liáng bù kě qiān fù sè xiàng
见，不可捉持，不可称量，不可牵缚。色相

rú shì yún hé kě shā ruò sè shì fù kě shā kě hài huò zuì bào zhě
如是，云何可杀？若色是父，可杀可害获罪报者，

yú jiǔ yīng fēi ruò jiǔ fēi zhě zé yīng wú zuì
余九应非。若九非者，则应无罪。

dà wáng sè yǒu sān zhǒng guò qù wèi lái xiàn zài
“大王，色有三种：过去、未来、现在。

guò qù xiàn zài zé bù kě hài hé yǐ gù guò qù guò qù gù xiàn
过去、现在则不可害。何以故？过去过去故，现

zài niàn niàn miè gù zhē wèi lái gù míng zhī wéi shā rú shì yī sè
在念念灭故。遮未来故，名之为杀。如是一色，

huò yǒu kě shā huò bù kě shā yǒu shā bù shā sè zé bú dìng ruò
或有可杀，或不可杀。有杀不杀，色则不定；若

sè bú dìng shā yì bú dìng shā bú dìng gù bào yì bú dìng yún hé
色不定，杀亦不定；杀不定故，报亦不定。云何

shuō yán dìng rù dì yù
说言定入地狱？

dà wáng yī qiè zhòng shēng suǒ zuò zuì yè fán yǒu èr zhǒng
“大王，一切众生所作罪业凡有二种：

yī zhě qīng èr zhě zhòng ruò xīn kǒuzuò zé míngwéiqīng
一者，轻；二者，重。若心、口作，则名为轻；
shēn kǒu xīn zuò zé míngwéizhòng dà wáng xīn niànkǒushuō
身、口、心作，则名为重。大王，心念口说，
shēn bú zuò zhě suǒ dé bàoqīng
身不作者，所得报轻。

dà wáng xī rì kǒu bú jiào shā wéi yányuè zú dà
“大王昔日口不教³²⁴杀，唯³²⁵言³²⁶足。大

wáng ruò chì shì chén lì duàn wángshǒu zuò shí nǎi duàn yóu bù dé
王若勅侍臣立断³²⁷王首，坐时乃断³²⁸犹不得

zuì kuàng wáng bú chì yún hé dé zuì wáng ruò dé zuì zhū fó shì
罪，况王不勅，云何得罪？王若得罪，诸佛世

zūn yì yīng dé zuì hé yǐ gù rǔ fù xiānwáng pín pó suō luó céng yú
尊亦应得罪。何以故？汝父先王频婆娑罗曾于

zhū fó zhòng zhū shàn gēn shì gù jīn rì dé jū wáng wèi ruò fó shì zūn
诸佛种诸善根，是故今日得居王位；若佛世尊

bú shòu qí gòng zé bù wéi wáng ruò bù wéi wáng rǔ zé bù dé
不受其供³²⁹，则不为王；若不为王，汝则不得

wèi guó xīng hài rǔ ruò shā fù dāng yǒu zuì zhě wǒ děng zhū fó yì
为国兴³³⁰害。汝若³³¹杀父当有罪者，我等诸佛亦

yīng yǒu zuì ruò zhū fó shì zūn wú yǒu zuì zhě rǔ dú yún hé ér dé
应有罪。若诸佛世尊无有³³²罪者，汝独云何而得

zuì yé
罪耶？

dà wáng pín pó suō luó wǎng yǒu è xīn yú pí fù luó shān
“大王，频婆娑罗往有恶心，于毗富罗山

yóu xíng shè liè zhōu biàn kuàng yě xī wú suǒ dé wéi jiàn yī xiān
游行射猎³³³，周遍旷³³⁴野悉无所得，唯见一仙

324 大正藏：勅

325 大正藏：但

326 大正藏：刎；永乐北藏：刎；龙藏：则

327 大正藏：斩

328 大正藏：斩

329 大正藏：诸佛若不受其供养；永乐北藏及龙藏：若佛世尊不受其供

330 大正藏：生

331 大正藏：若汝；永乐北藏及龙藏：汝若

332 大正藏：得

333 大正藏：猎鹿；永乐北藏及龙藏：射猎

334 大正藏：圻

wǔ tōng jù zú jiàn yǐ jí shēngchēn huì è xīn wǒ jīn yóu liè suǒ yǐ
五通具足。见已即生瞋恚恶心：‘我今游猎所以
bù dé zhèngzuò cǐ rén qū zhú lìng qù jí chì zuǒ yòu ér lìng shā
不得，正坐此人。’驱逐令去，即勅左右而令杀

zhī qí rén lín zhōngshēngchēn è xīn tuì shī shéntōng ér zuò shì yán
之。其人临终生瞋恚恶心，退失神通而作誓言：

wǒ shí wú gū rǔ yǐ xīn kǒuhéng jiā tú lù wǒ yú lái shì
‘我实无辜，汝以心、口横加屠戮³³⁵，我于来世

yì dāng rú shì huán yǐ xīn kǒu ér hài rǔ mìng shí wáng wén
亦当如是，还以心、口而害汝命³³⁶。’时王闻

yǐ jí shēng huǐ xīn gòngyǎng sǐ shī xiān wáng rú shì shàng dé
已，即生悔心，供养死尸。先³³⁷王如是尚得

qīngshòu bú duò dì yù kuàngwáng bù ěr ér dāng dì yù shòuguǒ
轻受，不堕地狱，况王不尔，而当地狱受果

bào yé xiānwáng zì zuò huán zì shòu zhī yún hé lìng wáng ér dé shā
报耶？先王自作还自受之，云何令王而得杀

zuì
罪？

rú wángsuǒ yán fù wáng wú gū zhě yún hé yán wú³³⁸ ?
“如王所言‘父王无辜’者，云何言无³³⁸？”

fū yǒu zuì zhě zé yǒu zuì bào wú è yè zhě zé wú zuì bào rǔ fù xiān
夫有罪者则有罪报，无恶业者则无罪报。汝父先

wáng ruò wú yǒu zuì yún hé yǒu bào pín pó suō luó yú xiàn shì zhōng
王若无有³³⁹罪云何有报？频婆娑罗于现世中

yì dé shànguǒ jí yǐ è guǒ shì gù xiānwáng yì fù bú dìng yǐ
亦得善果及以恶果，是故，先王亦复不定；以

bú dìng gù shā yì bú dìng shā bú dìng gù yún hé ér yán dìng rù dì
不定故，杀亦不定；杀不定故，云何而言定入地

yù
狱？

dà wáng zhòngshēngkuánguò fán yǒu sì zhǒng yī zhě
“大王，众生狂惑凡有四种：一者，

335 大正藏：戮害：永乐北藏及龙藏：屠戮

336 大正藏：于汝：永乐北藏及龙藏：汝命

337 大正藏：是

338 大正藏：大王云何言无：永乐北藏及龙藏：云何言无

339 大正藏：辜

tānkuáng èr zhě yàokuáng sānzhě zhòukuáng sì zhě běn
贪狂；二者，药狂；三者，呪狂；四者，本
yè yuánkuáng dà wáng wǒ dì zǐ zhōngyǒu shì sì kuáng suī duō
业缘狂。大王，我弟子中有是四狂，虽多

zuò è wǒ zhōng bú jì shì rén fàn jiè shì rén suǒ zuò bú zhì sān qù³⁴⁰，
作恶，我终不记是人犯戒。是人所作不至三趣³⁴⁰，

ruò huán dé xīn yì bù yán fàn wáng běn tānguó xīng cǐ nì hài³⁴¹。
若还得心亦不言犯。王本贪国，兴此逆害³⁴¹。

tānkuáng xīn zuò yún hé dé zuì
贪狂心作，云何得罪？

dà wáng rú rén zuì jiǔ³⁴² ér³⁴³ hài qí mǔ jì xǐng wù
“大王，如人醉酒³⁴²，而³⁴³害其母，既醒悟

³⁴⁴ yǐ xīn shēng huǐ hèn dāng zhī shì yè yì bù dé bào wáng jīn tān
³⁴⁴已，心生悔恨，当知是业亦不得报。王今贪

zuì fēi běn xīn zuò ruò fēi běn xīn yún hé dé zuì
醉，非本心作。若非本心，云何得罪？

dà wáng pì rú huàn shī yú sì qú dào³⁴⁵ huàn zuò zhǒng
“大王，譬如幻师，于四衢道³⁴⁵幻作种

zhǒng nán nǚ xiàng mǎ yīng luò yī fú yú chī zhī rén wèi
种男、女、象、马、瓔珞、衣服，愚痴之人谓

wéi zhēn shí yǒu zhì zhī rén zhī fēi zhēn yǒu shā yì rú shì fán fū wèi
为真实，有智之人知非真有；杀亦如是，凡夫谓

shí zhū fó shì zūn zhī qí fēi zhēn
实，诸佛世尊知其非真。

dà wáng pì rú shān gǔ³⁴⁶ xiǎng shēng yú chī zhī rén wèi zhī
“大王，譬如山谷³⁴⁶响声，愚痴之人谓之

shí shēng yǒu zhì zhī rén zhī qí fēi zhēn shā yì rú shì fán fū wèi
实声，有智之人知其非真；杀亦如是，凡夫谓

shí zhū fó shì zūn zhī qí fēi zhēn
实，诸佛世尊知其非真。

dà wáng rú rén yǒu yuàn zhà lái qīn fù yú chī zhī rén
“大王，如人有怨，诈来亲附，愚痴之人

³⁴⁰ 大正藏：恶

³⁴¹ 大正藏：逆害父王：永乐北藏及龙藏：兴此逆害

³⁴² 大正藏：酒醉：永乐北藏及龙藏：醉酒

³⁴³ 大正藏：逆

³⁴⁴ 大正藏：寤

³⁴⁵ 大正藏：四衢道头：永乐北藏及龙藏：于四衢道

³⁴⁶ 大正藏：间

wèi wéizhēn shí³⁴⁷ zhì zhěliǎo dá nǎi zhī xū zhà shā yì rú shì
谓为真实³⁴⁷，智者了达，乃知虚诈；杀亦如是，
fán fū wèi shí zhū fó shì zūn zhī qí fēi zhēn
凡夫谓实，诸佛世尊知其非真。

dà wáng rú rén zhí jìng zì jiàn miàn xiàng yú chī zhī rén
“大王，如人执镜，自见面像，愚痴之人

wèi wéizhēn miàn zhì zhěliǎo dá zhī qí fēi zhēn shā yì rú shì fán fū
谓为真面，智者了达知其非真；杀亦如是，凡
fū wèi shí zhū fó shì zūn zhī qí fēi zhēn
夫谓实，诸佛世尊知其非真。

dà wáng rú rè shí yàn³⁴⁸ yú chī zhī rén wèi zhī shì shuǐ
“大王，如热时焰³⁴⁸，愚痴之人谓之是水，

zhì zhěliǎo dá zhī qí fēi shuǐ shā yì rú shì fán fū wèi shí zhū fó
智者了达知其非水；杀亦如是，凡夫谓实，诸佛
shì zūn zhī qí fēi zhēn
世尊知其非真。

dà wáng rú qián tà pó chéng yú chī zhī rén wèi wéizhēn shí
“大王，如乾闥婆城，愚痴之人谓为真实，

zhì zhěliǎo dá zhī qí fēi zhēn shā yì rú shì fán fū wèi shí zhū fó
智者了达知其非真；杀亦如是，凡夫谓实，诸佛
shì zūn zhī qí fēi zhēn
世尊知其非真。

dà wáng rú rén mèng zhōng shòu wǔ yù lè yú chī zhī rén
“大王，如人梦中受五欲乐，愚痴之人

wèi zhī wéi shí zhì zhěliǎo dá zhī qí fēi zhēn shā yì rú shì fán fū
谓之为实，智者了达知其非真。杀亦如是，凡夫
wèi shí zhū fó shì zūn zhī qí fēi zhēn
谓实，诸佛世尊知其非真。

dà wáng shā fǎ shā yè shā zhě shā guǒ jí yǐ jiě tuō
“大王，杀法、杀业、杀者、杀果及以解脱，

wǒ jiē liǎo zhī zé wú yǒu zuì wáng suī zhī shā yún hé yǒu zuì
我皆了之，则无有罪。王虽知杀，云何有罪？

dà wáng pì rú yǒu rén zhǔ zhī diǎn jiǔ rú qí bù yǐn zé
“大王，譬如有人主知典酒，如其不饮则

yì bú zuì suī fù zhī huǒ yì bù shāo rán wáng yì rú shì suī fù
亦不醉，虽复知火亦不烧燃；王亦如是，虽复

³⁴⁷ 大正藏：实亲：永乐北藏及龙藏：真实

³⁴⁸ 大正藏：炎

zhī shā yún hé yǒu zuì
知杀，云何有罪？

dà wáng yǒuzhūzhòngshēng yú rì chū shí zuòzhǒngzhǒng zuì
“大王，有诸众生于日出时作种种罪，
yú yuèchū shí fù xíng jié dào rì yuè bù chū zé bú zuò zuì suī yīn
于月出时复行劫盗，日、月不出则不作罪，虽因
rì yuèlìng qí zuò zuì ér cǐ rì yuè shí bù dé zuì shā yì
日、月令其作罪，而³⁴⁹此日、月实不得罪。杀亦
rú shì suī fù yīn wáng wáng shí wú zuì
如是，虽复因王，王实无罪。

dà wáng rú wánggōngzhōngcháng chì tú yáng xīn chū wú
“大王，如王宫中常勅屠羊，心初无
jù yún hé yú fù dú shēng jù xīn suī fù rén shòu zūn bēi chā bié
惧，云何于父独生惧心？虽复人兽³⁵⁰尊卑差别，
bǎomìng wèi sǐ èr jù wú yì hé gù yú yáng xīn qīng wú jù yú
保命、畏死³⁵¹二俱无异，何故于羊心轻无惧，于
fù xiānwángshēngzhòngyōu kǔ dà wáng shì jiān zhī rén shì ài tóng
父先王生重忧苦？大王，世间之人，是爱僮
pú bù dé zì zài wéi ài suǒ shǐ ér xíngshā hài shè yǒuguǒbào
仆，不得自在，为爱所使而行杀害。设有果报，
nǎi shì ài zuì wáng bú zì zài dāng yǒu hé jiù
乃是爱罪。王不自在，当有何咎？

dà wáng pì rú niè pán fēi yǒu fēi wú ér yì shì yǒu
“大王，譬如涅槃，非有非无，而亦是有；
shā yì rú shì suī fēi yǒu fēi wú ér yì shì yǒu cán kuì zhī rén
杀亦如是，虽非有非无³⁵²，而亦是有。惭愧之人
zé shì fēi yǒu wú cán kuì zhě zé wéi fēi wú shòuguǒbào zhě míng zhī
则是³⁵³非有，无惭愧者则为非无。受果报者名之
wéi yǒu kōngjiàn zhī rén zé wéi fēi yǒu yǒujiàn zhī rén zé wéi fēi wú
为有，空见之人则为非有。有见之人则为非无，
yǒuyǒujiàn zhě yì míng wéi yǒu hé yǐ gù yǒuyǒujiàn zhě dé guǒbào
有有见者亦名为有。何以故？有有见者得果报

³⁴⁹ 大正藏：然

³⁵⁰ 大正藏：畜

³⁵¹ 大正藏：宝命重死：永乐北藏及龙藏：保命畏死

³⁵² 大正藏：虽非有无：永乐北藏及龙藏：虽非有非无

³⁵³ 大正藏：为

gù wú yǒujiànzhě zé wú guǒbào chángjiàn zhī rén zé wéi fēi yǒu³⁵⁴
 故，无有见者则无果报。常 见之人则为非有³⁵⁴，
 wú chángjiànzhě zé wéi fēi wú³⁵⁵ chángchángjiànzhě bù dé wéi wú
 无 常 见者则为非无³⁵⁵， 常 常 见者不得为无。
 hé yǐ gù chángchángjiànzhě yǒu è yè guǒ gù shì gù chángcháng
 何以故？ 常 常 见者有恶业果故，是故 常 常
 jiànzhě bù dé wéi wú yǐ shì yì gù suī fēi yǒu fēi wú³⁵⁶ ér yì
 见者不得为无。以是义故，虽非有非无³⁵⁶，而亦
 shì yǒu
 是有。

dà wáng fū zhòngshēngzhě míngchū rù xī³⁵⁷ zhū
 “大王，夫 众 生者，名出入息。^{断出入息故名为杀} 诸

fó suí sú yì shuōwéishā
 佛随俗，亦说为杀。

dà wáng sè shì wú cháng sè zhī yīn yuán yì shì wú cháng
 “大王，色是无 常，色之因 缘亦是无 常。

cóng wú cháng yīn shēng sè yún hé cháng nǎi zhì shí wú cháng³⁵⁸ shí
 从 无 常 因 生 色 云 何 常？ 乃 至 识 无 常³⁵⁸， 识
 zhī yīn yuán yì shì wú cháng cóng wú cháng yīn shēng shí yún hé cháng
 之 因 缘 亦 是 无 常， 从 无 常 因 生 识 云 何 常？

yǐ wú cháng gù kǔ yǐ kǔ gù kōng yǐ kōng gù wú wǒ ruò shì wú
 以 无 常 故 苦， 以 苦 故 空， 以 空 故 无 我。 若 是 无

cháng kǔ kōng wú wǒ wéi hé suǒ shā shā wú chángzhě dé
 常、 苦、 空、 无 我， 为 何 所 杀？ 杀 无 常 者 得

cháng niè pán shā kǔ dé lè shā kōng dé shí shā yú wú wǒ ér dé
 常 涅 槃， 杀 苦 得 乐， 杀 空 得 实， 杀 于 无 我 而 得

zhēn wǒ dà wáng ruò shā wú cháng kǔ kōng wú wǒ zhě zé
 真 我。 大 王， 若 杀 无 常 苦、 空、 无 我 者， 则

yǔ wǒ tóng wǒ yì shā shì³⁵⁹ wú cháng kǔ kōng wú wǒ bú rù
 与 我 同， 我 亦 杀 是³⁵⁹ 无 常 苦、 空、 无 我， 不 入

dì yù rǔ yún hé rù
 地 狱。 汝 云 何 入？”

354 大正藏：无

355 大正藏：有

356 大正藏：虽非有无：永乐北藏及龙藏：虽非有非无

357 大正藏：断出入息，故名为杀：永乐北藏及龙藏：（断出入息，故名为杀）

358 大正藏：识是无常：永乐北藏及龙藏：识无常

359 大正藏：于

ěr shí ā shé shì wáng rú fó suǒ shuō guān sè nǎi zhì guān shí
 尔时，阿阇世王如佛所说观色乃至观识，
 zuò shì guān yǐ jí bó fó yán shì zūn wǒ jīn shǐ zhī sè shì wú
 作是观已，即白佛言：“世尊！我今始知色是无
 cháng nǎi zhì shí shì wú cháng wǒ běn ruò néng rú shì guān zhě zé
 常乃至识是无常。我本若能如是观³⁶⁰者，则
 bú zuò zuì shì zūn wǒ xī céng wén zhū fó shì zūn cháng wèi zhòng shēng
 不作罪。世尊！我昔曾闻诸佛世尊常为众生
 ér zuò fù mǔ suī wén shì yǔ yóu wèi néng shěn³⁶¹ jīn nǎi dìng zhī³⁶²
 而作父母，虽闻是语，犹未能审³⁶¹，今乃³⁶²定知。
 shì zūn wǒ yì céng wén xū mí shān wáng sì bǎo suǒ chéng suǒ wèi jīn
 世尊！我亦曾闻须弥山王四宝所成，所谓金、
 yín liú lí bō lí ruò yǒu zhòng niǎo suí suǒ jí chù zé tóng qí
 银、琉璃、玻瓈，若有众鸟，随所集处则同其
 sè suī wén shì shuō³⁶³ yì bù shěn dìng wǒ jīn lái zhì fó xū mí shān
 色。虽闻是说³⁶³，亦不审定。我今来至佛须弥山
 zé yǔ tóng sè yǔ tóng sè zhě zé zhī zhū fǎ wú cháng kǔ kōng
 则与同色，与同色者，则知诸法无常、苦、空、
 wú wǒ shì zūn wǒ jiàn shì jiān cóng yī lán zǐ shēng yī lán shù bú
 无我。世尊！我见世间从伊兰子生伊兰树，不
 jiàn yī lán shēng zhān tán zhě³⁶⁴ wǒ jīn shǐ jiàn cóng yī lán zǐ shēng zhān
 见伊兰生梅檀者³⁶⁴，我今始见从伊兰子生梅
 tán shù yī lán zǐ zhě wǒ shēn shì yě zhān tán shù zhě jí shì wǒ
 檀树。伊兰子者，我身是也；梅檀树者，即是我
 xīn wú gēn xìn yě wú gēn zhě wǒ chū bù zhī gōng jìng rú lái bú xìn
 心无根信也。无根者，我初不知恭敬如来，不信
 fǎ sēng shì míng wú gēn shì zūn wǒ ruò bú yù rú lái shì zūn
 法、僧，是名无根。世尊！我若不遇如来世尊，
 dāng yú wú liàng ā sēng qí jié zài dà dì yù shòu wú liàng kǔ wǒ jīn
 当于无量阿僧祇劫在大地狱受无量苦。我今
 yǒu xìng dé jiàn rú lái³⁶⁵ yǐ shì jiàn fó suǒ dé gōng dé xī huài zhòng
 有幸得见如来³⁶⁵，以是见佛所得功德，悉坏众

³⁶⁰ 大正藏：知

³⁶¹ 大正藏：犹未审定：永乐北藏及龙藏：犹未能审

³⁶² 大正藏：则

³⁶³ 大正藏：言

³⁶⁴ 大正藏：树

³⁶⁵ 大正藏：见佛：永乐北藏及龙藏：有幸得见如来

shēngfánnǎo è xīn
生烦恼恶心³⁶⁶。”

fó yán dà wáng shàn zāi shàn zāi wǒ jīn zhī rǔ bì néng
佛言：“大王，善哉！善哉！我今知汝必能

pò huàizhòngshēng è xīn
破坏众生恶心。”

shì zūn ruò wǒ shěn néng pò huàizhòngshēngzhū è xīn zhě
“世尊！若我审能破坏众生诸恶心者，

shǐ wǒ cháng zài ā bí dì yù wú liàng jié zhōng wèi zhūzhòngshēng
使我常在阿鼻地狱，无量劫中，为诸众生

shòu dà kǔ nǎo bù yǐ wéi kǔ
受大苦恼不以为苦。”

ěr shí mó qié tuó guó wú liàng rén mín xī fā ā nòuduō luó sān
尔时，摩伽陀国无量人民悉发阿耨多罗三

miǎosān pú tí xīn yǐ rú shì děng wú liàng rén mín fā dà xīn gù ā
藐三菩提心。以如是等无量人民发大心故，阿

shé shì wángsuǒ yǒuzhòng zuì jí dé wēi bó wáng jí fū rén hòugōng
闍世王所有重罪即得微薄。王及夫人、后宫

cǎi nǚ xī jiē tóng fā ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí xīn
嫔女悉皆同发阿耨多罗三藐三菩提心。

ěr shí ā shé shì wáng yǔ qī pó yán qī pó wǒ jīn wèi
尔时，阿闍世王语耆婆言：“耆婆，我今未

sǐ yǐ dé tiānshēn shě yú duǎnmìng ér dé chángmìng shě wú cháng
死已得天身，舍于短命而得长命，舍无常

shēn ér dé chángshēn lìng zhūzhòngshēng fā ā nòuduō luó sānmiǎosān
身而得常身，令诸众生发阿耨多罗三藐三

pú tí xīn jí shì tiānshēn chángmìng chángshēn jí shì yī qiè
菩提心，即是天身、长命、常身，即是一切

zhū fó dì zǐ
诸佛弟子。”

shuō shì yǔ yǐ jí yǐ zhǒngzhǒngbǎochuáng fān gài xiāng
说是语已，即以种种宝幢、旛盖、香

huā yīng luò wēimiào jì yuè ér gòngyǎng fó fù yǐ jì sòng ér zàn
华、璎珞、微妙妓乐而供养佛。复以偈颂而赞

tànyán
叹言：

³⁶⁶ 大正藏：破坏众生所有一切烦恼恶心：永乐北藏及龙藏：悉坏众生烦恼恶心

shí yǔ shèn wēi miào 实语甚微妙	shàn qiǎo yú jù yì 善巧于句义
shèn shēn mì mì zàng 甚深秘密藏	wèi zhòng gù xiǎn shì 为众故显示
suǒ yǒu guǎng bó yán 所有广博言	wèi zhòng gù lüè shuō 为众故略说
jù zú rú shì yǔ 具足如是语	shàn néng liáo zhòng shēng 善能疗众生
ruò yǒu zhū zhòng shēng 若有诸众生	dé wén shì yǔ zhě 得闻是语者
ruò xìn jí bú xìn 若信及不信	dìng zhī shì fó shuō 定知是佛说
zhū fó cháng ruǎn yǔ ³⁶⁷ 诸佛常软语	wèi zhòng gù shuō cū 为众故说粗
cū yǔ jí ruǎn yán ³⁶⁸ 粗语及软言	jiē guī dì yī yì 皆归第一义
shì gù wǒ jīn zhě 是故我今者	guī yī yú shì zūn 归依于世尊
rú lái yǔ yī wèi 如来语一味	yóu rú dà hǎi shuǐ 犹如大海水
shì míng dì yī yì ³⁶⁹ 是名第一义	gù wú wú yì yǔ 故无无义语
rú lái jīn suǒ shuō 如来今所说	zhǒng zhǒng wú liàng fǎ 种种无量法
nán nǚ dà xiǎo wén 男女大小闻	tóng huò dì yī yì 同获第一义
wú yīn yì wú guǒ 无因亦无果	wú shēng yì ³⁷⁰ wú miè 无生亦无灭
shì míng dà niè pán 是名大涅槃	wén zhě pò zhū guǒ ³⁷¹ 闻者破诸果
rú lái wèi yī qiè 如来为一切	cháng zuò cí fù mǔ 常作慈父母

367 大正藏：言

368 大正藏：语

369 大正藏：谛

370 大正藏：及

371 大正藏：结

dāng zhī zhū zhòngshēng jiē shì rú lái zǐ
当知诸众生皆是如来子
shì zūn dà cí bēi wèi zhòng xiū kǔ xíng
世尊大慈悲为众修³⁷²苦行
rú rén zhuó guǐ mèi kuánguànduōsuǒ wéi
如人著鬼魅狂乱多所为³⁷³
wǒ jīn dé jiàn fó suǒ dé sān yè shàn
我今得见佛所得三业善
yuàn yǐ cǐ gōng dé huí xiàng wú shàng dào
愿以此功德回向无上道
wǒ jīn suǒ gòng yǎng fó fǎ jí zhòng sēng
我今所供养佛法及众僧
yuàn yǐ cǐ gōng dé sān bǎo cháng cún shì
愿以此功德三宝常存³⁷⁴世
wǒ jīn suǒ yīng huò zhǒng zhǒng zhū gōng dé
我今所应获³⁷⁵种种诸功德
yuàn yǐ pò yī qiè zhòngshēng sì zhǒng mó
愿以破一切³⁷⁶众生四种魔
wǒ yù è zhī shí zào zuò sān shì zuì
我遇恶知识造作三世罪
jīn yú fó qián huǐ yuàn hòu gèng bú zuò
今于佛前悔愿后更不作³⁷⁷
yuàn zhū zhòngshēng děng xī fā pú tí xīn
愿诸众生等悉发菩提心
xì xīn cháng sī niàn shí fāng yī qiè fó
系心常思念十方一切佛
fù yuàn zhū zhòngshēng yǒng pò zhū fán nǎo
复愿诸众生永破诸烦恼
liǎo liǎo jiàn fó xìng yóu rú wén shū děng
了了见佛性犹如文殊³⁷⁸等

ěr shí shì zūn zàn ā shé shì wáng shàn zāi shàn zāi ruò
尔时，世尊赞阿阁世王：“善哉！善哉！若

³⁷² 大正藏：故

³⁷³ 大正藏：作

³⁷⁴ 大正藏：在

³⁷⁵ 大正藏：当得：永乐北藏及龙藏：应获

³⁷⁶ 大正藏：此破坏：永乐北藏及龙藏：破一切

³⁷⁷ 大正藏：莫造：永乐北藏及龙藏：不作

³⁷⁸ 大正藏：妙德：永乐北藏及龙藏：文殊

yǒu rén néng fā pú tí xīn dāng zhī shì rén zé wéi zhuāng yán zhū fó dà
有人能发菩提心，当知是人则为庄严诸佛大
zhòng dà wáng rǔ xī yǐ yú pí pó shī fó chū fā ā nòu duō luó sān
众。大王，汝昔已于毗婆尸佛初发阿耨多罗三
miǎo sān pú tí xīn cóng shì yǐ lái zhì wǒ chū shì yú qí zhōng jiān
藐三菩提心，从是以³⁷⁹来至我出世，于其中间
wèi céng fù duò dì yù shòu kǔ dà wáng dāng zhī pú tí zhī xīn nǎi
未曾复堕³⁸⁰地狱受苦。大王当知，菩提之心乃
yǒu rú shì wú liàng guǒ bào dà wáng cóng jīn yǐ wǎng cháng dāng qín
有如是无量果报。大王，从今已往常当勤
xiū pú tí zhī xīn hé yǐ gù cóng shì yīn yuán dāng dé xiāo miè wú
修菩提之心。何以故？从是因缘当得消灭无
liàng è gù
量恶故。”

ěr shí ā shé shì wáng jí mó qié tuó guó yī qiè rén mín cóng
尔时，阿阁世王及摩伽陀国一切³⁸¹人民，从
zuò ér qǐ rào fó sān zā cí tuì huángōng
座而起，绕佛三匝，辞退还宫。

tiān xíng pǐn zhě rú zá huā shuō
天行品者如杂华说。

yīng ér xíng pǐn dì èr shí yī³⁸² 婴儿行品第二十一

shàn nán zǐ yún hé míng wéi yīng ér xíng shàn nán zǐ bù
“善男子，云何名为³⁸³婴儿行？善男子，不
néng qǐ zhù lái qù yǔ yán shì míng yīng ér rú lái yì ěr
能起、住、来、去、语言，是名婴儿。如来亦尔，
bù néng qǐ zhě rú lái zhōng bù qǐ zhū fǎ xiàng bù néng zhù zhě rú
不能起者，如来终不起诸法相；不能住者，如
lái bù zhuó yī qiè zhū fǎ bù néng lái zhě rú lái shēn xíng wú yǒu dòng
来不著一切诸法；不能来者，如来身行无有动

³⁷⁹ 大正藏：已

³⁸⁰ 大正藏：堕于：永乐北藏及龙藏：复堕

³⁸¹ 大正藏：举国：永乐北藏及龙藏：国一切

³⁸² 大正藏：大般涅槃经婴儿行品第二十一：永乐北藏及龙藏：婴儿行品第二十一

³⁸³ 大正藏：名：永乐北藏及龙藏：名为

yáo bù néng qù zhě rú lái yǐ zhì dà bō niè pán bù néng yǔ zhě
 摇；不能去者，如来已至³⁸⁴ 大般涅槃；不能语者，
 rú lái suī wèi yī qiè zhòngshēng yǎnshuō zhū fǎ shí wú suǒshuō hé yǐ
 如来虽为一切众生演说诸法，实无所说。何以
 gù yǒusuǒshuōzhě míngyǒuwéi fǎ rú lái shì zūn fēi shì yǒuwéi
 故？有所说者，名有为法；如来世尊非是有为，
 shì gù wú shuō yòu wú yǔ zhě yóu rú yīng ér yǔ yán wèiliǎo³⁸⁵
 是故无说。又，无语者，犹如婴儿语言³⁸⁵ 未了，
 suī fù yǒu yǔ shí yì wú yǔ rú lái yì ěr yǔ wèiliǎozhě jí shì
 虽复有语，实亦无语；如来亦尔，语未了者即是
 zhū fó mì mì zhī yán suī yǒusuǒshuō zhòngshēng bù jiě gù míng wú
 诸佛秘密之言，虽有所说，众生不解，故名无
 yǔ
 语。

yòu yīng ér zhě míng wù bù yī wèi zhī zhèng yǔ suī
 “又，婴儿者，名物不一，未知正语。虽
 míng wù bù yī wèi zhī zhèng yǔ fēi bù yīn cǐ ér dé shí wù rú
 名物不一，未知正语，非不因此而得识物；如
 lái yì ěr yī qiè zhòngshēng fāng lèi gè yì suǒ yán bù tóng rú lái
 来亦尔，一切众生方类各异，所言不同，如来
 fāngbiàn suí ér shuō zhī yì lìng yī qiè yīn ér dé jiě
 方便随而说之，亦令一切因而得解。

yòu yīng ér zhě néngshuō dà zì rú lái yì ěr shuō
 “又，婴儿者，能说大字；如来亦尔，说
 yú dà zì suǒ wèi pó hé hé zhě yǒuwéi pó zhě wú wéi shì míng
 于大字，所谓婆喏，喏者有为，婆者无为，是名
 yīng ér hé zhě míngwéi wú cháng pó zhě míngwéi yǒu cháng
 婴儿。喏者，名为无常；婆者，名为有常。
 rú lái shuō cháng zhòngshēng wén yǐ wèi cháng fǎ gù duàn yú wú
 如来说常，众生闻已，为常法故断于无
 cháng shì míng yīng ér xíng
 常，是名婴儿行。

yòu yīng ér zhě bù zhī kǔ lè zhòu yè fù mǔ pú
 “又，婴儿者，不知苦乐、昼夜、父母；菩
 sà mó hē sà yì fù rú shì wèi zhòngshēng gù bú jiàn kǔ lè wú
 萨摩诃萨亦复如是，为众生故，不见苦乐，无

³⁸⁴ 大正藏：到

³⁸⁵ 大正藏：言语：永乐北藏及龙藏：语言

zhòu yè xiàng yú zhūzhòngshēng qí xīn píngděng gù wú fù mǔ qīn shū
昼夜相，于诸众生其心平等，故无父母亲踈
děngxiàng
等相。

yòu yīng ér zhě bù néngzàozuò dà xiǎozhū shì pú sà mó
“又，婴儿者，不能造作大小诸事；菩萨摩
hē sà yì fù rú shì bú fù zàozuò shēng sǐ zuò yè shì míng bú zuò
诃萨亦复如是，不复造作³⁸⁶生死作业，是名不作
dà shì zhě³⁸⁷ jí wǔ nì yě pú sà mó hē sà zhōng bú zàozuò wǔ nì
大事者³⁸⁷，即五逆也。菩萨摩诃萨终不造作五逆
zhòng zuì xiǎo shì zhě jí èr shèng xīn pú sà zhōng bú tuì pú tí
重罪。小事者，即二乘心。菩萨终不退菩提
xīn ér zuòshēngwén pì zhī fó shèng
心而作声闻、辟支佛乘。

yòu yīng ér xíngzhě rú bǐ yīng ér tí kū zhī shí fù mǔ
“又，婴儿行者，如彼婴儿啼哭之时，父母
jí yǐ yángshù huáng yè ér yǔ zhī yán mò tí mò tí wǒ yǔ rǔ
即以杨树黄叶而语之言：‘莫啼！莫啼！我与汝
jīn yīng ér jiàn yǐ shēngzhēn jīn xiǎng biàn zhǐ bù tí rán cǐ
金。’ 婴儿见已，生真金想，便止不啼，然此
huáng yè shí fēi jīn yě mù niú mù mǎ mù nán mù nǚ yīng
黄³⁸⁸叶实非金也。木牛、木马、木男、木女，婴
ér jiàn yǐ yì fù shēng yú nán nǚ děngxiǎng jí zhǐ bù tí shí
儿见已，亦复生于男、女等想，即止不啼。实
fēi nán nǚ yǐ zuò rú shì nán nǚ xiǎng gù míngyuē yīng ér
非男、女，以作如是男、女想故，名曰婴儿。
rú lái yì ěr ruò yǒuzhòngshēng yù zàozhòng è rú lái wèishuō sān
如来亦尔，若有众生欲造众恶，如来为说三
shí sāntiāncháng lè wǒ jìng duānzhèng zì zì yú miào gōng
十三天常、乐、我、净，端正自恣，于妙宫
diànshòu yú wǔ yù³⁸⁹ liù gēnsuǒ duì wú fēi shì lè zhòngshēngwényǒu
殿受于五欲³⁸⁹，六根所对无非是乐。众生闻有
rú shì lè gù xīn shēngtān lè zhǐ bù wéi è qín zuò sān shí sāntiān
如是乐故，心生贪乐，止不为恶，勤作三十三天

³⁸⁶ 大正藏：菩萨不造：永乐北藏及龙藏：不复造作

³⁸⁷ 大正藏：是名不作大事。大事者：永乐北藏及龙藏：是名不作大事者

³⁸⁸ 大正藏：杨

³⁸⁹ 大正藏：受五欲乐：永乐北藏及龙藏：受于五欲

shàn yè shí shì shēng sǐ wú cháng wú lè wú wǒ wú jìng
善业。实是生死，无常、无乐、无我、无净，
wèi dù zhòngshēngfāngbiàn shuō yán cháng lè wǒ jìng
为度众生方便，说言常、乐、我、净。

yòu yīng ér zhě ruò yǒu zhòngshēng yàn shēng sǐ shí rú
“又，婴儿者，若有众生厌生死时，如
lái zé wèi shuō yú èr shèng rán shí wú yǒu èr shèng zhī shí yǐ èr
来则为说于二乘，然实无有二乘之实。以二
shèng gù zhī shēng sǐ guò jiàn niè pán lè yǐ shì jiàn gù zé néng
乘故，知生死过，见涅槃乐；以是见故，则能
zì zhī yǒu duàn bú duàn yǒu zhēn bù zhēn yǒu xiū bù xiū yǒu dé bù
自知有断不断、有真不真、有修不修、有得不
dé
得。

shàn nán zǐ rú bǐ yīng ér yú fēi jīn zhōng ér shēng jīn xiǎng
“善男子，如彼婴儿于非金中而生金想；
rú lái yì ěr yú bú jìng zhōng ér shuō wéi jìng rú lái yǐ dé dì yī
如来亦尔，于不净中而说为净，如来已得第一
yì gù zé wú xū wàng
义故，则无虚妄。

rú bǐ yīng ér yú fēi niú mǎ zuò niú mǎ xiǎng ruò yǒu zhòng
“如彼婴儿于非牛马作牛马想，若有众
shēng yú fēi dào zhōng zuò zhēn dào xiǎng rú lái yì shuō fēi dào wéi dào
生于非道中作真道想，如来亦说非道为道。
fēi dào zhī zhōng shí wú yǒu dào yǐ néng shēng dào wēi yīn yuán gù shuō
非道之中实无有道，以能生道微因缘故，说
fēi dào wéi dào
非道为道。

rú bǐ yīng ér yú mù nán nǚ shēng nán nǚ xiǎng rú lái yì ěr
“如彼婴儿于木男女生男女想；如来亦尔，
zhī fēi zhòngshēng shuō zhòngshēng xiǎng³⁹⁰ ér shí wú yǒu zhòngshēng xiǎng
知非众生说众生想³⁹⁰，而实无有众生想
³⁹¹ yě ruò fó rú lái shuō wú zhòngshēng yī qiè zhòngshēng zé duò xié
³⁹¹也。若佛如来说无众生，一切众生则堕邪
jiàn shì gù rú lái shuō yǒu zhòngshēng yú zhòngshēng zhōng zuò zhòng
见，是故如来说有众生。于众生中作众

³⁹⁰ 大正藏：相

³⁹¹ 大正藏：相

shēngxiǎng³⁹² zhě zé bù néng pò zhòngshēngxiǎng³⁹³ yě ruò yú zhòng
生 想³⁹² 者， 则 不 能 破 众 生 想³⁹³ 也。 若 于 众

shēng pò zhòngshēngxiǎng³⁹⁴ zhě shì zé néng dé dà bō niè pán yǐ dé
生 破 众 生 想³⁹⁴ 者， 是 则 能 得 大 般 涅 槃。 以 得

rú shì dà niè pán gù zhǐ bù tí kū shì míng yīng ér xíng
如 是 大 涅 槃 故， 止 不 啼 哭。 是 名 婴 儿 行。

shànnán zǐ ruò yǒunán nǚ shòu chí dú sòng shū xiě
“ 善 男 子， 若 有 男 女 受 持、 读 诵、 书 写、

jiě shuō shì wǔ xíng zhě dāng zhī shì rén bì dìng dāng dé rú shì wǔ xíng
解 说 是 五 行 者， 当 知 是 人 必 定 当 得 如 是 五 行。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn rú wǒ jiě fó suǒ shuì yì zhě
迦 叶 菩 萨 白 佛 言：“ 世 尊！ 如 我 解 佛 所 说 义 者，

wǒ yì dìng dāng dé shì wǔ xíng
我 亦 定 当 得 是 五 行。”

fó yán shànnán zǐ bù dú rǔ dé rú shì wǔ xíng jīn cǐ
佛 言：“ 善 男 子， 不 独 汝 得 如 是 五 行， 今 此

huì zhōng jiǔ shí sān wàn rén yì jiē tóng³⁹⁵ rǔ dé shì wǔ xíng
会 中 九 十 三 万 人， 亦 皆 同³⁹⁵ 汝 得 是 五 行。”

大般涅槃经卷第十八

³⁹² 大正藏：相

³⁹³ 大正藏：相

³⁹⁴ 大正藏：相

³⁹⁵ 大正藏：同于：永乐北藏及龙藏：皆同

● 结诵仪

bǔ quēzhēnyán 补阙真言

(三遍)

ná mó hē là dá nà duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù zhù mó
南无喝啰怛那.哆罗夜耶.佉啰佉啰.俱住俱住.摩
là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō mò ná suō pó
啰摩啰.虎啰.吽.贺贺.苏怛拿.吽.泼抹拿.娑婆
hē
诃.

ná mó fó ná mó fǎ ná mó sēng
南無佛 南無法 南無僧 (合掌三称)

ná mó yí qiè rú lái yīng zhèngděngjué
南無一切如来.应.正等觉 (合掌三称)

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南無本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

ná mó dà bō niè pánjīng
南無大般涅槃经 (合掌三称)

huíxiàng fā yuàn 回向发愿

zhì xīn chàn huǐ wǒ yǔ yī qiè zhòngshēng cóng wú
志心忏悔。我(某甲)与一切众生，从无
shǐ lái mí shī zhēn xīn liú zhuǎnshēng sǐ liù gēn zuì zhàng wú
始来，迷失真心，流转生死，六根罪障，无
liàng wú biān yuánmiào fó shèng wú yǐ kāi jiě yī qiè suǒyuàn
量无边，圆妙佛乘，无以开解，一切所愿，
bù dé xiànrán wǒ jīn dú sòng dà bō niè pánjīng yǐ cǐ shàngēn
不得现前。我今读诵大般涅槃经，以此善根，

fā lù hēi è guò xiàn wèi lái sān yè suǒ zào wú biānzhòng zuì
发露黑恶，过、现、未来三业所造无边重罪，
jiē dé xiāomiè shēn xīn qīng jìng huòzhàngjuānchú fú zhì zhuāngyán
皆得消灭，身心清净，惑障蠲除，福智庄严，
jìng yīn zēngzhǎng zì tā hēngyuàn sù dé yuánchéng yuànzhū rú lái
净因增长，自他行愿速得圆成。愿诸如来
cháng zài shuō fǎ suǒ yǒugōng dé qǐ suí xǐ xīn huí xiàng pú tí
常在说法，所有功德起随喜心，回向菩提，
zhèngcháng lè guǒ mìngzhōng zhī rì zhèngniànxiànrán miànjiàn mí
证常乐果。命终之日，正念现前，面见弥
tuó jí zhūshèngzhòng yī chà nà qǐng shēngliánhuāzhōng pǔ yuàn
陀及诸圣众，一刹那顷，生莲华中。普愿
zhòngshēng jù chéng fó dào
众生，俱成佛道。

huíxiàng jì 回向偈

(一遍)

yuàn yǐ cǐ gōng dé zhuāngyán fó jìng tǔ
愿以此功德庄严佛净土
shàngbào sì chóng ēn xià jì sān tú kǔ
上报四重恩下济三途苦
ruò yǒu jiàn wén zhě xī fā pú tí xīn
若有见闻者悉发菩提心
jìn cǐ yī bào shēn tóngshēng jí lè guó
尽此一报身同生极乐国

sān guī yī 三皈依

zì guī yī fó dāngyuànzhòngshēng tǐ jiě dà dào fā wú shàng xīn
自皈依佛，当愿众生，体解大道，发无上心；
zì guī yī fǎ dāngyuànzhòngshēng shēn rù jīngzàng zhì huì rú hǎi
自皈依法，当愿众生，深入经藏，智慧如海；
zì guī yī sēng dāngyuànzhòngshēng tǒng lǐ dà zhòng yī qiè wú
自皈依僧，当愿众生，统理大众，一切无
ài hé nánshèngzhòng
碍。和南圣众。

